ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΑΤΗΣΙΩΝ 8. ΤΗΛ. 30:461 ||| ΙΔΡΥΤΗΣ: Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ ||| ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ ||| ΣΑΒΒΑΤΟ 12 ΙΟΥΝΙΟΥ 1937

ΕΦΗΜΕΡΑ

ΟΙΚΤΟΣ

Ἡ γυναίκα ἔχει πραγματοποιήσει ἐλευθερίες, ποὺ ἐμεῖς δὲν τὶς ὀνειρευτήκαμε ἀκόμα.

Στὸ σύντομο χρονικὸ διάστημα μισοῦ αἰῶνα, βγῆκε ἀπὸ τὴν κουζίνα καὶ τὸ πλυσταριὸ καὶ κατάκτησε τὸ δρόμο, τὸ γραφεῖο, τὸν ἔρωτα. Βέβαια, καθώς δὲν ἐλευθερωθήκαμε ἀκόμα — οὔτε ἐμεῖς οὔτε κι' ἐκείνη — ἀπὸ τὴν ἀνάμνηση τῶν προλήψεων, ποὺ τὴν κρατοῦσαν μακρυὰ ἀπ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ὁ ἔρωτας γι' αὐτήν, καὶ πιὸ εἰδικὰ γιὰ τὴ γυναίκα τοῦ τόπου μας, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι μιὰ ἐμπορικὴ ὑπόθεση — ἀδιάφορο ἂν σὲ μικρότερη κλίμακα — γιὰ τὴν κατάκτηση ἢ τὴν ἐξαγορὰ τῶν ἀγαθῶν τῆς ζωῆς.

Κατανόησε τὰ δικαιώματά της καὶ πολλὲς φορὲς πάλαψε ἡρωϊκὰ γι' αὐτά. Ἡ διαπίστωση ὅμως αὐτή, ποὺ εἶναι ὁλόκληρη στὸ ἐνεργητικό της, δὲ μπορεῖ νὰ μᾶς ἐμποδίσει ἀπὸ μιὰν ἄλλη : ἀκόμα τῆς λείπει ὁ αὐθορμητισμὸς κ' ἡ συνειδητὴ ἐκτίμηση τοῦ ρόλου της μέσα στοὺς προαιώνιους νόμους. Ὅταν ὅμως ἀναλογισθοῦμε τὴ βάρβαρη κ' ἠλίθια τιμὴ τοῦ ἀδερφοῦ, τὴ φαρμακερὴ γλῶσσα τῆς γεροντοκόρης ποὺ ἀκόμα ἐπιζεῖ, τὸ συνοικέσιο σὰν πούλημα μὲ τὶς εὐχὲς συγγενῶν καὶ φίλων, δὲ μποροῦμε παρὰ νὰ τῆς καταλογίσουμε ἀρκετὰ ἐλαφρυντικά, γιὰ τὶς θλιβερὲς ἀτέλειες ποὺ προανάφερα.

Ὅμως ἐκεῖ π' ἀληθινὰ κι' ἀναμφισβήτητα θριάμβεψε, εἶναι στὸν ἀγώνα της γιὰ τὴν κατάκτηση τῶν ἀγαθῶν τῆς Φύσης. Τὴ νίκη της αὐτὴ ἐννοοῦσα, ὅταν ἔλεγα στὴν ἀρχή, πὼς πραγματοποίησε ἐλευθερίες ποὺ ἐμεῖς οὔτε κἂν τὶς ὀνειρευτήκαμε ἀκόμα. Πρὶν τριάντα μόλις χρόνια ἔσφιγγε τὸ κορμί της μέσα στὸν ἀκαλαίσθητο ἐκεῖνο «κορσέ», ποὺ τώρα τὸν ἀναλογιζόμαστε σὰν καμμιὰ σατανικὴ ἀνακάλυψη βασανιστηρίων τοῦ Μεσαίωνα ἢ τῆς Κίνας. Τὸ φουστάνι της σκούπιζε — ὅμοια τὶς μηχανοκίνητες σκοῦπες τοῦ δήμου — τὸ δρόμο, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ καλύψει τὸν περίφημο «ποδοστόαγαλό της», ποὺ εἶχε, τὴ μακάρια ἐκείνη ἐποχή, τὴ φήμη πὼς «ἄμα τῇ ἐμφανίσει του» ἀοτραφτε ὁ γιαλὸς κι' ὁ ντουνιᾶς ὁλόκληρος. Πρᾶμμα καθόλου ἀπίθανο, ὅταν ἀναλογιστοῦμε τὴν «ὀπτικὴ» σεξουαλικὴ πεῖνα τῶν προπατόρων μας... Ἀπ' ὅλο τὸ κορμί της δὲν εἶχε δικαίωμα — στὴν Ἀνατολὴ πάλαψε καὶ γι' αὐτὰ — νὰ φέρει σ' ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὸ φῶς καὶ τὸν ἀγέρα, παρὰ τὰ δάχτυλά της καὶ τὸ πρόσωπό της. Ὁλόκληρο τ' ἄλλο σῶμα της ἦταν καταδικασμένο ν' ἀνθίσει καὶ νὰ μαραθεῖ μέσα στὰ μαῦρα «μπουντρούμια» ὅλων ἐκείνων τῶν γελοίων κατασκευασμάτων, ποὺ ἀποτελοῦσαν τὴν πανοπλία τῆς κοσμικῆς ἐμφάνισής της.

Κι' ὅμως μέσα στὸ ἐλάχιστο διάστημα ποὺ μεσολάβησε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς γιαγιᾶς μας ἢ καὶ τῆς μητέρας μας, ἡ γυναίκα κατώρθωσε, ἀδιαφορώντας — πρόκειται γιὰ μιὰ ἡρωϊκὴ ἀδιαφορία — τὶς ἀπειλὲς τ' ἀδερφοῦ καὶ τοῦ συζύγου, τὴ διαβολὴ τῆς γεροντοκόρης, τὶς λοιδωρίες καὶ τὸ στιγματισμὸ ὅλων τῶν ὀπισθοδρομικῶν ἀνθρώπων — ὁ Πλάτων πρὶν δυόμισυ χιλιάδες χρόνια συμβούλευε νὰ κατέβει ἡ γυναίκα γυμνὴ στ' ἀνδρικὰ στάδια γιὰ νὰ συναγωνισθεῖ μαζί του — νὰ χαρίσει στὸ κορμί της τὰ δυὸ μεγαλύτερα ἀγαθὰ τῆς ζωῆς, ποὺ τὰ χαίρεται καὶ τὸ πιὸ τελευταῖο ζῶο τῆς γῆς μας καὶ τὸ πιὸ ταπεινὸ φυτό : τὸ φῶς καὶ τὸν ἀγέρα.

Ὅπως τὴ βλέπουμε μέσα στὴν κάψα τοῦ καλοκαιριοῦ ποὺ ἄρχισε, νὰ περνάει δίπλα μας ἐλευθερωμένη ἀπὸ τὴν ἀπάνθρωπη ὑποκρισία τῶν ρούχων μας, ἐμεῖς ὅλοι, οἱ σκλάβοι τοῦ σακκακιοῦ, τοῦ κολλάρου καὶ τῆς γραβάτας, τὴ ζηλεύουμε καὶ τὴ φθονοῦμε. Καὶ μὴν ἔχοντας τὴν τόλμη νὰ τὴ μιμηθοῦμε, καταφεύγουμε στὴν πρόχειρη παρηγοριὰ τοῦ ταπεινοῦ κακολογήματος...

Ὅμως σ' ἐμᾶς, «τοὺς εἴλωτες τῶν προλήψεων», τὸ ἄναμμα, τὸ ξεφύσημα τὸ ἱδρῶμα, ἡ συμφόρηση τοῦ προσώπου ἀπὸ τὸν στενὸ κολλάρο — γιὰ ὅσους ἀκόμα τὸν φοροῦν — δὲν εἶναι δίχως κάποια «ἠθικὰ» ἀντισταθμίσματα. Περισώνουμε τὴν ἀξιοπρέπεια καὶ τὴν σοβαροφάνειά μας, καὶ μάλιστα μὲ τὸν πιὸ εὔκολο σχετικὰ τρόπο. Ἔτσι δὲν ὑπάρχει κανεὶς λόγος νὰ θυσιάσουμε ἕνα μεγάλο μέρος τῆς ζωῆς μας, γιὰ νὰ καλλιεργήσουμε τὸν ἐσωτερικό μας κόσμο καὶ ν' ἀποκτήσουμε τὴν ἀληθινὴ ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια. Ποιὸς δὰ ὁ λόγος, μιὰ καὶ βρίσκεται ἕτοιμη, γιὰ ὅλες τὶς διαστάσεις καὶ σ' ὅλα τὰ μέτρα, στὶς προθῆκες τῶν καταστημάτων ἀνδρικῶν εἰδῶν, ἀπ' ὅπου μὲ μερικὲς ψωροδραχμὲς, μετατρέπεται ἀμέσως κι' ὁ χειρότερος παλιάνθρωπος σὲ κύριο — σὲ πολὺ κάθως πρέπει μάλιστα κύριο !

Εἴμαστε δηλαδὴ ὅλοι μας θύματα αὐτῶν τῶν τελευταίων. Μὰ τὸ νὰ εἶναι κανεὶς θῦμα δὲν ἀποτελεῖ, βέβαια, κανενὸς εἴδους τίτλο τιμῆς. Τὸ πολὺ-πολὺ προκαλεῖ τὸν οἶκτο. Τὸ πιὸ ἐξευτελιστικὸ δηλαδὴ συναίσθημα ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχει ἕνας ἄνθρωπος γιὰ ἕναν ἄλλο συνάνθρωπό του. Κι' αὐτὸν ἀσφαλῶς τὸν οἶκτο νοιώθουν γιὰ ὅλους μας οἱ συμπολίτισσές μας, ὅταν, μέσα στὸ δροσερὸ μετάξινο φόρεμά τους, ξεκάλτσωτες καὶ ξεμπράτσωτες, μᾶς ἀντικρύζουν μὲ τὸ σακκάκι μας, τὸ κολλάρο μας καὶ τὴ γραβάτα μας...

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

Ὅ,τι βλέπουμε

ΠΑΝΘΕΑΤΡΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Τὸ περιοδικό μας κράτησε ὡς αὐτὴ τὴ στιγμὴ μιὰ ἀπόλυτη ἀντικειμενικότητα γιὰ τὶς ἐργασίες τοῦ Α' Πανθεατρικοῦ Συνεδρίου, μὴ θέλοντας νὰ φέρει μὲ κανένα τρόπο προσκόμματα, σὲ μιὰ ὑπόθεση τόσης σημασίας γιὰ τὴν προκοπὴ τοῦ θεάτρου.

Ὅμως δὲ μποροῦμε παρὰ νὰ σημειώσουμε μ' ἔκπληξή μας πὼς ὡς αὐτὴ τὴ στιγμὴ τίποτα δὲν ἀναγράφτηκε οὔτε γιὰ τὰ πορίσματα ποὺ κατέληξε, οὔτε καὶ γιὰ τὸ τί ἐπέτυχε. Θὰ ἦταν ἀληθινὰ λυπηρὸ μιὰ ἐνέργεια, ποὺ γι' αὐτή, ἂν ὄχι ἄλλο, ἐργάστηκαν καὶ μόχθησαν τόσοι ἐργάτες τοῦ θεάτρου τοῦ τόπου μας, νὰ μὴν εἶχε ἄλλο ἀποτέλεσμα παρὰ... τοὺς λόγους ποὺ ἐκφωνήθηκαν στὴν αἴθουσα τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν κι' ὅπου οἱ σύνεδροι ἦσαν ἐκ περιτροπῆς ρήτορες κι' ἀκροατές.

Βέβαια μιὰ τέτοια «δοκιμασία» συνέτεινε ἀσφαλῶς στὴν καλλιέργεια τῆς καλλιέπειας τοῦ ζωντανοῦ λόγου. Νομίζουμε ὅμως πὼς αὐτὸς δὲν ἦταν ὁ σκοπὸς ποὺ συγκλήθηκε τὸ Πανθεατρικὸ Συνέδριο.

Ο ΠΛΑΤΩΝ ... "ΔΙΟΡΘΩΝΕΤΑΙ,,

Πρωτοφανὲς συνάδελφος τῆς Πέμπτης δημοσιεύει τὴν παρακάτω εἴδηση :

«Εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ἐλήφθη ἔγγραφον τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ὅτι ἀφεφασίσθη ἡ ἔκδοσις νέας μεταφράσεως τοῦ Συμποσίου τοῦ Πλάτωνος, ἀπηλλαγμένης παντὸς χωρίου ἀντιθέτου πρὸς τὰ σημερινὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἡ ἔρευνα ποὺ ἔχουμε ἀρχίσει ἀπὸ καιρὸ, γιὰ τὴν ἐξακρίβωση τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου τοῦ κοινοῦ καὶ ποὺ συνεχίστηκε καὶ στὴν Ἐπαρχία, μᾶς δίνει τὴν εὐκαιρία σήμερα, μὲ τὴν ἀφορμὴ ὡρισμένων διαπιστώσεων ποὺ κάνει σχετικὰ μ' αὐτὴν ὁ κ. Φ. Πασχαλινὸς στὴν ἐφημερίδα «Ἐλεύθερος Τύπος» Πύργου, νὰ βγάλουμε μερικὰ γενικώτερα συμπεράσματα.

Εἶναι ἀλήθεια, πὼς ὅταν θὰ τελειώσει πιὰ ἡ ἔρευνα αὐτὴ, θὰ κυττάξουμε προσεχτικὰ νὰ δοῦμε τί διδάγματα μᾶς ἄφησε. Ἀλλὰ καὶ σήμερα, ὁ κ. Πασχαλινὸς, κλείνοντας τὴν ἔρευνά του, βρίσκει πὼς τρεῖς εἶναι οἱ αἰτίες ποὺ κρατοῦν — τὸ κοινὸ τοῦ Πύργου τουλάχιστον — μακρυὰ ἀπὸ τὸ καλὸ λογοτεχνικὸ βιβλίο καὶ περιοδικό. Ἡ τεμπελιά μας, ἡ γνήσια Ρωμέϊκη, ἡ ἔλειψη ἀγωγῆς καὶ ἡ μεγάλη τιμή, στὴν ὁποία πουλιοῦνται τὰ καλὰ βιβλία καὶ περιοδικά.

Αὐτὰ ὅλα εἶναι ἀλήθειες θλιβερὲς, γιὰ τὶς ὁποῖες ὅλοι ἔχουμε τὶς εὐθύνες μας. Καὶ τὸ μόνο εὐχάριστο σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση, εἶναι πὼς ἀρχίσαμε πιὰ καὶ οἱ ἴδιοι, οἱ ἄμεσα ἐνδιαφερόμενοι, νὰ νοιώθουμε τὴ μεγάλη σημασία τῆς ἐγκατάλειψης ποὺ κάναμε ὡς χτὲς ἀκόμα σ' ἕνα τόσο σοβαρὸ ζήτημα, ὅπως εἶναι τὸ πλησίασμα τοῦ κοινοῦ, ποὺ συνδέεται μ' αὐτὴν τὴν ἴδιαν ὕπαρξή μας.

Τὰ συμπεράσματα ὅμως ὅσο κι' ἂν εἶναι θλιβερὰ, ἔχουνε πάντα καὶ τὴν καλή τους πλευρά: Φωτίζουν πιὸ πολὺ τὶς ἀδυναμίες καὶ τὶς ἐλλείψεις κι' ἐμψυχώνουν ὅλους σ' ἕναν ἀγῶνα, ὅπου καὶ ἡ παραμικρότερη κατάχτηση εἶναι, γιὰ τοὺς δύσκολους πνευματικοὺς καιροὺς ποὺ περνᾶμε, ἀνυπολόγιστα σημαντική.

ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗ

Ὑπάρχει, λοιπὸν, «Σύλλογος πρὸς προάσπισιν τῆς καθαρευούσης ;» Μὰ τὴν ἀλήθεια, νὰ κάτι ποὺ δὲν τὸ ξέραμε. Καὶ μάλιστα πὼς ὁ Σύλλογος αὐτὸς δὲν ἀρκεῖται στὴν.... «προάσπισιν» τῆς καθαρευούσης τοῦ προέδρου του κ. Ἀλεξ. Φιλαδελφέα ἢ τῶν μελῶν του, ἀλλὰ καὶ προπαγανδίζει συστηματικὰ κι' ἐπίμονα γιὰ τὴν καθιέρωση τῆς... μακαρίας ἐκείνης «γλυκυπίκρου Ἀττικῆς διαλέκτου», ποὺ οἱ λογιώτατοί μας τοῦ 19ου αἰῶνα «ἐρρωμένως» ὑποστήριζαν, σὰν ἐπίσημης γλώσσας τοῦ τόπου !

Καὶ ἡ ἱστορία συνεχίζεται σὲ φαιδρὸ — πιὰ — τόνο... Ἔγγραφα συντάσσονται κι' ἀπευθύνονται στὰ διάφορα πνευματικὰ ἱδρύματά μας, «εἰς ὕφος ἔντονον τὰ μάλα», οἱ βελάδες ἀνεμίζονται θορυβημένες, τὰ ἡμίσκληρα καλλάρα, ἀντανακλῶντας τὴν ἀγανάχτηση τῶν κατόχων τους, ἀπειλοῦν νὰ τοὺς πνίξουν....

Εἶναι ἀλήθεια πὼς ὑπάρχουν ἀγῶνες καὶ ἀγῶνες... Στὰ συμπαθητικά, ὡστόσο, μέλη τοῦ ἀπίθανου αὐτοῦ Συλλόγου, ποὺ ὁ σκληρός τους ἀγῶνας «λαμπρύνει τὴν περὶ τὴν θείαν γλῶσσαν πίστιν αὐτῶν», πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε πὼς ὀφείλουμε πολλὲς χάριτες: Στὰ κυνικὰ καύματα, ποὺ ἀπειλοῦνε σὲ λίγο νὰ ἐνσκήψουν στὶς φτωχὲς καὶ... «ἄμουσες περὶ τὰ τοιαῦτα» κεφαλές μας, ἡ δροσιὰ τοῦ Συλλόγου αὐτοῦ θὰ χρησιμέψει καὶ πολύ. Καὶ γι' αὐτὸ ἔστω μονάχα, οἱ εὐγνωμοσύνη μας στὰ μέλη του εἶναι αἰώνια.

ΚΑΜΠΑΡΕ

Ἀπὸ μιὰ συνέντευξη ποὺ πῆρε ἕνας νέος Γάλλος ρεπόρτερ ἀπὸ τὸ συμπατριώτη του συγγραφέα Φρανσὶς Καρκό, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐπιστροφῆς του πρὶν λίγες μέρες στὸ Παρίσι ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, ἀποσποῦμε τὴν παρακάτω περικοπή :

— Καὶ τὰ σχέδιά σας;

Ὁ συγγραφέας τοῦ «Jésus la Caille» φορῶντας ἕνα θαυμάσιο μεταξωτὸ «καφτάνι» ποὺ ἔφερε μαζί του ἀπὸ τὸ Κάϊρο, τοῦ ἀποκρίθηκε:

— Γράφω ἕνα νέο βιβλίο. Θὰ εἶναι σὰ συνέχεια τοῦ «Ἀναμνήσεις μιᾶς ἄλλης ζωῆς».

— Καὶ τὸ καμπαρέ;

— Τελείωσε !

— Πῶς ; Δὲ θὰ σᾶς ἀκούσουμε πιὰ ν' ἀπαγγέλετε τοὺς στίχους σας ;

— Τί θέτε, ἀποκρίθηκε ὁ Καρκό, γιὰ τὸ μυθιστόρημά μου «Ἕνας ἄνθρωπος μόνος του τὰ μεσάνυχτα», μοῦ ἦταν ἀνάγκη νὰ ζήσω τὴν ἀληθινὴ ζωὴ τῶν καμπαρέ, μιὰ κι' ἡ ὑπόθεσή του εἶναι γύρω ἀπ' αὐτά. Ὅσο λοιπὸν ἐργαζόμουνα ἐκεῖ τὴν ἔβλεπα μὲ μιὰ πολὺ στενὴ προοπτική. Ρωτήσετε καὶ τὴν Κολέτ.

— Ἔχετε δίκιο, δὲν τὸ εἶχα σκεφτεῖ.

— Οὔτε κι' οἱ διευθυντὲς.... τῶν ἐφημερίδων σας εὐτυχῶς! Διαφορετικὰ ἀσφαλῶς δὲ θὰ μοῦ ἀνέθεταν νὰ γράψω γι' αὐτά...

ΕΠΑΡΧΙΑ

Ἡ πνευματικὴ ἀφύπνιση τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαρχίας, δὲν ἦταν μονάχα λόγια, ὅπως φοβήθηκαν πολλοί. Μιά, μιὰ οἱ διάφορες πόλεις, κι' οἱ πιὸ ἀπομακρυσμένες ἀκόμα, ἄρχισαν νὰ μᾶς στέλνουν εὐχάριστα μηνύματα — ἔργα διάφορα καὶ ποικίλα, πνευματικοὺς καρποὺς μιᾶς γενιᾶς ποὺ παλεύει γιὰ ν' αὐτοδημιουργηθεῖ. Οἱ ἐφημερίδες, μ' ὅλη τὴν κρίση τοῦ ἔντυπου χάρτου καὶ τὴν ἀδιαφορία τοῦ κοινοῦ, καθιερώνουν κάθε τόσο ἀξιόλογες φιλολογικὲς σελίδες. Βιβλία, καλοτυπωμένα κι' εὐχάριστα, μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ἐπαρχία. Περιοδικὰ καινούργια, γεμᾶτα ζωὴ καὶ ζωντάνια, βγαίνουν. Κι' ὅλ' αὐτὰ, μὲ τὰ φτωχὰ μέσα, ποὺ, ὅπως ξέρουμε, διαθέτουν οἱ σημερινοὶ νέοι, γιὰ νὰ ἐκδηλωθοῦν.

Γι' αὐτὸ, τώρα ποὺ ἔπαψαν πιὰ οἱ συζητήσεις καὶ ὁ μοιραῖος συσκοτισμὸς ποὺ ἔφερναν ἀτὰ πράγματα, τώρα ποὺ οἱ καρποὶ μιᾶς ὡραίας καὶ μεγάλης προσπάθειας ἄρχισαν νὰ μᾶς ἔρχονται, καταχτῶντας τὴν ἐχτίμησή μας, ἡ συμπάθειά μας στὴν Ἑλληνική Ἐπαρχία εἶναι ἀμέριστη.

ΞΕΝΑ

ΧΡΕΩΚΟΠΙΑ

Διαβαζα σὲ μιὰν ἐπιθεώρηση ἀρκετὰ σοβαρή, ἕνα ἄρθρο κάποιου διαπρεπὴ οἰκονομολόγου γιὰ τὴν «ἀρετὴ ποὺ φεύγει». Αὐτὴν τὴν «ἀρετὴ ποὺ φεύγει» πρέπει νὰ τὴν κυνηγᾶς ἀπὸ πίσω : Εἶναι ἡ τσιγκουνιά.

Μᾶς ἔπιασεν ὅλους μας τοῦτον τὸν καιρό. Δὲν εἶναι μιὰ ἀρετὴ εἶναι μιὰ βίδα καὶ μιὰ μυστηριώδικη ἐπίκληση. Βέβαια σὲ ἕναν ἄλλο καιρό, σὲ μιὰν ἄλλη ἐποχή, εἶχε γοῦστο, τόσο στὸ λαό, ὅσο καὶ στὴ μεσαία τάξη.

Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο γεννήθηκαν οἱ πλούσιοι. Ἡ τσιγκουνιὰ τους τοὺς γέννησε σὰ μανιτάρια.

Αὐτὴ ἡ συνήθεια τῆς τσιγκουνιᾶς ἦταν τιμητικὴ γιὰ τὸν πατέρα τῆς οἰκογένειας. Γιατὶ δίδασκε τὴν οἰκονομία καὶ προσπαθοῦσε νὰ μὴν ὑποφέρουνε τὰ παιδιά του ἀργότερα...

Δίδοντάς τους δίδαγμα τὴν ἴδιά τὴ ζωή του, τὴ στερημένη ἀπὸ τὴ μιζέρια τῆς τσιγκουνιᾶς, προσπαθοῦσε νὰ τοὺς ἐμφυσήσει τὸ πνεῦμα τῆς οἰκονομίας, ποὺ νόμιζε πὼς ἔπρεπε νὰ κατευθύνει ὁλάκερη τὴν κατοπινὴ ζωή τους.

Αὐτὴ ἡ συνήθεια ἦταν ἄλλωστε καὶ δικαιολογημένη γιὰ τὸν φτωχὸ ποὺ ἤθελε τὰ γεράματά του.

Ἦταν, τέλος πάντων, μιὰ ἀρκετὰ λογικὴ ἐπιθυμία ὅλων ποὺ σκέφτονται σωστά. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ «ἀρετὴ ποὺ φεύγει» εἶναι μιὰ αὐταπάτη, μιὰ οὐτοπία, μιὰ ψευδαίσθηση, καταδικασμένη ἀπόλυτα.

Ποῦ εἶναι, λέει, ὁ οἰκονομολόγος αὐτός, οἱ προπολεμικὲς οἰκονομίες ;

Ποῦ εἶναι ἡ συντηρητικότητα τῶν γονιῶν ;

Οἱ μικρο-οἰκονομίες τους δὲν τοὺς ἐπιτρέπουν ἄλλο, ἀπὸ τὸ νὰ πεθάνουν σιγὰ-σιγά...

Βέβαια μποροῦν νὰ ποῦν πὼς γιὰ τοὺς ἀδιόρθωτους αὐτοὺς μανιακοὺς τῆς τσιγκουνιᾶς, δὲν ἄλλαξε τίποτα.

Στεροῦνταί ἐπίτηδες, γιατὶ εἶχαν λεφτά. Μὰ στεροῦνται καὶ σήμερα γιατὶ δὲν ἄλλαξαν γνώμη. Δὲν τρῶνε ὅμως τὸ ψωμί τους μ' ἐνθουσιασμό. Τὸ βρέχουνε μὲ τὰ δάκρυα. Κι' αὐτὸ γιατὶ ὑπῆρξαν τὰ θύματα τῆς μεγαλείτερης ἀνθρώπινης μανίας : τῆς τσιγκουνιᾶς.

Ἡ νέα γενεὰ ἦρθε. Ἂν δὲν κατάλαβε ἀκόμα τὴν ζωὴ μὲ τὶς δυσκολίες της, μὲ τοὺς ἀγῶνες της, τοὺς κόπους της, ἔμαθε ὅμως τί θὰ πεῖ χρῆμα...

Στὴν παλιὰ ἐποχὴ τὸ χρῆμα εἶχε καταντήσει κάτι ἱερό, ἀκριβοφύλακτο.

Ὅλοι κοιμώντουσαν καὶ ξυπνοῦσαν μὲ τὴ σκέψη τοῦ χρήματος. Στὸν περίπατο, τὸ χρῆμα. Στὸ φαγητό, τὸ χρῆμα. Στὴν αἰσθηματικὴ ζωή, τὸ χρῆμα. Παντοῦ, τέλος πάντων, τὸ χρῆμα.

Οἱ νέοι λένε : Τὸ χρῆμα ἔγινε γιὰ νὰ ξοδεύεται. Κι' αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια.

Τὸ χρῆμα δὲν πρέπει νὰ εἶναι μιὰ ἀποζημίωση τῶν κόπων μας, ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς μας.

Πρέπει νὰ ξοδεύεται γιὰ μᾶς τοὺς ἴδιους, ἂν δὲν θέλουμε νὰ περάσουμε γιὰ θύματα.

Ἡ ἀντίληψη αὐτή, ἡ τόσο ζωντανὴ καὶ συγχρονισμένη, δὲν εἶναι παρὰ ἡ χρεωκοπία τῆς τσιγκουνιᾶς...

G. de la Fouchardière

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ ΤΟΥ ΑΛΑΙΝ ΦΟΥΡΝΙΕ — τοῦ κ. Ἄγγελου Τερζάκη

ΞΕΝΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Ο ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΙΝΟ — Τοῦ κ. Μιχ. Γ. Πετρίδη

ΜΙΑ ΝΥΧΤΑ ΣΤΟ ΣΑΙΝ ΝΑΖΕΡ, διήγημα, ἔπαινος διαγωγισμοῦ «Ν. Γ.». — τοῦ κ. Γιάννη Ἀηδονοπούλου

ΓΥΡΩ ΣΤΗΝ ΠΑΡΙΣΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ 1937 — τοῦ κ. Θράσου Καστανάκη

ΕΝΑ ΖΗΤΗΜΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ — τοῦ κ. Γιώργου Θεοτοκᾶ

ΠΟΙΗΣΗ — τῶν κ. κ. Ἀλέκου Φωτιάδη, Γ. Μυλωνογιάννη, Νίκου Σημηριώτη, Ἀλέκου Φράγκου.

ΣΑΤΥΡΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ — Τοξότη

ΠΡΩΙΝΟ ΑΣΤΡΟ, μυθιστόρημα — Ἄντας Νέγκρι

ΟΠΩΣ ΑΓΑΠΑΤΕ, κωμωδία — Σαίξπηρ

Ο ΧΟΡΟΣ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ — τῆς δ. Κούλας Πράτσικα

«ΗΜΕΡΟΜΑ ΣΤΡΙΠΓΛΑΣ», κριτική — τοῦ κ. Σωκράτη Καραντινοῦ

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΕΚΤΕΛΕΣΕΙΣ — τοῦ κ. Πέλου Κατσέλη

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ — ΚΟΛΕΤ, πορτραῖτο — Ν. Α.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΑΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ — Ἔρευνα τοῦ κ. Ν. Λουρωτοῦ

ΤΙ ΛΕΜΕ ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ... ΠΩΣ ΜΑΣ ΒΛΕΠΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ. — Ἔρευνα τοῦ κ. Θ. Προδρόμου

ΣΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΝΟ, διήγημα — τοῦ κ. Γ. Κοτζιούλα

ΣΧΕΔΙΑ — τοῦ κ. Ἄρη Δικταίου

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ, κριτική — τοῦ κ. Γ. Μυλωνογιάννη

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΕΝΩΣΤΩΝ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ

Ἡ Ζωή τῶν Γραμμάτων

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ ΤΟΥ ΑΛΑΙΝ ΦΟΥΡΝΙΕ

ΤΟΥ Κ. ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΕΡΖΑΚΗ

Ὑπάρχουνε βιβλία ποὺ ἀγαποῦμε, κι' ἄλλα βιβλία ποὺ, αὐτά, τὰ ἐκτιμοῦμε. Ξέρω βέβαια πὼς ὑπάρχουνε κι' ἄλλα, πάμπολλα, ποὺ τυχαίνει νὰ μᾶς ἐμπνέουνε καὶ τὰ δυὸ μαζί: ἐκτίμηση κι' ἀγάπη. Μὰ δὲν πιστεύω, σὲ κανένα ἀπολύτως ἀπὸ τὰ τελευταῖα, νὰ ἰσορροῦν ὁλότελα τὰ δυὸ τοῦτα ἐνστελῶς διαφορετικὰ συναισθήματα. Ἀλλοῦ, ἡ ἀγάπη μᾶς θερμαίνει καὶ μᾶς ἐπηρεάζει περισσότερο, ἀλλοῦ ἡ ἐκτίμηση, ρίχνοντας στὴ ζυγαριὰ τὸ βαρύ της ἀσημένιο σπαθί, μᾶς ὑποβάλλει τὴν αὐτάρεσκη καὶ προκατειλημμένη πλάνη ὅτι ἀγαποῦμε μὲ πεποίθηση ὅ,τι δὲν κάνουμε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ σεβόμαστε κυρίως. Ὡστόσο, πιστεύω βαθύτατα, ὅτι γιὰ ν' ἀγαπήσουμε ἕνα βιβλίο, παρ' ὅλη τὴν πιθανὴ μας «ἀντικειμενικὴ» καὶ γεμάτη εὐσυνειδησία προδιάθεση, χρειάζεται πρῶτ' ἀπ' ὅλα, τὸ βιβλίο αὐτό, νὰ μᾶς ἀνοίγει ὡρισμένες ἀπόψεις, λίγο πολὺ ἀγνωστες ἢ ἀνυποψίαστες, πάνω στὸ βαθύτερον ἑαυτό μας. Γιατί, ὑπάρχουν ἀληθινὰ κάτι τέτοια βιβλία ποὺ θὰ τὰ ἔλεγα βιβλία—πατρίδες. Μέσα τους, ἀναπνέει βουβὰ τὸ ἄρωμα ἀπὸ ἕνα ἀσύλληπτο παρελθὸν, ἕνα εἶδος θύμησης λανθάνουσας, ἔτσι ὅπως κάποιες στιγμὲς πολύτιμες τῆς παιδικῆς ζωῆς μας ποὺ, ἂν ἀτόνησαν στὸ μηχανικὸ καὶ γεμάτον ἀπὸ τὴν καθημερινότητα ἀντρίκειο νοῦ μας, ὅμως γι' αὐτὸ δὲν ἔσβησαν ὁλότελα, δὲν πέθαναν, μὰ ζοῦνε λουφάζοντας, σὰ χόβολη; κάτω ἀπὸ τὸ παχὺ στρῶμα τῆς στάχτης καὶ τοῦ κουνιχτοῦ.

"Ὅλα τὰ καλὰ βιβλία δὲν ἔχουνε πατρίδα. Δὲν ἔχουνε, παρ' ὅλα ὅσα λένε γιὰ τὴ δῆθεν ἰδιοτυπία τους, τὸν ἀπροσπέλαστο κι' ἀκατανόητο τάχα γι' ἀναγνῶστες ξένης ἐθνικότητας τοπικισμό τους. Δὲν ὑπάρχουνε καλὰ βιβλία γαλλικά, νορβηγικά, ρωσσικὰ ἢ ἐγγλέζικα. Ὑπάρχουνε μονάχα βιβλία ἀνθρώπινα, κι' ὅσοι δὲν τ' ἀγαποῦν εἶναι γιατὶ δὲν τὰ νιώθουν. Δὲν τὰ νιώθουν, δηλαδὴ δὲν ἔχουνε μέσα τους ἀνεπτυγμένο πλατειὰ τὸ στοιχεῖο τῆς ἀνθρωπιᾶς. Κάθε ἔργο ἄξιο εἶναι ἕνας κόσμος ποὺ χρειάζεται νὰ κατοχτήσουμε. Κι' ἐκεῖνοι μονάχα γίνονται ἢ καταχτητές, ὅσοι ἔχουνε μέσα τους, ὁσοδήποτε λανθάνουσα, τὴν πνοὴ κάποιας δημιουργίας: Τὸ στοιχεῖο τῆς ἀναζήτησης, τῆς πνευματικῆς λαχτάρας, τὸ ἐνδιαμόνιο τῆς ἐξύψωσης. Τὰ βιβλία ποὺ δὲν ἔχουνε πατρίδα, τὰ καλά, εἶναι μονάχα τους πατρίδες. "Οταν τ' ἀνοίγουμε, νιώθουμε πὼς ἕνας πέπλος σηκώνεται μπροστὰ ἀπὸ τὰ μάτια μας. Θυμόμαστε. Στὸ νοῦ γινε, μέσον αὐτῆς, ἀντάξια δὲ γνωρίσαμε, καὶ ποὶ ὡστόσο ζοῦν ἔμφυτα κ' ἀκατάλυτα μέσα στὴν ψυχή μας.

Γιὰ ν' ἀναφερθεῖ κανεὶς σ' ἕνα γεγονὸς ποὺ σχετίζεται ὁ-πωσδήποτε μὲ τὴν ὄπαρξη κάποιου τέτοιου βιβλίου, δὲ χρειάζεται, πιστεύω, ν' ἀνήκει κ' αὐτὸς ἀναγκαστικὰ στὴν ἐθνικότητα τοῦ συγγραφέα ποὺ τὸ-χει γράψει. Ἀρκεῖ ν' ἀνήκει ὁπωσδήποτε στὴν πλατειὰ ἐθνικότητα τῶν ἀνθρώπων ποὺ τὸ ζήσανε. Κ' ἡ κα, τὴν ἐντοιχισμένη στὴν πρόσοψη τοῦ σχολείου τῆς Μπούρζ, ποὺ θὰ λέγεται στὸ ἑξῆς «Λύκειο Ἀλαὶν Φουρνιέ», βρίσκονται χαραγμένα τοῦτα τὰ λόγια τοῦ συγγραφέα: «Ἀγάπησα κείνους ποὺ εἴτανε τόσο ἀγνοὶ καὶ τόσο ἐνορατικοί, ποὺ θάλεγες ὅτι γύρω τους δημιουργοῦν κάτι σὰν ἕναν ἄγνωστο κόσμο». Πόσοι ἀπὸ τὴ γενεὰ τοῦτη, ἀν ἤξερα ὅλο τὸ πλάτος ποὺ κλείνουνε τὰ λόγια τοῦτα, δὲ θ' ἀναγνώριζαν μέσα σ' αὐτά, τὸν ἑαυτό τους!...

Γιατί ἡ γενεά μας, εἶναι μιὰ γενεὰ ποὺ ζεῖ στιγμὲς ἀνάλογες — μονάχα πιὸ πλατεῖες — ἀπὸ τὴ γενεὰ τοῦ Ἀλαὶν Φουρνιέ. Καὶ μπροστὰ στὰ πόδια της κινδυνεύει ὅλο κι' ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ ν' ἀνοίξει πάλι τὸ μεγάλο—μονάχα: μεγαλείτερο—χάσμα τοῦ θανάτου. Τότε, ἀν αὐτὸ ἔχουμε τὴν τραγικὴ τύχη καὶ συμβεῖ, δὲν ξέρω τί θὰ φέρει στὴ μελλοντικὴ ἀντίπερα ὄχθη τὸ δικό μας μήνυμα. "Ἀν ἡ στάση μας μπροστὰ στὰ γεγονότα εἶναι μιὰ στάση παθητική, στάση ἀνοχῆς, τότε δὲν ξέρω τίποτα τὸ ἀνάλογο μὲ τὸ θαυμαστὸ βιβλίο τοῦ Φουρνιὲ ποὺ ν' ἀναλάβει νὰ μᾶς διαιωνίσει.

Ὑπάρχει ὅμως ἀκόμα κι' ἕνα ἄλλο ἐνδεχόμενο: Ἡ στάση μας νὰ εἶναι περισσότερο ἀποφασιστική, περισσότερο σκληρή, ὅπου τὸν ξεπερνᾶ πολλὲς ἄλλες. Μᾶς ἔδωσε μιὰ μετάφραση μὲ μιὰ σπάνια πιστότητα καὶ γλαφυρὰ γραμμένη.

Κι' αὐτὴ ἡ μετάφραση τοῦ «Ντουμπρόβσκυ» καὶ τοῦ «Μπόρις Γκοντουνόφ» ἦταν ἀναγκαία ἀπὸ καιρό.

ΞΕΝΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

ΓΑΛΛΙΑ

«ΝΤΟΥΜΠΡΟΒΣΚΥ» — «ΜΠΟΡΙΣ ΓΚΟΝΤΟΥΝΟΦ», στὰ γαλλικά, ἀπὸ τὸν Σεμενόφ.

Ἂν στὸ Παρίσι γιορτάστηκε λαμπρὰ ἡ ἐκατοντατετηρίδα τοῦ Πούσκιν, ἡ ἔκδοση τῶν ἔργων του δὲν ὑστέρησε καθόλου.

Μέχρι σήμερα στὴν Γαλλία μόνο ἡ κ. Ποτέρεαν συνένωσε τὰ σκόρπια κομμάτια τοῦ ἔργου τοῦ Πούσκιν σὲ μιὰ σύλλογὴ ἀρκετὰ ἐνδιαφέρουσα. Ἡ κα, τὴν ἐντοιχισμένη στὴν πρόσοψη τοῦ σχολείου τῆς Μπούρζ, ποὺ θὰ λέγεται στὸ ἑξῆς «Λύκειο Ἀλαὶν Φουρνιέ», βρίσκονται χαραγμένα τοῦτα τὰ λόγια τοῦ συγγραφέα: «Ἀγάπησα κείνους ποὺ εἴτανε τόσο ἀγνοὶ καὶ τόσο ἐνορατικοί, ποὺ θάλεγες ὅτι γύρω τους δημιουργοῦν κάτι σὰν ἕναν ἄγνωστο κόσμο».

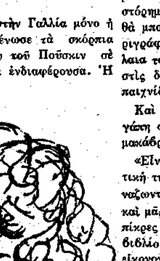

Σκίτσο τοῦ Πούσκιν ἀπὸ τὸν Ἴδιο

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

«ΠΑΝΤΟΥ Η ΑΓΑΠΗ...» τοῦ Κονστὰν Ἰονέσκο.

Ἡ ψυχολογία τῆς γυναίκας ἦταν πάντοτε ἀρκετὰ ἐνδιάφερο θέμα γιὰ τοὺς συγγραφεῖς ὅλου τοῦ κόσμου. Ὁ Κ. Ἰονέσκο ἔλησε στιγμὲς πραγματικὰ ἐξαιρετικές. Μᾶς περιγράφει τὴν περίεργη ψυχοσύνθεση μιᾶς ἀριστοκράτισσας, ποὺ δεμένη μὲ οἰκογενειακὲς ὑποχρεώσεις λαχταρᾶ τὴν ἀφρόντιστη ζωὴ κοντὰ στὸ φίλο της. Κι' ἐδῶ εἶνε ἡ ψυχολογία: Τί πρέπει νὰ κάνει; Ν' ἀκολουθήσει τὸν τρόπο τοῦ κόσμου; Κι' ἀπὸ κοινωνία;

Γι' αὐτοὺς—ἡ καλύτερα γι' αὐτὲς ποὺ τὴν νιώθουν τὰ σφάλματα τοῦ παρελθόντος, νὰ ξεχάσουν τὴν παλιὰ τους ζωή, ὁ Κ. Ἰονέσκο εἶνε ὁ συγγραφέας ποὺ τοὺς δικαιολογεῖ.

Ναί... ὅλα τὰ δικαιολογεῖ τόσο καλὰ, μ' ἕνα πνεῦμα εὐχάριστο καὶ σπιρτόζικο, ποὺ ξεκουράζει καὶ κάνει τὸν κοσμάθενα νὰ δρεῖ ἕνα κομμάτι ἀπ' τὸν ἑαυτό του μέσα σ' αὐτὸ τὸ βιβλίο.

«ΣΤΑ ΜΕΡΗ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΜΑΥΡΗΣ ΣΙΩΠΗΣ». Μυθιστόρημα τοῦ Ἀντρὲ Γκλόρ.

Αὐτὸ τὸ βιβλίο ποὺ ἀπευθύνεται στοὺς νέους, θὰ τρισήξει καὶ θὰ εὐχαριστήσει καὶ τοὺς μεγάλους.

Τὸ βιβλίο τοῦ Γκλόρ, εἶνε γραμμένο μ' ἕναν τρόπο ἀρκετὰ περίεργο: μυθιστόρημα καὶ ταξιδιωτικὲς ἐντυπώσεις; θὰ μποροῦσαμε νὰ τὸ ὀνομάσουμε. Περιγράφει τὶς καθόδους του στὰ σπήλαια τοῦ Πυρινέων, τὶς περιπέτειές του στὶς διάφορες περιοχὲς, τὰ παιχνίδια του καὶ τὶς διασκεδάσεις του.

Καὶ χρειάζεται μεγάλη προσοχὴ κι' ἀγάπη στὸ θέμα γιὰ νὰ περιγραφοῦν τὰ μακάβρια εὑρήματα τῶν σπηλαίων.

«Εἶνε, λέει ἡ κ. Wolman σὲ μιὰ κριτικὴ της γιὰ τὸ βιβλίο αὐτὸ, σὰ νὰ ξαναζοντάνεψαν οἱ νεκροὶ τοῦ Πυρινέων καὶ μᾶς διηγοῦνται τοὺς πόνους καὶ τὶς πίκρες ποὺ πέρασαν στὴ ζωή τους. Τὸ βιβλίο αὐτὸ εἶνε, μὲ τὴν ἀφθονὴ του εἰκονογράφηση, ζωηρὸ καὶ μορφωτικό».

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

«ΠΑΝΤΟΥ Η ΑΓΑΠΗ...» τοῦ Κονστὰν Ἰονέσκο.

Ἡ ψυχολογία τῆς γυναίκας ἦταν πάντοτε ἀρκετὰ ἐνδιάφερο θέμα γιὰ τοὺς συγγραφεῖς ὅλου τοῦ κόσμου. Ὁ Κ. Ἰονέσκο ἔλησε στιγμὲς πραγματικὰ ἐξαιρετικές. Μᾶς περιγράφει τὴν περίεργη ψυχοσύνθεση μιᾶς ἀριστοκράτισσας, ποὺ δεμένη μὲ οἰκογενειακὲς ὑποχρεώσεις λαχταρᾶ τὴν ἀφρόντιστη ζωὴ κοντὰ στὸ φίλο της. Κι' ἐδῶ εἶνε ἡ ψυχολογία: Τί πρέπει νὰ κάνει; Ν' ἀκολουθήσει τὸν τρόπο τοῦ κόσμου; Κι' ἀπὸ κοινωνία;

Γι' αὐτοὺς—ἡ καλύτερα γι' αὐτὲς ποὺ τὴν νιώθουν τὰ σφάλματα τοῦ παρελθόντος, νὰ ξεχάσουν τὴν παλιὰ τους ζωή, ὁ Κ. Ἰονέσκο εἶνε ὁ συγγραφέας ποὺ τοὺς δικαιολογεῖ.

Ναί... ὅλα τὰ δικαιολογεῖ τόσο καλὰ, μ' ἕνα πνεῦμα εὐχάριστο καὶ σπιρτόζικο, ποὺ ξεκουράζει καὶ κάνει τὸν κοσμάθενα νὰ δρεῖ ἕνα κομμάτι ἀπ' τὸν ἑαυτό του μέσα σ' αὐτὸ τὸ βιβλίο.

«Ἀσχετα ὅμως ἀπ' αὐτό, ὁ Πούσκιν ἦταν ἄγνωστος σχεδὸν στὴν Γαλλία καὶ γιὰ τὴν μεταφραστικὴ δυσκολία του. Ὁ κάθε Γάλλος προτιμοῦσε νὰ μεταφράσει Γκῆκολ, Ντοστογιέφσκυ, Γκόρκι ἢ ὁποιονδήποτε ἄλλον.

Σήμερα μπαίνει στὴν σειρὰ τῶν μεταφραστῶν κι' ὁ Σεμενόφ. Ἡ μετάφρασή του ξεπερνᾶ πολλὲς ἄλλες. Μᾶς ἔδωσε μιὰ μετάφραση μὲ μιὰ σπάνια πιστότητα καὶ γλαφυρὰ γραμμένη.

Κι' αὐτὴ ἡ μετάφραση τοῦ «Ντουμπρόβσκυ» καὶ τοῦ «Μπόρις Γκοντουνόφ» ἦταν ἀναγκαία ἀπὸ καιρό.

Ἀλλὰ τὸ βιβλίο ποὺ ἀπευθύνεται στοὺς νέους, θὰ τρισήξει καὶ θὰ εὐχαριστήσει καὶ τοὺς μεγάλους.

Τὸ βιβλίο τοῦ Γκλόρ, εἶνε γραμμένο μ' ἕναν τρόπο ἀρκετὰ περίεργο: μυθιστόρημα καὶ ταξιδιωτικὲς ἐντυπώσεις; θὰ μποροῦσαμε νὰ τὸ ὀνομάσουμε. Περιγράφει τὶς καθόδους του στὰ σπήλαια τοῦ Πυρινέων, τὶς περιπέτειές του στὶς διάφορες περιοχὲς, τὰ παιχνίδια του καὶ τὶς διασκεδάσεις του.

Καὶ χρειάζεται μεγάλη προσοχὴ κι' ἀγάπη στὸ θέμα γιὰ νὰ περιγραφοῦν τὰ μακάβρια εὑρήματα τῶν σπηλαίων.

«Εἶνε, λέει ἡ κ. Wolman σὲ μιὰ κριτική της γιὰ τὸ βιβλίο αὐτὸ, σὰ νὰ ξαναζοντάνεψαν οἱ νεκροὶ τοῦ Πυρινέων καὶ μᾶς διηγοῦνται τοὺς πόνους καὶ τὶς πίκρες ποὺ πέρασαν στὴ ζωή τους. Τὸ βιβλίο αὐτὸ εἶνε, μὲ τὴν ἀφθονή του εἰκονογράφηση, ζωηρὸ καὶ μορφωτικό».

Ο ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΙΝΟ

ΤΟΥ Κ. ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ

Α'.

Μπορεῖ ὁ καθένας σήμερα νὰ ξεδιαλύσει—ἔξω ἀπὸ σχολὲς ἢ τάσεις στὴν τέχνη, — δυὸ τοιάζοντα διαφορετικὲς ἀντιλήψεις γιὰ τὴ σχέση τοῦ λογοτέχνη πρὸς τὸ ἀναγνωστικὸ του κοινὸ καὶ τὴν ἐπίδρασή του στὴν κοινωνία.

Ἡ πρώτη συνοψίζεται στὶς ἀκόλουθες περίπου σκέψεις καὶ στηρίζεται στὶς παρακάτω διασπολογίες:

Ὁ λογοτέχνης χρέος ἔχει νὰ ἀνοιχτεῖ κλεισμένος στὸν ἀπομονωμένο πύργο τῆς τέχνης του καὶ σ' αὐτὴς τὴν ἀπολειστικὴν ἐξυπηρέτηση νὰ ἀνεβάσει ὁλοκληρωτικὰ δοσμένος. Μ' ἐμβάθυμα κι' ἀρχὴ τὴν σ' τὴν τέχνη γιὰ τὴν τέχνη, μόνο γιὰ τὴν προαγωγὴ τῆς κρέπει νὰ φροντίζει, ἀδιαφορώντας ὁλότελα γιὰ τὴν ἐπίδραση ποὺ θὰχει στὸ κοινό, ποὺ τὸν διαβάζει ἢ ποὺ θέλει νὰ τὸν διαβάσει. Στὴν ἀποκλειστικὴ του αὐτὴ προσήλωση καὶ μὲ τὴν ἐπίμονη τελειοποίησή του προσπάθεια δὲ νοιάζεται μήτε στιγμὴν ἂν ἀπομακρύνεται ὁλοένα ἀπὸ τὸ κοινὸ ἀν μπορεῖ μάλιστα νὰ τὸ ἀγνοήσει. Παραδείξεται σ' ἕνα πνευματικὸν ἀσκητισμὸ καὶ γύρω στὶς ἀτομικές του λαχτάρες στρέφει τὶς ἐρμηνεῖες τοῦ τὰ φτερά. Ἀπ' τὰ διά του μόνο, τὰ προσωπικά, διανοητικὰ καὶ συναισθηματικὰ κινήματα ἐξεγείρεται καὶ παθαίνεται κ' ἐπιμένει πάντα νὰ μὴν ἀκούει, ἐξὸν ἐκ' τὴ δική του, κομμιὰν ἄλλη, ἀτομικὴ ἢ ὁμαδική, φωνὴν ἢ κραυγή.

Ἀφεσὴ κι' ἀφεσὲ τὸν καὶ σκοπὸ τῆς ζωῆς του νομίζει τὴν ἐξύψωση τῆς τέχνης του καὶ γενικὰ τῆς τέχνης, μὲ τὸν τρόπο—ἐννοεῖται—ποὺ σημειάνει νὰ ἐννοεῖ καὶ νὰ ἐξηγεῖ αὐτὸς τὴν ἐξύψωσή της. Μιὰ ἀπὸ τὶς ἀπαρασάλευτες πίστεις του εἶναι: πὼς ἡ προαγωγὴ κ' ἐξύψωση τῆς τέχνης ἐξαρτάται ἀπὸ τὴν «τάση θυσίας» καὶ μὲ κάθε μέσον ἀνοιχτήση κ' ἐπιδίωξη τῆς ὁποιασδήποτε πρωτοτυπίας. Τὸ κυνήγι τοῦ «νέου» τοῦ γίνεται πάθος. Γι' αὐτὸ νοιζζει πὼς τοῦ ἐπιτρέπεται κάθε φορὰ, πὼς τοῦ ἐπιδάλεται μάλιστα, γιὰ τὴ δημιουργία «ἀφ' ἑαυτοῦ» κ' ἐν διαλύσει ἐξεζητημένα ἀσυνήθιστη ἢ παράδοξη τὴν ὑπόθεσή του (τὴν αὐδαία, τὰ περιεχόμενα)' β') νὰ πλάθει ἐξεζητημένα στρυφνή, σκοεινὴ σκρνὰ τὴν ἐξωτερική του μορφὴ (τὸ ἐκφραστικὸ παρουσίασμα τῆς διήγησης ἢ τῶν στοχασμῶν του)' καὶ γ') νὰ σεβάζει ἐξεζητημένα ἀσθμήτεις τὴν ἀφχιεκεστονική τοῦ ἔρου τοῦ μ. ἀπορώσμοστες κατρκοιήσεις τὸν μερῶν του κ' αὐδαίρετους καταρεισμοὺς τοῦ ὅλου.

Τὴ θεληματικὰ παρμένη κ' ἀλλόκοτα οἰκονομημένην ὑπόθεσή του ξετυλίγει μ' ἕνα ὕφος ἀσυνάρτητο κ' ἄστρωτο. Τὸ λόγο τὸν τὸν ἀφίνει λογιὰ ἀσύνδετο κ' ἀνεμοπλόγητο. Τὰ παρελειπόμενα κ' ὑπονοούμενα μέσ' σ' αὐτὸν εἶναι πλήθος. Ἡ ἐκφραστική του διατύπωση συχνὰ κατανᾶ δυσκολόνηση ἢ κ' ἀκατανόηση. Οἱ μετωφορὲς εἰκόνες καὶ παρομοιώσεις του εἶναι πάντα τολμηρὲς καὶ ἀδόκητες κ' οἱ αἰνιγματικὲς καὶ γοφώδες φράσεις σχεδὸν ἀλεπάλληλες. Στὴν ἄρθρωση τῆς περιόδου του δὲ λογαριάζει τὶς παὸ συνεισιόδεις ἐπιτυχὲς τοῦ ὀρθολογισμοῦ, ποὺ τὸν περιφρονεῖ. Γιὰ νὰ πρωτοτυπήσει, ἀφίνεται νὰ παρασυρθεῖ στὸ γλυστερὸ κατήφορο τοῦ ἀσυνάρτητου παραλληφατοῦ, ποὺ θυμίζει τοὺς πακδομένους σ' ὑψηλὸ πυρετὸν ἀρρώστους. Καὶ στὴν ἀχαλίνωτη στομυλίαν ἐκείνη, ποὺ τὴν ἀφετηρία της μπορεῖ νὰ βρίσκει στοὺς ὀποσυνείδητοι τὴ διοὴ του ἀντίληψη. Κ' ἐγκωκιστικὰ ἀσυνειδητοποιημένα καὶ μετρημένα καὶ σωφὴ καὶ κοντοκοιμισμένα τὰ θαρρεῖ ὅλα παλιὰ καὶ γι' αὐτὸ τ' ἀποροῦνε, κυνηγώντας τὰ ἀντίθετά τοῦ.

Ὁ ἰδιότυπα ρηξικλεύοντος λογοτέχνης, ποὺ τρωδᾶ τὸ δρόμον αὐτὸ ἀδιαφορεῖ τέλεια, ἂν ὁ κοινό, ποὺ θέλει νὰ τὸν παρακολουθήσει, γλήγορα τοῦ φεύγει. Καὶ πὼς αὐτὸ νὰ μὴν τοῦ φύγει, σὰ δὲν κατορθώνει νὰ τὸν νοιόσει, σὰ δὲ μπορεῖ νὰ συγκινηθεῖ καὶ νὰ ἐνθουσιασθεῖ μὲ τὴ γραφόμενά του, σὰν ἀπογοιέσμενος ἀπὸ τὴν ὑποχρέωση τοῦ ἐπαγγέλματος κ' ἀπὸ τὴν ἐθσυνειδησία τῆς ἱκανότητάς σου. Καὶ σὲ ξαναδέχεται ἡ θάλασσα, ἢ ἀτέλειωτη θάλασσα κι' οἱ κόποι ἀνάμεσα οὐρανοῦ καὶ γῆς. Τὰ λιμάνια σ' ἀτενίζουν περαστικὸ σὰν κρύες κι' ἄχαρες ἀγκαλιές. Δὲν ἔχουν τίποτα νὰ σοῦ χαρίσουν - ἐξόχρα ἀπὸ τὶς ἀμαρτωλὲς τους γυναίκες, εἰρωνικά!

Μονάχα αὐτὲς ποὺ ἡσυχάζουν τὶς ταραγὲς ἀνησυχίες, ποὺ ὁ χρόνος κι' ἡ δρφὴ τῆς ζωῆς γιόμωσαν τὸν ὀργανισό σου. Μὰ τί μπορεῖς νὰ τὶς κάνεις κι' αὐτὲς σὰν ἔχεις νοιόσει ἀγκάλες ἄλλες θερμότερες; Ἀγκάλες ποὺ δὲν τὶς σκέρτηρες σὰν ἀπὸ ἀνάγκη, μὰ ποὺ τὸ πάρασμα τῆς ζωῆς κ' ἡ ἀγάπη σοῦ τὶς χάρισαν; Σὰν ἔχεις τὴ συναίσθηση πὼς κάθε κίνηση ποὺ θὰ σπαλώνεις σ' αὐτὰ τὰ καταφύγια τῶν λιμανιῶν εἶ - κι' ἄλλη ἀγκαλιὰ ποὺ τὴ ζητεῖ τόσο καλὸ ὅσο καὶ σὲ σὲ στιγμὲς νοσταλγικὲς ποθεῖς κ' τὶς χαρίσεις!

Πικρὴ ἡ ζωὴ τοῦ ναυτικοῦ πᾶχει ἀγάπες στὴ στεργιά!

Ὁ Ἀλέκος σπένεῖε γιὰ δεύτερη φορά. Θυμήθηκε τὴ γυναίκα τοῦ κάποιο ἀκόμη κάτω, σ' ἕνα ἐπίνειο τοῦ Αἰγαίου. Νιόπαντρος καὶ τὴν ἄφησε νὰ νὰ κάμει καρρίερα : Δεύτερος ἀγωνιστὴς σὰν «Ποθητός».

Ἀπόψε ὅλοι οἱ ἄντρες τοῦ καραβιοῦ βγῆκαν στὸ Σαὶν-Ναζέρ, Ἀπὸ τὸν ὁ-πλοίαρχο ὡς τὸ θεόμασο Ὁ πλοίαρχος ἔδωσε ἄδεια ὡς τὶς ὀκτὼ τὸ πρωὶ ποὶ θὰ παρακάρανε γιὰ τὸ Ντάντιογκ. Μιὰ νύχτα εἶχανε ἄδεια. Μὰ μιὰ νύχτα λέρτερη γιὰ τὸ ναυτικὸ εἶνε ἴδια ζωή. Φεύγει σὰν ὁρμητικὸ πουλὶ γιὰ νὰ τὰ χαρεῖ, γυρίζει ἡρεμος κ' ὑποταγμένος στὸ δρόμο ποὺ διάλεξε μ' ὀρᾶεη γιὰ καινούργιους κόπους.

Ὁ Ἀλέκος ἀπόψε δὲ θγῆκε, δὲ θέλησε νὰ θγεῖ, μ' ὅλο ποὺ τὸ κορμὶ του ἤτανε κύκλωμα μιᾶς ἀκαθόριστης ἀνησυχίας.

Ὅσες φορὲς ἀράξανε σὲ λιμάνι τὸν κυρίευε μελαγχολία κι' ὁ ἀδάστακτος ἔρωτας γιὰ τὴ λατρευτὴ του κοπελιὰ τὸν ἀσάφειάς του. Ὁ ἀπομονωτικὸς ἀ-ρωτοφατισμός του ἢ ἀντικοινωνική του ἐκδίλωση, ἢ φυγὴ του ἀπὸ τὸ λαὸ θυμίζει τὸν Ὀρέστο, μὰ ξεπερνᾶ κ' ἐπκινεύ τὴ νεοπλατωνικὴ ξιπασιά. Καὶ τ' ἀποπελεσματὰ τοῦ εἰκολονόητα: Ἐλλειψὴ κάθε ψυχικῆς ἐπαφῆς καὶ κάθε πνευματικῆς ἐπικοινωνίας ἀνάμεσα σ' αὐτὸν καὶ στὸν ἐυχὸν ἀναγκαστὴ του κ' ἐξαφάνιση τῆς ἀπαραίτητης ἀλληλοβοήθειας καὶ ἀλληλεπίδρασης, ποὺ καὶ τὸν δυὸ τους εἶνε ἐξωτικὴ πάντα.

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

(Ἀκολουθεῖ τὸ Β' ἄρθρο).

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ «ΝΕΟΕΛ. ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ» ΕΠΑΙΝΟ

ΜΙΑ ΝΥΧΤΑ ΣΤΟ ΣΑΙΝ ΝΑΖΕΡ

ΤΟΥ Κ. ΓΙΑΝΝΗ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟ

"Ὁ Ποθητὸς" δυὸ ὧρες τῶρα ἀκινητοῦσε στ' ὀμιχλιασμένο πόρτο. Ἤτανε μιὰ Φλεβαριάτικη βραδυιά, βαρειά. Τὰ σκοτεινὰ σύννεφα ἀκουμπούσανε θάλασσα καὶ στεργιὰ καὶ τὰ καράβια σιωπηλὰ κ' ἀκίνητα τόνα δίπλα στ' ἄλλο μοιάζαν σὰν ἄνθρωπ. πεθαμένοι. "Ἐξω μιὰ θλιβερὴ καταγνὶὰ σκέπαζε τὸ Σαὶν—Ναζὲρ ποὺ κοιμότανε. Οἱ ὀδοῦοι τοῦ λιμανιοῦ εἶχανε πάνει μπρὸς στὰ μεσάνυχτα.

Στὸ μηχανοστάσι βασίλευε γαλήνη. Οἱ μηχανὲς π' ὅλη μέρα ἀγκομαχοῦσαν κοιμότανε στὸν ὕπνο τῆς ξεκούρασης. Στὸ κατάστρωμα πέφτοντας μιὰ ψηλὴ ἐκνευριστικὴ βροχὴ γράδιε κάτου ἀπὸ τὰ λιγοστὰ λαμπιόνια τῆς κουδέρτας τὸ ξόλινο παρκέτο.

Ὁ Ἀλέκος ἀκουμπισμένος λίγο παρὰ κάτω ἀπὸ τὴ γέφυρα πέταξε τ' ἀπομεινάρι τοῦ πούρου ποὺ κάτνιζε ἀπὸ λίγην ὥρα στὴ θάλασσα.

Ἐσκυψε καὶ παρακολούθησε τ' φωτεινὴ γραμμὴ ποὺ διέγραψε πέφτοντας μέσ' τὸ σκοτάδι. Ἔπειτα στένα ἔ κ' ἄφησε τὸ θλέμμα του νὰ πλανηθεῖ στὸ πόρτο ποὺ ἀγκάλιαζε ἢ νύχτα. Κοίταξε καὶ τὸ φάρο ποὺ τρυποῦσε ἐρευνητικὰ μὲ δυὸ δέσμες φωτὸς τὸ κρὺο σκοτάδι.

Δὲν ἔμενε παρὰ μιὰ νύχτα γαλήνης. Δέκα ἑφτὰ μέρες ταξίδι στὸν τρικυμισμένο Ἀτλαντικὸ καὶ τὸ «Ποθητὸς» ἔφτασε δὸ γιὰ μιὰ μονάχα νύχτα. Ἤτανε κάποια ἀνάθεση τοῦ ἐφοδιαστὴ καὶ τόχουν τοῦ, ποὺ τ' ὀδήγησε στὸ Σαὶν-Ναζὲρ. Μέσα σ' ἀμιάρι τοῦ τέσσαρις χιλιάδες τόνοι σταριοῦ προορίζουνταν φορτωμένοι ἀπὸ τὸ Ρίο Τζανέϊρο γιὰ τὸ Ντάνσιγκ. Τεσσάρων μερῶν ταξὶ δ. ἀκόμα. Κι' ἔπειτα, ποιὸς ξέρει, ποιὸ καινούργιο φόρτωμα, ποιὰ γνωστὰ λιμάνια μὲ τοὺς θορύβους καὶ τὰ θάσανά τους. Καὶ πάντα τόσο σπάνιο τὸ λιμάνι τ' ἀγαπητό, τὸ πατρικὸ ποὺ τὸ καρτέρεις μὲ τόση νοσταλγία κι' αἰσθάνεσαι τὴν ψυχή σου τόσο εὐτυχισμένη σὰν ἀρώξεις κοντά του! Ἡ τύχη σὲ φέρνει. Κι' αὐτὸ γιὰ λίγο καιρὸ, ἴσως ἀκόμα—τὶ πικρὸ—μὰ μιὰ μόνη νύχτα, χωρὶς νὰφήσει τὸν ἑαυτό σου ξεσκλάβωτο ἀπὸ τὴν ὑποχρέωση τοῦ ἐπαγγέλματος κ' ἀπὸ τὴν εὐσυνειδησία τῆς ἱκανότητάς σου. Καὶ σὲ ξαναδέχεται ἡ θάλασσα, ἡ ἀτέλειωτη θάλασσα κι' οἱ κόποι ἀνάμεσα οὐρανοῦ καὶ γῆς. Τὰ λιμάνια σ' ἀτενίζουν περαστικὸ σὰν κρύες κι' ἄχαρες ἀγκαλιές. Δὲν ἔχουν τίποτα νὰ σοῦ χαρίσουν - ἐξόχρα ἀπὸ τὶς ἁμαρτωλὲς τους γυναίκες, εἰρωνικά!

Μονάχα αὐτὲς ποὺ ἡσυχάζουν τὶς ταραγὲς ἀνησυχίες, ποὺ ὁ χρόνος κι' ἡ δρφὴ τῆς ζωῆς γιόμωσαν τὸν ὀργανισό σου. Μὰ τί μπορεῖς νὰ τὶς κάνεις κι' αὐτὲς σὰν ἔχεις νοιόσει ἀγκάλες ἄλλες θερμότερες; Ἀγκάλες ποὺ δὲν τὶς σκέρτηρες σὰν ἀπὸ ἀνάγκη, μὰ ποὺ τὸ πάρασμα τῆς ζωῆς κ' ἡ ἀγάπη σοῦ τὶς χάρισαν; Σὰν ἔχεις τὴ συναίσθηση πὼς κάθε κίνηση ποὺ θὰ σπαλώνεις σ' αὐτὰ τὰ καταφύγια τῶν λιμανιῶν εἶ - κι' ἄλλη ἀγκαλιὰ ποὺ τὴ ζητεῖ τόσο καλὸ ὅσο καὶ σὲ σὲ στιγμὲς νοσταλγικὲς ποθεῖς κ' τὶς χαρίσεις!

Πικρὴ ἡ ζωὴ τοῦ ναυτικοῦ πᾶχει ἀγάπες στὴ στεργιά!

Ὁ Ἀλέκος σπένεῖε γιὰ δεύτερη φορά. Θυμήθηκε τὴ γυναίκα τοῦ κάποιο ἀκόμη κάτω, σ' ἕνα ἐπίνειο τοῦ Αἰγαίου. Νιόπαντρος καὶ τὴν ἄφησε νὰ νὰ κάμει καρρίερα : Δεύτερος ἀγ

ΘΡΑΣΟΥ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗ

ΓΥΡΩ ΣΤΗΝ ΠΑΡΙΣΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ 1937

ΘΕΑΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΛΕΙΜΜΑΤΑ

ΠΑΡΙΣΙ, Ἰούνιος, 1937.

Τὸ Παρίσι βρίσκεται στὶς πιὸ χαρούμενες ὧρες του, μὲ τὰ πλήθη τῶν ξένων ποὺ τρέχουνε νὰ σωθοῦνε ἀπὸ τὴ μονοτονία τῆς ζωῆς τους. Ν' ἀπο-ξεχάσουν τὶς νίκες καὶ τὶς ντροπὲς τῆς βιοπάλης. Ἀνάμη καὶ στὶς καλλίτερες μέρες τῆς παγκόσμιας οἰκονομικῆς ἀνθισης, τὸ Παρίσι δὲ γνώρισε τὴν κίνηση ποὺ τὸ ξεχειλᾶ ἐδῶ καὶ δεκαπέντε τώρα μέρες.

Ξεχειλοῦν τὰ πεζοδρόμια, τὰ ξενοδοχεῖα, τὰ θέατρα, οἱ κινηματο-

Ὁ Ζὰν Ζιρωντοῦ

γράφοι, τὰ ζοχαροπλαστεῖα. Ὑπήρχανε ὧς τὰ πέρυσι ὡρισμένα κέντρα τοῦ Μονπαρνάς ἢ τῆς Μονμάρτρης ὅπου τρώγανε τρεῖς - τέσσερις θλιβεροὶ κύριοι, τρώγανε πίνοντας ἕναν καφὲ-κρέμ, κι εἶταν δαγχυλοδειχτυλωμένος σὰ μαχαραγιὰς ὁ τόπος ποὺ θάπαιρνε, μαζὶ μὲ τὸν καφέ του, κι ἕνα κουλούρι... Καὶ τὸ μασοῦσε μὲ διάκριση, γιὰ νὰ μὴν ἔχει τὸ σκανδαλιάρικο ὄφος τοῦ νεοπλούτου. Ὁ κάθε μασὼν ἔπαιρνε τὴν ὄψη ἀνθρώπου καταπληκτικοῦ σ' αὐτὰ τὰ κέντρα. Στὶς ἴδιες τώρα καρέγλες, κάτω ἀπὸ τὶς νιορτερὲς φωταψίες τοῦ ἀπλώνουν οἱ καθρέφτες, βασιλεύουν οἱ πιὸ πολύτιμες τυναλέττες τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἀμέρικας, κοσμήματα, ὁμορφιὲς διάσημες καὶ πορτοφόλια διασημότερα. Νομίζεις πὼς οἱ πιὸ πλούσιες χῶρες τῆς ὀφλίας στέλνουν στὸ Παρίσι ὅ,τι καλλίτερο ἔχουν, καὶ τὸ στέλνουν σὲ ἀτέλειωτα κόματα χαρᾶς κι εὐμάρειας, ὁλόκληρο ἕνα πέλαγο ποὺ ἀφροκοπᾶ μέσα στὴν ἀσφάλεια, τὴν εὐνομία καὶ τὸ φιλόξενο σίστρο τῆς γαλλικῆς μεγαλοπρέπειας.

Οἱ ἀριθμοὶ τῶν τουριστῶν ποὺ καταφθάνουνε στὸ Παρίσι, μ' ὅλα τὰ μέσα ποὺ ἐπινόησε καὶ πραγματοποίησε ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, εἶναι ἀστρονομικοί. Οἱ αἰσιοδοξότεροι κριτικοὶ τῆς "Ἔκθεσης ὁμολογοῦν πὼς δὲν μπορούσανε νὰ προβλέψουν μιὰ τέτια πλήμμυρα εἰσιτηρίων. Καὶ οἱ ἀπαισιόδοξοι, θέλοντας καὶ μὴ, ὁ-μολογοῦν ὅτι ἀπατήθηκαν. Καὶ διαπιστώνοντας τὴν ἀπάτη τους, αἰσιοδοξοῦν... Τί νὰ κάνουν ; Εἶναι κάποτε κάτι τέτια μεγάλα ρεύματα ποὺ σὰν σὲ παίρνουν, σὲ σέρνουν καὶ σοῦ εἶναι ἀδύνατο ν' ἀντισταθεῖς. Ὁποιεσδήποτε κι ἂν εἶταν οἱ ἐκ τῶν προτέρων συντεταγμένες ἰδέες σου. Ὁποιαδήποτε κι ἂν εἶταν ἡ χολή σου. Ἁμα σοῦ λέει ἡ στατιστικὴ πὼς σὲ λίγες ὧρες μέσα τὴν πρώτη ἀμέσως Κυριακὴ, πέρασαν 105.000 ἐπισκέπτες ἀπὸ τὴν "Ἔκθεση, συγκεκριμένως μέσα σὲ ὧρες δύο καὶ τρίαι τέταρτα, τὸ νιώθεις πὼς εἶναι αὐτὴ ἡ γαλλικὴ ἐκδήλωση ἕνα ἀπὸ τὰ πολὺ σίγουρα πράματα τοῦ πολιτισμοῦ μας.

"Οπως τὸ δήλωσε ὁ Δόχτορας Σάχτ, ὁ γερμανὸς ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, μὲ τὴ γερμανική του φωτεινὴ εὐθυκρισία, βρισκόμαστε ἐμπρὸς σὰ ἕνα ἀπὸ τὰ ἀτέλειωτα γαλλικὰ θαύματα ποὺ ἐπιτελοῦνται μὲ τὴ συνεργασία ὅλων τῶν χωρῶν, μὲ τὴν ὁμόνοια τους, μὲ τὸ πνεῦμα τῆς εἰρήνης καὶ τῆς παγκόσμιας ἁρμονίας !»

Αὐτὸ διαπιστώνει σήμερα, περπατώντας μέσα καὶ στὸ πιὸ ἐλάχιστο στενοκάντουνο τῆς παρισινῆς ζωῆς. Μιὰ ἀτέλειωτη ἑπαφὴ καὶ συμφιλίωση τῆς κάθε ἰδεολογίας καὶ τῆς κάθε χώρας. Στερεώνεται μιὰ προσπάθεια ἀκούραστη, μὲ τοὺς Ἀγγλογάλλους καὶ τοὺς Γερμανοὺς, γιὰ τὴν καλλίτερη ἀβρὶ τῆς Εὐρώπης. Διστάζοντας, ἀγκωνάτας, ἀνεγκάζονται οἱ δυνατότεροι κόσμοι νὰ παραδεχτοῦν πὼς μὲ μιὰ εἰρηνικὴ συνεργασία, μοιραῖα θὰ ἐπιτύχουν τὰ σοβαρότερα κέρδη γιὰ τοὺς λαούς τους. Τὸ ξαίρουν σήμερα πὼς ἔξω ἀπὸ τὴν εἰρήνη, ἔξω ἀπὸ τὴν σύμπνοια τῶν συμφερόντων τους, δὲν θὰ κατορθώσουν παρὰ ἠφαίστεια καταστροφῶν. Τὸ κατέχει κάθε κυβερνήτης. Κι ὁ κάθε ἀνθρωπάκος ποὺ φωλιάζει «ζήτω». Ὑπάρχει μιὰ φωτεινὴ ἀλληλοδιείσδυση, ἀνάμεσα σὲ δύο γους καὶ καθοδηγούμενους, μιὰ σοφὴ πραγματικότητα ποὺ μᾶς ἐπιβάλλεται. Ἡ ἀς ὑπάρχουν οἱ δυσπροσεστημένοι. Ἡ Εὐρώπη γυρεύει τὴν πιὸ δίκαιη εἰρήνη της. Δηλαδὴ τὴν ἀσφαλέστερη. Μιὰ ἰσορροπία δημιουργικῆς συνεργασίας. Ἡ "Ἔκθεση τοῦ 1937 στὸ Παρίσι, μᾶς δείχνει ὧς ποῦ μπορεῖ νὰ φτάσει αὐτὴ ἡ ἑπαφὴ κι αὐτὴ ἡ συνεργασία ἀνάμεσα στὶς χῶρες ποὺ ἔχουν κάτι νὰ προσφέρουνε γιὰ τὴν ὑγείεστερη ἐξέλιξη τῆς ἀνθρωπότητάς μας.

Μέσα στὴν ὁλόφωτη ἀτμόσφαιρα τῆς "Ἔκθεσης τοῦ Παρισιοῦ, ὅπως τὸ εἶπε ὁ Δόχτορας Σάχτ, μέσα στὸ «παραμύθεύο της θέαμα» μᾶς προσφέρουνται τὰ «ἰσχυρὰ δεδομένα τῆς συνεργασίας τῶν πολιτισμένων χωρῶν, τῆς δημιουργικῆς συνέχειας τους, τὰ μαθήματα τῆς ἱστορίας τους, ποὺ θὰ στεγάσουν τὸ δρόμο τῶν χρόνων ποὺ θὰ ἔρθουν.»

* * *

Ἀντίκρυ σ' ὅλες αὐτὲς τὶς φιλοφρονήσεις, οἱ Γάλλοι ἐμφανίζουν τὴ δύναμη καὶ τὴν τέχνη τους. Κι ἀπὸ τὴν τέχνη τους, περιορίζομαστε ἐμεῖς στὴν πιὸ συνθετικὴ «ἐξομολόγηση» : τὸ θέατρο, ποὺ μᾶς συγκινεῖ βαθύτερα καὶ ποὺ εἶναι ἡ δουλιά μας. Κι ὁ καημός μας.

Ἐπειδὴ ἴσα-ἴσα ἀγαποῦμε τὸ θέατρο τῆς πατρίδας μας, καὶ βλέπουμε τὴν ἀθλια κατάστασή του, τὴν τυφλὴ του πραγματικότητα, ἀγωνιζόμαστε νὰ τοῦ δώσουμε τὰ ξένα καλὰ παραδείγματα, τοὺς δεύτερους ὅρους τῆς σύγκρισης ποὺ, σιγὰ-σιγά, θὰ τὸ βγάλουν ἀπὸ τὴ νοχέλεια καὶ τὴ βλαχοπαιανικὴ ἐμετικότητα καὶ ἠμιμάθεια, καὶ φλυαρία καὶ βλακεία, καὶ ψευτομυστηριωσιό, καὶ μελοδραματισμό, καὶ σουηδικὴ γυμναστική, ὅπου παραδέρνει ἀνερμάτιστο. Πρέπει, σιγὰ-σιγά, νὰ τὸ νιώσουμε (ἐπειδὴ ἀκριβῶς οἱ Ἕλληνες θεατὲς ταξιδεύουν) πὼς δὲ μποροῦμε νὰ παραμείνουμε ἐπ' ἄπειρον ὁμφαλοὶ τῆς θεατρικῆς καθυστέρησης ἢ τῆς ἀρμόμαλης πρωτοπορίας. Εἶναι καιρὸς νὰ γλυτώσουμε ἀπὸ τοὺς ὁμφαλούς.

"Ας καταφύγουμε πόλι στὴν Εὐρώπη. Στὴν "Ἔκθεση. Στὴ θεατρική της ἐκδήλωση.

Τὸ πρῶτο θέαμα, ποὺ τὄδωσε ὁ θίασος τοῦ Λουΐ Ζουβὲ μὲ τὴν «Ἠλέκτρα» τοῦ Ζὰν Ζιρωντοῦ, μᾶς βοηθεῖ νὰ καταλάβουμε, ἂν ξαίρουμε τουλάχιστο γαλλικὰ (πράγμα χρήσιμο) καὶ θεατρικὴ λογοτεχνία (πράγμα χρησιμότερο), τὴν προσπάθεια ποὺ μπορεῖ νὰ γίνει καὶ νὰ ἐπιτύχει χωρὶς τὰ ἑκατομμύρια τῶν κρατικῶν ἐπιχορηγήσεων. "Οταν ἔχεις μάθει γράμματα, ὅταν ἔχεις καταλάβει μέσα στὶς ρίζες τῆς σκέψης σου τὴν αὐστηρότητα τῶν μεγάλων ἔργων (κι ὄχι τὶς λεξικογραφικὲς βιβλιογραφίες), μαθαίνεις νὰ νοιτάζεις καὶ πρὶν θρῶ σου αὐτοὺς ποὺ εἶναι σὲ θέση νὰ γράψουν τὰ καινούργια ἔργα.

Κι ἀνακαλύπτεις τοὺς φωτεινοὺς τύπους τοῦ καιροῦ σου. Ποῦ πάντα ὑπάρχουν !

"Ἔτσι ὁ Λουΐ Ζουβὲ ἀνακάλυψε τὸ Ζὰν Ζιρωντοῦ — τὸ δυσκολότερο, τὸν ψυχρότερο, τὸν ἐγκεφαλικότερο μυθιστοριογράφο. Καὶ τὸν ἔκανε θεατρικὸ συγγραφέα. Τὸν πιὸ ἄξιο ποὺ ἔχουνε νὰ δείξουν σήμερα κ' οἱ «ἀλίγοι θεατρόφιλοι» σὰ δικό τους — καὶ τὰ ταμεῖα τῶν θεάτρων σὰν παρήγορο θεό τους.

Εἶναι ἀξιοσημείωτο τ' ὅτι ἔμπροὶς στὰ πλήθη τῶν Εὐρωπαίων ποὺ σωρέουν αὐτὴ τὴν ἐποχὴ στὸ Παρίσι, ἡ "Ἔκθεση ἀνοίγει μὲ τὸν αὐστηρότερο θίασό της : Τὸ θίασο τοῦ Ζοῦβε. Ἡ Γαλλία μὲ τὸν πιὸ ἀδιάλλαχτο δραματογράφο της : Τὸ Ζὰν Ζιρωντοῦ. Καὶ τὸ θέατρο παίζει κάθε βράδυ «ὑπερπλῆρες» ἐμπρὸς σὲ θεατὲς ποὺ νοικιάσανε τὴ θέση τους πρὸ δεκαημέρου. Εἶναι ἐπιτέλους μιὰ νίκη ἐνάντια σποὺς εὔκολους συγγραφεῖς ποὺ κάνουν τὴν κάθε ὑποχώρηση, μέχρι ἐξευτελισμοῦ, μέχρι βλακείας, μέχρι σπυρομεδαλισμοῦ, μέχρι κατάθολου ἐπαρχιωτισμοῦ καὶ καλαμπουρισμοῦ, εἶναι μιὰ γαλάζια νίκη ἐμπρὸς στὴν ἀγραμματωσύνη τοῦ κινοῦ — ποὺ ἐν τούτοις ξαίρει περίφημα νὰ καταλαβαίνει τὶς τίμιες ἀξίες.

Πληροφορούμαστε πὼς νικοῦν οἱ ἀδιάλλαχτοι. Οἱ κυρίαρχες μοφὲς ποὺ, ὅσο κι ἂν μᾶς πειράζουν κάποτε τὰ στραβοπατήματά τους, πάλι χαιρόμαστε τὴ καλλιτεχνική τους συνείδηση ποὺ δὲν ὑποχωρεῖ, ποὺ δὲν κολακεύει. Ποὺ δὲν κάνει ἀγυρτεῖες γιὰ τοὺς παραφαγωμένους κυρίους, τοὺς σκαλτσαβιομῆχανους τῆς πλατείας ἢ τοὺς ἀναλφάβητους δημαγωγοὺς τῆς γκαλαρίας.

* * *

Αὐτὴ ἡ «Ἠλέκτρα» τοῦ Ζιρωντοῦ δὲν ἔχει τὴν παραμικρότερη σκέση μὲ τὴ δική μας, τὴν ἀρχαία. Παρὰ μόνο ἴσως μιὰ συγγένεια ἀπὸ τ' ὅτι εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετη. Λιγότερο ἀνθρώπινη—ἂν πιστεύουμε πὼς τὰ ἀνθρώπινα εἶναι μιὰ ἀπολυτοχικὴ παντοδυναμία «ἐπαναλήψεων» ποὺ δρᾶ κάτω ἀπὸ τὸ ἀνεξέλεγχτο σαλάγισμα τῆς φύσης.

Περισσότερο ἀνθρώπινη — ἂν ἔχουμε ἀντιληφτεῖ πὼς ὁ πολιτισμένος ἐγκέφαλός μας καθορίζει, ἐλέγχει κι ἐμπνέει τὰ πάντα τῆς φυσιόρμητης πορείας μας.

Ἡ ἡρωΐδα τοῦ Ζιρωντοῦ κι ὁλόκληρο τὸ ἔργο του, αὐτὸ μᾶς συγκινεῖ λιγότερο (καὶ κάποτε μᾶς θυμώνει) μὲ τὴ σχέση του πρὸς τὶς «αἰώνιες» ἰδέες, τὰ αἰώνια θέματα, πρὸς τὰ πρωτόγονα οἰκογενειακὰ ἐκεῖνα παθήματα τῶν Ἀτρειδῶν. Δὲ συνταιριάζεται μαζί τους.

Ἀλλὰ μᾶς καταχτᾶ ἐπειδὴ δὲ γυρεύει νὰ κάνει ψευτομιμήσεις τῆς ἀρχαιότητας. Δὲν ἐπιζητεῖ τὰ καθαρευουσιάνικα ἐκεῖνα ροκοκὸ τοῦ κλασικισμοῦ. Μᾶς δίνει τὸν τύπο, ποὺ εἶναι, γιὰ μένα, ὁ ἀληθινώτερος : ὁ γραφὴ τοῦ μυκηναϊκοῦ μύθου. Καὶ ζεῖ συγχρόνως μέσα στὴν ἀτσαλένια τὸ μελόδραμα τῶν Μυκηνῶν, ἀλλὰ ἠθικὴ ποὺ τὴ γεννοῦν καὶ τὴν ἐπεκτείνουν οἱ παραπάνω περιπτώσεις. Διάρκεια μας. Δὲν μπροοῦμε νὰ τραγικῶν περιπτώσεων ποὺ καθορίζουν τὴ ζωή μας, παρὰ στὴν ἀντιγραφὴ τοῦ μυκηναϊκοῦ μύθου. Καὶ ζεῖ συγχρόνως μέσα στὴν ἀτσαλένια τὸ μελόδραμα τῶν Μυκηνῶν, ἀλλὰ ἠθικὴ ποὺ τὴ γεννοῦν καὶ τὴν ἐπεκτείνουν οἱ παραπάνω περιπτώσεις. Διάρκεια μας. Δὲν μπροοῦμε νὰ

Ἡ Ρενὶ/Ντεβιλλὲρ (στὸ ρόλο τῆς Ἠλέκτρας) καὶ ὁ Λουΐ Ζουβὲ (στὸ ρόλο ἑνὸς ἀλαφροΐσκιωτου ζητιάνου, ποὺ μοναχὸς τοῦ κρατιέται τὴ θέση τοῦ ἀρχαίου χοροῦ).

τὴν ἀφαιρέσουμε τὴ διάρκεια, τὴ ἐπιτελοῦνται μέσα στὰ κτηνώδη μας πλάσια καὶ μέσα στὶς ψευματικὲς ἐξαολώσεις. Πηγαίνουν παράλληλα. Συμβαδίζουνε μ' ὅ,τι καλλίτερο καὶ μ' ὅ,τι χειρότερο συντροῦμε μέσα μας.

Ἔχει τὴ μυστικοπαθῆ δίψα τῆς ἐκδίκησης, δηλαδὴ τῆς δικαιοσύνης, καὶ σύνωρα ἀρμενίζει μέσα στὰ κατασκότεινα πελάγη τῆς μνήμης, ἀπ' ὅπου γυρεύει νὰ βρεῖ τὴν ἀπόφασή της. Τὸ λιμάνι τῆς ὁλοκλήρωσής της. Νὰ χωρεῖ ἐπιτέλους τὴ σκληρότητά της, πίσω ἀπὸ τὴν πόχνη τῆς ἀμφιβολίας καὶ τῆς ἀναζήτησης.

Ξαίρει πὼς κάτι φριχτὸ ἔχει γίνει, μὰ δὲ δύναται νὰ τὸ καθορίσει. Κι ὅταν ἀκόμη ἐπιστρέφει ὁ Ὀρέστης, καὶ κάθονται οἱ δυὸ τους, κ' ἡ Ἠλέκτρα τὸν ἀποκοιμίζει στὴν ἀγκαλιά της, ἀγνοοῦν κ' οἱ δυὸ τους πὼς ἡ Κλυταιμνήστρα κι ὁ Αἴγισθος σκοτώσαν τὸν πατέρα τους. Δὲν εἶναι βέβαιοι... Τριγυρνᾶ ἡ ἀγωνία τῆς Ἠλέκτρας γύρω σὲ ὑποψίες ποὺ εἶναι θολές, γύρω στὴ μοιραία ἀνάγκη τῆς τιμωρίας, ποὺ θὰ τὴν ἐνσαρκώσουν τὰ μπράτσα τοῦ Ὀρέστη. Κι ὁ Ὀρέστης θέλει νὰ ζήσει χαρούμενος.

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔ 10)

Ἀπὸ τὴν "Ἔκθεση: Οἱ τέσσαρες στῆλες τῆς εἰσόδου, ποὺ συμβολίζουν τὴ δόξα τοῦ Παρισιοῦ, ἔμπρὸς στὴν πλατεῖα τῆς Κονκόρντ.

Ἡ Ρενὶ Ντεβιλλὲρ ρο τοῦ Ἀτενέ : Ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας κ. Ζὰν Ζαί, ἡ Κολέτ, ὁ Γρισταν Μπερνάρ, ὁ Ζουβὲ, ἡ Ρενὶ Ντεβιλλὲρ.

ΕΝΑ ΖΗΤΗΜΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

ΤΟΥ Κ. ΓΙΩΡΓΟΥ ΘΕΟΤΟΚΑ

Σὲ μιὰ πρόσφατη μελέτη τῆς κ. "Αλκη Θρύλου γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Κ. Χρηστομάνου («Νέα Ἑστία», 15 Μαΐου 1937), διαβάζω μερικὲς φράσεις ποὺ μοῦ ἐμπνέουν ἀρκετὲς ἀνησυχίες. Πρόκειται γιὰ ἕνα θεατρικὸ ἔργο τοῦ Χρηστομάνου, ἐπιγραφόμενο «Κοντορεβιθοῦλης», ποὺ παραστάθηκε στὰ 1909 καὶ ἀποδοκιμάστηκε, καθὼς φαίνεται, ἀπὸ τὸ κοινό.

«Ὁ «Κοντορεβιθοῦλης» εὐτυχῶς δὲν τυπώθηκε ποτὲ, λέει ἡ κ. "Αλκης Θρύλου. Ἡ ἀνεψιὰ τοῦ Χρηστομάνου, ἡ κ. Λιλίκα Χρηστομάνου ποὺ στοιχειὰ διατηρεῖ τὸ ἀρχεῖο τοῦ θείου της (....) κατέχει ἕνα γειρόγραφο τοῦ «Κοντορεβιθοῦλη», ἀλλὰ δὲ σκέπτεται νὰ τὸ ἐκδώσει. Νομίζω κ' ἐγὼ ὅτι ἡ ἀπόκρυψη τοῦ «Κοντορεβιθοῦλη» εἶναι ἐκδήλωση σεβασμοῦ κι' ἀγάπης γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Χρηστομάνου. Ποτὲ δὲν κατάλαβα τὴ σκοπιμότητα τῆς συγκεντρώσεως σὲ «Ἅπαντα» τῶν ὅσων ἔγραψε ἕνας συγγραφέας. Κάθε συγγραφέας ἔχει στιγμὲς ὅπου εἶναι κατώτερος τοῦ ἑαυτοῦ του, ὅπου δὲν ἐκφράζεται ἡ ἰδιοφυία του. Οἱ στιγμὲς αὐτὲς, ποὺ δὲν τὸν ἀντιπροσωπεύουν, εἶναι προτιμότερο νὰ σβύνονται.

Δὲν ἔχω καμμιὰ ἰδέα γιὰ τὸ λεγάμενο «Κοντορεβιθοῦλη» καὶ ἐξάλλου πρέπει νὰ πῶ ὅτι οἱ γενικὲς κρίσεις τῆς κ. "Αλκη Θρύλου γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Χρηστομάνου, ὅπως διατυπώνουνται στὴ μελέτη της, μοῦ φαίνουνται ὀρθὲς καὶ δίκαιες. Ἀνακατώνουμαι στὴ συζήτηση μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ ἡ κ. "Αλκης Θρύλου θίγει μὲ τὰ παραπάνω γραφόμενά της ἕνα ζήτημα ἀργῆς ἀρκετὰ σημαντικό, ἀπὸ κεῖνα τὰ ζητήματα ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ τὰ ἐξετάσουμε μὲ πολλὴ ἐπιμέλεια τώρα ποὺ ἡ λογοτεχνία μας βρίσκεταισὲ μιὰ περίοδο νέων ζωμώσεων καὶ ἐπεκτείνει τὰ πνευματικὰ καὶ κοινωνικὰ ὁριά της. Τὸ ζήτημα εἶναι τὸ ἑξῆς:

Κάθε συγγραφέας, ὅταν πεθάνει, ἀφήνει στὰ συρτάρια του ἕνα μάτσο γραμμένα χαρτιά. Μὲς στὰ χαρτιὰ αὐτὰ συνήθως βρίσκουνται ἀργεμένα ἔργα, βοηθητικὰ σημειώματα, ἀλληλογραφίες, ἡμερολόγια. Καμμιὰ φορὰ βρίσκουνται καὶ ὁλόκληρα ἔργα ἀνέκδοτα. Ὅλα αὐτὰ τὰ κληρονομεῖ ἡ οἰκογένεια τοῦ νεκροῦ. Ἡ σημερινὴ νομοθεσία μας δὲν τῆς ἐπιβάλλει καμμιὰ σγετικὴ ὑποχρέωση. Μπορεῖ, ἂν θέλει, νὰ τὰ σκίσει, νὰ τὰ ἀποκρύψει, νὰ τὰ ἀφήσει νὰ καταστραφοῦν μὲ τὸν καιρό. Κανεὶς δὲ θὰ τῆς ζητήσει λογοδοσία."Αν ὅμως ὁ συγγραφέας αὐτὸς κατέχει μιὰ ὁποιαδήποτε θέση στὴν πνευματικὴ μας λεσχεία, κι' ἂν ὑπάρχουν μὲς στὰ ἀνέκδοτα χαρτιὰ του ὁλοκληρωμένες ἐργασίες, ἢ ἀποσπάσματα ἔργασιῶν ποὺ συνέλαβε ἀλλὰ δὲν πρόφτασε νὰ τὶς τελειώσει, ἢ ἁπλῶς καὶ μόνο μερικὲς ἐνδιαφέρουσες σελίδες, μερικὲς ἐξομολογήσεις, μερικὰ γυμνάσματα τοῦ πνεύματος καὶ τῆς πέννας, μερικὲς ἱστορικὲς πληροφορίες, εἶναι σωστὸ νὰ χαθοῦν ὅλα αὐτὰ τὰ πράματα ; Μήπως ἔχουν οἱ οἰκογένειες, στὶς περιπτώσεις αὐτὲς, ὡρισμένες ἀγραφες ὑπουργεῖοσεις ;

Ἡ κ. "Αλκης Θρύλου υἱοθετεῖ τὴ γνώμη, τὴν πολὺ ἐπικίνδυνη, νομίζω, γνώμη, ὅτι ἡ οἰκογένεια ἔγει ἀναμφισβήτητα τὸ δικαίωμα νὰ ἀσκήσει ἕναν ἔλεγχο στὶς ἀνέκδοτες ἐργασίες τοῦ συγγραφέα, νὰ δημοσιεύσει μονάχα ἐκεῖνες ποὺ αὐτὴ θεωρεῖ ἀξιες νὰ δημοσιευτοῦν καὶ νὰ καταστρέψει ἢ νὰ καταχωνιάσει τὶς ὑπόλοιπες. Καὶ μάλιστα ἡ κ. "Αλκης Θρύλου προγωρεῖ ἀκόμα πιὸ πέρα καὶ λέει ὅτι εἶναι εὐτύχημα νὰ λείψουν ἀπὸ τὴ μέση τὰ γραφτὰ ὅπου ὁ συγγραφέας εἶναι «κατώτερος τοῦ ἑαυτοῦ του».

Ἀλλὰ γεννιέται ἀμέσως ἕνα ἐρώτημα : ποιὸς εἶναι ἀριμόδιος, ποιὸς εἶναι ἐξουσιοδοτημένος νὰ κρίνει ἀμετακλητα πότε ἕνας συγγραφέας εἶναι καὶ πότε δὲν εἶναι κατώτερος τοῦ ἑαυτοῦ του; Καὶ ἀπὸ ποῦ πηγάζει αὐτὴ ἡ ἐξουσιοδότηση ; Καὶ σύμφωνα μὲ ποιοὺς κανόνες θὰ γίνει ὁ ἔλεγχος καὶ θὰ ἀπαγγελθοῦν οἱ καταδίκες τῶν ἀνεκδότων κακῶν ἔργων ;

'Ἰδοὺ λ. χ. ὁ λεγάμενος «Κοντορεβιθοῦλης». Ἡ κ. "Αλκης Θρύλου μᾶς διαβεβαιώνει ὅτι ὁ «Κοντορεβιθοῦλης» αὐτὸς δὲν ἀξίζει τίποτα. Ἡ οἰκογένεια τοῦ συγγραφέα ἔχει τὴν ἴδια γνώμη. Ἀλλὰ ἐμεῖς, ποὺ δὲν ξέρουμε τὸ ἔργο, δὲν ἔχουμε καμμιὰ ὑποχρέωση νὰ τοὺς πιστέψουμε. Μπορεῖ θαυμάσια νὰ γελιοῦνται. Μᾶς λένε ὅτι τὸ κοινὸ μαελιλάρωσε τὸ ἔργο στὰ 1909. Ἀλλὰ κι' αὐτὸ δὲ σημαίνει τίποτα γιὰ μᾶς. Τὸ κοινὸ τοῦ 1909 εἶχε τὰ γούστα του κ' ἐμεῖς ἔχουμε τὰ γούστα μας. Μπορεῖ ἐμεῖς νὰ γειροκροτοῦσαμε τὸ ἔργο. Ἡ μπορεῖ νὰ τὸ ἀποδοκιμάζαμε κ' ἐμεῖς κ' ὕστερα νὰ ἐρχότανε μιὰ τρίτη νενεὰ ποὺ νὰ τὸ γειροκροτοῦσε. "Ωστε τί θὰ ἔπρεπε νὰ γίνει : Ἡ μόνη λύση, κατὰ τὴ γνώμη μου, θὰ εἶτανε νὰ γίνει ὁ «Κοντορεβιθοῦλης», βιβλίο, νὰ μπορεῖ νὰ τὸν διαβάσει καὶ νὰ τὸν κρίνει ὁ ἀναγνώστης τοῦ γύρω-τας, νὰ γίνει δηλαδὴ κτῆμα κοινό. Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα τὰ βιβλία περποατοῦνε μόνα τους. "Αν ἔγουνε κάποια ζωὴ μέσα τους, βρίσκουνε πάντα τὸν τρόπο νὰ ἐπιβληθοῦν. "Αν δὲν ἔχουνε ζωή, ξεγινοῦνται καὶ γάνουνται. Ἀλλὰ τὸ σωστὸ καὶ φυσικὸ εἶναι νὰ χαθοῦν ἀφοῦ προηγουμένως γίνουν κτῆμα κοινό. Εἰδάλλως μένουμε μὲ τὴν ἐντύπωση μιᾶς ἀνωμαλίας καὶ μιᾶς ἀδικίας.

Τὸ ζήτημα, νομίζω, εἶναι ἐξαιρετικὰ σοβαρὸ ὅταν πρόκειται γιὰ συγγραφεῖς ποὺ προπορεύουνται, μὲ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, ἀπὸ τὴν ἐποχή τους. Συμβαίνει συχνὰ νὰ κρύβει τὸ ἔργο τους ὡρισμένα καινούργια στοιχεῖα ποὺ κανεὶς ἀπὸ τοὺς συγχρόνους τους, κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ περιβάλλοντός τους δὲν τὰ βλέπει. Μπορεῖ κι' ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας νὰ μὴν τὰ βλέπει καλὰ-καλά. Μὲ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ βγαίνουνε στὸ φῶς καὶ προκαλοῦν μιὰ ἀνατροπὴ ἀξιῶν. "Εργα ποὺ θεωρήθηκαν στὸν καιρό τους ἀποτυγημένα ἢ ἀσήμαντα μπαίνουν ἐκ τῶν ὑστέρων στὴν πρώτη γραμμή. "Αλλα ἔργα ποὺ θεωρήθηκαν πολὺ σπουδαῖα γίνουνται δευτερεύοντα ἢ ξεγνιοῦνται ὁλότελα. Τέτοιες ἀνακατατάξεις τῶν ἔργων ἔγουνε γίνει πολλὲς φορὲς στὸς λογοτεγνίες ὅλων τῶν ἐθνῶν. "Αν δεγτοῦμε τὴ γνώμη τῆς κ. "Αλκη Θρύλου, δεσμεύουμε τὴν κρίση τοῦ μέλλοντος καὶ νοθεύουμε τὴ φυσικὴ ἐξέλιξη τῶν λογοτεγνικῶν πραγμάτων.

Ὑπάρχει ἐξάλλου καὶ ἡ καθαρὰ ἐπιστημονικὴ ἄποψη τοῦ ζητήματος. Γιὰ ἕναν ἐπιστήμονα φιλόλογο, ποὺ μελετᾶ λ. χ. τὴν ἱστορία τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου, μπορεῖ μιὰ ἀποτυγημένη ἱστορικὴ σημασία. Μὲ τί δικαίωμα θὰ πᾶμε νὰ θέσουμε φραγμοὺς στὴν ἔρευνα αὐτοῦ τοῦ μελετητῆ ; Θὰ πῶ ἀκόμα ὅτι τὰ ἀποτυγημένα ἔργα εἶναι ἀπολύτως χρήσιμα καὶ κάποτε ἀπαραίτητα γιὰ τὴ μελέτη τῆς ποσοστικότητας ἑνὸς συγγραφέα, γιὰ τὴν παρακολούθηση τῆς πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς του ἐξέλιξης, γιὰ τὴν καταστόηση τῶν δημιουργικῶν του προσπαθειῶν. Μὲ τί δικαίωμα θὰ πᾶμε νὰ περιορίσουμε τὴν ἐργασία τῆς φιλολογίας καὶ τῆς κριτικῆς ;

Βλέπουμε λοιπὸν ὅτι ἀπὸ πολλὲς ἀπόψεις ἡ γνώμη τῆς κ. "Αλκη Θρύλου εἶναι, ὅπως ἔλεγα, ἐπικίνδυνη, καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐγκαταλειφθεῖ. Τὸ σωστὸ εἶναι νὰ παραδίδουνται, ἀνεπιφύλακτα, χωρὶς καμμιὰ διάκριση, ὅλες οἱ ἀνέκδοτες ἐργασίες τῶν νεκρῶν συγγραφέων στὴν ἔρευνα τῶν εἰδικῶν καὶ στὴ κρίση τοῦ χρόνου. Μονάχα τότε οἱ οἰκογένειες θὰ μποροῦνε νὰ ποῦνε ὅτι ἔκαναν τὸ χρέος τους καὶ ὅτι εἶναι ἐν τάξει ἀπέναντι τῆς μνήμης τῶν συγγραφέων καὶ ἀπέναντι τῆς κοινωνίας.

Θὰ παρατηρήσει ἴσως κανεὶς ὅτι ἔβγαλε δυνατὸ νὰ ἐξαναγκαστεῖ ἡ οἰκογένεια ἑνὸς συγγραφέα νὰ ἀκολουθήσει αὐτὴ τὴ μέθοδο. Ἀσφαλὰς δὲν ὑπάρχουν ἐδῶ οὔτε νομικὲς ὑποχρεώσεις οὔτε κυρώσεις. Μποροῦμε ὅμως καὶ πρέπει νὰ καθορίσουμε καὶ νὰ συνειδητοποιήσουμε τὶς ἠθικὲς καὶ κοινωνικὲς ὑπογρεώσεις τῶν οἰκογενειῶν. Νομίζω ὅτι σήμερα λίγοι θὰ ἀμφισβητήσουν ὅτι ἡ ὁποιαδήποτε πνευματικὴ ἐργασία ἑνὸς προικισμένου συγγραφέα μπορεῖ νὰ εἶναι νομικὴ ἰδιοκτησία τῶν κληρονόμων του, ἀλλὰ ἀνήκει οὐσιαστικὰ

ΑΝΤΑΣ ΝΕΓΚΡΙ

ΠΡΩΙΝΟ ΑΣΤΡΟ

"ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΔΕΚΑ ΧΡΟΝΩΝ ΖΩΗΣ"

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠ' ΤΑ ΙΤΑΛΙΚΑ ΤΗΣ Δος ΣΟΦΙΑΣ ΕΜΜ ΧΑΤΖΙΔΑΚΗ

2

Τοῦ φαναίνετα πῶς εἶναι γιορτή, γιατί ἄνθισαν οἱ κρίνοι. Νομίζει πῶς βρίσκεται στὴν ἐκκλησιὰ καὶ τ' ἄρωμα, ποὺ ἀναπνέει τῆς θυμίζει τὴ θεία μετάληψη. Ἀπλώνει τὰ χέρια σὰν σὲ προσευχή... Μὰ νά, ἀπὸ ἔνα παράθυρο πρὸς τὸν κῆπο, ἡ βροχνὴ φωνὴ τῆς κυρίας : — "Ἐ, σὺ ἐκεῖ σοῦ μιλῶ !... Κανεὶς νὰ μὴν ἀγγίξει τὰ λουλούδια ! ... Ἀλλοίμονό σου ἂν κόψεις κανένα κρίνο !...

Δὲν ἤθελε νὰ τ' ἀγγίξει. Στεκόταν μονάχα γιὰ νὰ τὰ καμαρώσει. Αὐτὴ ἡ γυναίκα βλαστήμησε. Πάντα λοιπὸν μιὰ τραχειὰ φωνὴ θὰ τὴν κατηγορεῖ πῶς εἶναι κλέφτρα, κάθε φορὰ ποὺ θ' ἁπλώσει τὰ χέρια της κιὰ θ' ἀνοίξει τὴν ψυχή της στὴν ὀμορφιά ; Εἶναι ἀμαρτία ν' ἀγαπάει κανεὶς τὴν ὀμορφιά;...

Ἀνάμεσα σ' αὐτὴν καὶ στὴν κυρία ὑπάρχει κάτι τὰ ἀσυμβίβαστο, ποὺ μεγαλώνει μὲ τὸ διάβα τοῦ καιροῦ ἄγθρα, ποὺ δὲ λιγοστεύει, ἀνάμεσα σ' αὐτὴν κι' ὅλους κείνους ποὺ ἔχουν ἀνάγκη νὰ τοὺς ἀνοίγει κάποιος τὴν καγκελλόπορτα, ὅταν γυρίζουν στὸ σπίτι μὲ τ' ἁμάξι καὶ δὲ θέλουν νὰ τοὺς παίρνεις κρυφὰ λουλούδια, ποὺ εὐφραίνουν τὰ μάτια ὅλων.

***

Μὰ ὁ κῆπος εἶναι ἐντελῶς δικός της ἅμα χιονίξει, ὅταν τὰ κρύσταλλα τῶν παραθυριῶν εἶναι μανταλωμένα καὶ κανεὶς δὲν ταλιμεῖ νὰ ξεμυτίσει.

Σιωπή : πραγματικὴ μὲ κόκκαλα καὶ σάρκα, ὅπτε νὰ μπορεῖς νὰ τὴν ἀγγίξεις τέτοια σιωπή, ποὺ νάκουες τὴν ἀνάσα της σὰν τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ κοιμᾶται.

Ἀνάμεσα στὸ τζωμπτὸ πρὸς τὸ δρόμο καὶ τὶς μεγάλες πόρτες μὲ τὰ κρύσταλλα πρὸς τὸ περιστύλιο, τὸ θυρωρεῖο εἶναι βυθισμένο μέσα σ' ἕνα ἀμυδρότατο πρωϊνὸ φῶς. Μέσα σ' αὐτὴ τὴν τρομακτικὴ ὀχρότητα ἡ γιαγιά, ἀκίνητη στὴν πολυθρόνα, φαίνεται σὰν ἕνα πέτρινο ἄγαλμα.

Χιόνι πάνω στὸ χιόνι πέφτει στὸν κῆπο· κουκουλώνει δέντρα καὶ θάμνους, σκεπάζει τοὺς πάγκους μὲ μοελλάφαρα μοελαπὰ σχεδὸν γαλάζια, ἅμα κορφώσεις πάνω τους τὸ βλέμμα, σπολίζει τὶς κορνίζες τοῦ σπιτιοῦ καὶ τὰ κιγκλιδώματα, θέλει νὰ πεῖ σὰν κοριτσάκι πολλὰ πράγματα, ποὺ αὐτὸ προσπαθεῖ νὰ καταλάβει, μ' ἀκόμα, δὲν μπορεῖ. Εἶναι μιὰ κουβέντα ἀργή, σ' ἄγνωστη γλῶσσα, γεμάτη μυστηριώδεις διακοπές, πάρα πολὺ γλυκειά.

Πῆς τῆς ζεματάει τὰ χέρια τὰ μόνη, ποὺ εἶναι τόσο κρύο !... Ὅλα μίκρυκαν, χαμηλώσαν· οἱ τοῖχοι πῆραν ἕνα μαυρειφεδὸ χρῶμα, θόλωσαν ἀπὸ μελανωπὲς κηλῖδες· ὁ ἀέρας ἔχει μιὰ παράξενη μυρωδιά· ἡ ἀνάσα γίνεται πιὸ συχνὴ κάτω ἀπ' τὸν Γλιγγο τοῦ ἄσπρου χιονιοῦ, ποὺ πέφτει πάνω στὸ ἄσπρο χαλί.

Τὸ κοριτσάκι νομίζει πῶς ἤμεινε ὁλομόναχο. στὸν κόσμο. Οὔτε ἀφνεντικά, οὔτε σχολειό, οὔτε τίποτα· οὔτε κι' ἡ μητέρα. Ἡ ψυχή του ἁπλώνεται, γίνεται ἀνάλαφση· ἐνώνεται μὲ τὸ χιόνι, γίνεται μιὰ τουλούπα, χάνεται μέσ' στὴν ἀπέραντη λευκότητα.

***

Μιὰν ἀνοιξιάτικη αὐγή, ὁ κῆπος τῆς κάνει μάγια.

Ἐντελῶς ἐξωτερικὰ χρειάστηκε νὰ σηκωθεῖ πολὺ πρωΐ, τὰ χαράματα. Μά, μόλις ξετρύπωσε ἀπ' τὸ περιστύλιο, ξέχασε τί ἔχει νὰ κάνει μὲ τὸ ν' ἀκουλεῖ ἐκοτατικὴ τὰ δέντρα νὰ μιλοῦν.

Μιλοῦν ὅλα, μεταξύ τους, ψιθυριστά, στὸ μισοσκόταδο. Γέλοια, ἐρωτήσεις, ἀπαντήσεις, ἀστεῖα, ἐπιφωνήματα. "Ω, ξέρει πολὺ καλὰ πῶς αὐτὴ ἡ φλυαρία εἶναι τῶν πουλιῶν, ποὺ κελαιδοῦν χαρούμενα μόλις ξυπνήσουν. Μὰ ἡ παραίσθηση ἔχει τὸν ἀρεσκιάσει κι' εἶναι τόσο ζωφυκή, ποὺ δὲν ἠμπορεῖται καὶ πραγμάτι νὰ πιστεύει πῶς τὰ δέντρα καὶ τὰ πουλιὰ εἶναι ἕνα μονάχα ἐρωτιάρικο πλάσμα, ποὺ τῆς κουβεντιάζει. Σηκώνοντας ψηλὰ τὰ μάτια γιὰ νὰ νοιώσει καλλίτερα τὰ ὅσα ἐκμυστηρεύονται οἱ τρεμουλιαστοὶ πράσινοι ὄγκοι, γιὰ πρώτη φορὰ τῆς κάνει ἐντύπωση ὁ οὐρανός.

"Ἕνας πρωϊνὸς οὐρανός, ἀνάμεσα σὲ μενεξεδένια, σταχτιὰ καὶ τριανταφυλλένια χρώματα μ' ἀναρίθμητα ἀνάρια συννεφάκια, ποὺ πάνε καὶ πάνε κρατημένα ἀπ' τὸ χέρι κι' ἀλλάζοντας χρώματα. Ἤταν σὰν νὰ τῆς ἔλεγε ὁ οὐρανός:

—Νά μαι, κύτταξέ με, θέλεις νἀφιθεῖς νὰ πᾶμε μαζὶ περίπατο ;

Κι' ἤταν σὰν νἀπμαινε μέσα της ὁ οὐρανὸς ἡ γαλάζια νἀβιμαινε κείνη χιόνι καὶ μονάχα λίγες τελευταῖες σταλαγματιὲς ἀσπρίζουν 'δῶ καὶ 'κεῖ πάνω στὰ κεραμίδια. Θὰ μποροῦσε, σὰν μιὰ μεριδιάνα, νὰ πεῖ ἀκριβῶς τὴν ὥρα, ἀνάλογα μὲ τὸ σημεῖο τοῦ κήπου ποὺ φωτίζει ὁ ἥλιος.

***

Τὴν εὐχαριστεῖ νὰ στέκεται στὴν ἐξώπορτα τοῦ θυρωρεῖου· ὀρθιο, ἀκουμπισμένη σὲ μιὰ προεξοχὴ τοῦ τοίχου ἡ καθισμένη στὸ πέτρινο σκαλοπάτι.

Σταυρώνει τὰ χέρια πάνω στὸ στῆθος, γιὰ νὰ φυλάξει 'κεῖ μέσα τὴν εὐτυχία.

***

Ὁ κῆπος γίνεται ἀπόλυτα δικός της, τὸ καλοκαίρι, ὅταν τ' ἀφεντικὰ πᾶνε στὴν ἐξοχή. Μέρα μὲ τὴ μέρα χάνει τὶς συντροφιοσες τοῦ παιχνιδιοῦ μὰ δὲν πικραίνεται καθόλου.

"Ἔχει τὸν κῆπο, τὸ βασίλειό της. Τὸν ξέρει ὅλον ἀπ' ἔξω, τὸν ἔχει μέσ' τὸ μάτια ἀπ' τὸ πιὸ μικρὸ χαλικάκι τοῦ πιὸ ἀπόκρυφου δρομάκου Ἰσαμε τ' ἀρροστημένο ἀπὸ αὐναπὶδι φύλλο τοῦ κισσοῦ, ποὺ τυλίγει μὲ τὸν κορμὸ του μιὰ γωνιὰ τοῦ κήπου. Πεσμένη μπρούμυτα, μὲ τοὺς ἀγκῶνες χωμένους στὸ χορτάρι, ἀπολαμβάνει τὸ κάμα τοῦ καλοκαιριοῦ μὲ τὴν ἠδυπάθεια μιᾶς γουστερίτσας, διαβάζοντας κανένα ἀπ' τὰ μαγευτικὰ βιβλία της. Βλέπει μυρμήγκια νὰ περματοῦν, ἀκούει μεγάλες μυῖγες νὰ βουΐζουν, τζιτζίκια νὰ τραγουδοῦν, κλώνια νὰ θρουΐζουν, καμπάνες νὰ χτυποῦν. Νοιώθει τὴν εὐχάριστη ζέστα τῆς γῆς νὰ μπαίνει μέσ' στὶς φλέβες της καὶ τῆς φαίνεται πὼς μπορεῖ πάντα νὰ ζεῖ ἔτσι. "Ἔχει κάμποσους φίλους μέσ' στὸν κῆπο· κι' ὁ καθένας τὴν ἀγαπάει μὲ τὸ δικό του τρόπο. Τ' ἀγριοκυπαρίσσι, φορτωμένο πολλὰ πικρὰ γαλαζοπράσινα κυπαρισσόμηλα, τὴν κυττάζει κάποιος ἀπὸ ψηλὰ μὰ ἡ ἀρμυρίθρα εἶναι τόσο εὐχάριστη στὴ γεύση, τόσο ξυνοέτσικη κι' ἀρεκτική ! ... Τὰ παράξενα κιτρινο-σαρκόχρωμα τριανταφύλλα, ποὺ σκαφφαλώνουν στὸ μεσημβρινὸ τοῖχο πίσω ἀπὸ τρεῖς μαγνόλιες μὲ σκληρὰ κι' ἀλόσελπτα σιωμαρόχρωμα φύλλα τὴν περιγελοῦν, ἐνῶ τῆς τρυποῦν τὰ δάχτυλα καὶ μαδοῦν ἄξαφνα μέσ' στὰ χέρια της. Διαβαίνοντας τὸ μικρὸ δάσος μὲ τὶς λεπτὲς σημιόβες, τὸ βυθισμένο στὴν σκιὰ τὴν κεντημένη μὲ τὸν ἥλιο, φτάνει σιγὰ-σιγὰ σ' ἕνα μικρὸ κιγκλιδωμένο μέ μάντολο, ποὺ ἀνοίγει σ' ἕνα φυσικοπάτι.

Τῆς ἀρέσει τὸ μικρὸ δρομάκι. Σκέπτεται : Εἶναι δικό μου.

Εἶναι βαθειὰ ἐρωτευμένη μὲ τὸν ἥλιο. Ξέρει πῶς τὸ χρῶμα του εἶναι πιὸ λαμπερὸ τῶν ἀστῶν, πιὸ ἐντονο τὸν ἀβγοκιστο, πιὸ ἁπαλὸ τὸν Σεπτέμβριο· καὶ, πῶς ἤποτα δὲν εἶναι πιὸ γλυκὸ στὰ μάτια ἀπὸ μιὰ ξέθωρη κορδέλλα ἥλιου πάνω στὶς ἀτέγες τὸ Φεβρουάριο, ὅταν λυώνει τὸ χιόνι καὶ μονάχα λίγες τελευταῖες σταλαγματιὲς ἀσπρίζουν 'δῶ καὶ 'κεῖ πάνω στὰ κεραμίδια. Θὰ μποροῦσε, σὰν μιὰ μεριδιάνα, νὰ πεῖ ἀκριβῶς τὴν ὥρα, ἀνάλογα μὲ τὸ σημεῖο τοῦ κήπου ποὺ φωτίζει ὁ ἥλιος.

***

Τὴν εὐχαριστεῖ νὰ στέκεται στὴν ἐξώπορτα τοῦ θυρωρεῖου· ὀρθιο, ἀκουμπισμένη σὲ μιὰ προεξοχὴ τοῦ τοίχου ἡ καθισμένη στὸ πέτρινο σκαλοπάτι.

Πόσες μυρωδιὲς ἔχει ὁ δρόμος!...

Μυρίζει ὄριμο σταφύλι κι' ἀνθισμένες μουσομουλιὲς τὸ φθινόπωρο φτηνέμε ἀχλάδια καὶ κάστανα τὸ χειμῶνα· πορτοκάλια κατὰ τὰ Χριστούγεννα. Οἱ πλανόδιοι μανάβηδες τιμυρίζουν στὸ δρόμο μὲ τὰ καροτσάκια τους· τὰ ρυθμικὰ τους διαλαλήματα τῆς θωμίζουν μακρυνὲς καταπρσινὲς ἐξοχές, ποὺ δὲν εἶδε ποτὲ τῆς καὶ μολοταῦτα θυμᾶται.

Τοὺς μῆνες τοῦ καλοκαιριοῦ, ὁ δυνατὸς ἥλιος κάνει τόσο ἄσπρους τοὺς τοίχους, τόσο ἐκτυφλωτικοὺς, ποὺ ἅμα τοὺς κυττάξεις σοῦ ἔρχεται ὕπνος· στὰ κατωστήματα κατεβαζοῦν κίτρινες καὶ κόκκινες τέντες πάνω στὶς βιτρίνες· ἡ κορδέλλα τ' οὐρανοῦ ποὺ ἁπλώνεται ἀνάμεσα σὲ δυὸ παράλληλες γραμμὲς ἀπὸ στέγες εἶναι ἕνα πυρωμένο μετάλλιο λεπίδι. Εἶναι πολὺ εὐχάριστο νὰ μὴν κάνει κανεὶς τίποτα, νἀναι ξαπλωμένος πάνω στὶς πέτρες ποὺ ζεματοῦν, ρουφῶντας βαρειὰ ἀρώματα κι' ἀναπνέοντας τὸν ζεστὸν ἀέρα.

Μὰ κεῖνο ποὺ τὸ κοριτσάκι δὲν καταφέρνει νὰ καταλάβει, εἶναι πῶς τὸ Φεβρουάριο καὶ τὸ Μάρτη, πρὸ πάντων ὕστερ' ἀπὸ ραγδαῖα βροχή, ὁ ἀέρας μυρίζει βιολέττες.

Δὲν ὑπάρχουν στὸ δρόμο ἀνθοπωλεῖα κι' ὅμως ὁ ἀέρας μυρίζει βιολέττες. Θὰ πεῖ στὴ μαμά, ὅταν θὰ γυρίσει ἀπ' τὸ ἐργοστάσιο: —Τὴν Κυριακὴ θέλεις νὰ πᾶμε γιὰ μενεξέδες;...

"Ω, ναί, ναί, ὑπάρχουν, τὸ ξέρει καλά. Ἔξω ἀπ' τὴν πόλη: σὲ γλυκοκυττάζουν κρυφὰ-κρυφὰ πάνω στὰ ἠλιόλουστα λιβάδια καὶ στὶς σκιερὲς ἄκρες τῶν κάμπων. Μ' αὐτὴ ἡ μυρωδιὰ τοῦ ἀέρα τῆς ἀρέσει καλλίτερα ἀπ' τοὺς ἀληθινοὺς μενεξέδες, ποὺ μαράζνονται στὰ χέρια.

Στὰ κατωστήματα ὅλοι δουλεύουν. Τὴν ἐ!ρουν, τὴν χαιρετοῦν: —"Ωρα καλή, ἀραπάκι!... "Ἀκριβῶς ἀπέναντι ἕνας μαραγκὸς, μέσ' στὰ ροκανίδια, πριονίζει σφυρζοντας' ἕνας μπαλωματὴς σκυμμένος στὸν πάγκο του, χτυπαει μὲ τὸ σφυρὶ καρφιὰ μπηγμένα στὸ πετσί. Τὸ πριόνι ρωτάει, τὸ σφυρὶ ἀπαντάει· ὁ δρόμος λάμπει ἀπὸ χαρά.

Ποιὸς ξέρει γιατί, ἀκούοντας τὴ μελωδική κουβέντα ξανοθιμᾶται κεῖνο ποὺ τῆς δίδαξαν βιβλία καὶ δασκόλοι ἀάν μιὰν ἀλήθεια. Ὅταν ἀκόμα δὲν ἤταν κολὰ-κολὰ σὲ θέση νὰ μὰ μονάχα;... Μὰ κομμιὰ ἀπ' αὐτὲς δὲν εἶναι καλὴ σὰν τὴ μαμά, κομμιὰ δὲν ἔχει πάντα δίκιο σὰν τὴ μαννούλα.

Ἐπὶ τέλους στὴν τετάρτη τοῦ δημοτικοῦ βρῆκε μιὰν ἐξαιρετικὴ δασκάλα. Ἡ κοινὴ γνώμη τῆς μικρῆς πόλης ἀπὸ χρόνια θεωρεῖ μοναδικὴ δασκάλα τὴν Ἰωάννα Σανταφέ. Δὲν ὑπάρχει κανεὶς στὴ μικρὴ πόλη, ποὺ νὰ μὴ ξέρει τόνομά της καὶ τὰ προτερήματά της. Ἡ Ἰωάννα Σανταφὲ κατάγεται ἀπὸ ἀριστοκρατικὴ οἰκογένεια ξεπεσμένη καὶ στὴν καταγωγή της χρωστάει τὴν ἀλύγιστη ἐπαρση καὶ τοὺς ἀμφιπτυοὺς τρόπους της. Τὶς ὧρες, ποὺ εἶναι ἐλεύθερη, δίνει ἰδιωτικὰ μαθήματα σὲ δεσποινίδες ἀπὸ ἀριστοκρατικὰ σπίτια καὶ σ' αὐτὸν τὸν κύκλο ξέρει νὰ ἐπιβάλλει φόβο καὶ σεβασμό. Στὴν τάξη της, ἂν καὶ ποτὲ δὲν ὑψώνει τὴ φωνή, ἡ πειθαρχία εἶναι ἀπόλυτη. Δὲν ὑπάρχουν μεταξεταστέες, γιατὶ ἡ μέθοδός της εἶναι τόσο τέλεια, ποὺ δὲν ἐπιτρέπει ἀποτυχία στὶς ἐξετάσεις. Σίγουρα θὰ γίνει διευθύντρια.

Ἀνάμεσα στὴν Ἰωάννα Σανταφὲ καὶ στὶς μαθήτριες ὑπάρχει μιὰ ἀπόσταση ἀμέτρητη. Ἡ πλοκοτή μὲ τὴ τῆς φαίνεται ὄρθια τόσο ἀλύγιστα κρατάει τὸ κεφάλι της. Μά, χάρη στὴ θεία συγκατάβαση, ἔχει κι' αὐτὴ μιὰν ἀδυναμία. Δὲν ξέρει ν' ἀντιμετωπίσει τὶς πρῶτες ἄσπρες τρίχες τῶν σαράντα χρόνων της· βάφει τὰ μαλλιά της μὲ μιὰ βαφὴ σάν μελάνι, λιπαρὴ καὶ γι' αὐτὸ καμμιὰ φορὰ ὁ ἰδρῶτας τρέχει μαῦρος πάνω στὰ μηλίγγια της.

Μιὰ ζεστὴ μέρα τοῦ Ἰουνίου, ἀφοῦ ἔλειψε δέκα λεπτὰ στὴ διεύθυνσι, ἡ Ἰωάννα Σανταφὲ παρουσιάζεται μπροστὰ στὶς μαθήτριες μ' ἕνα πρόσωπο, γιὰ πρώτη φορά, ταραγμένο. Ἀνεβαίνει στὴν ἔδρα καὶ λέει ἐπίσημα, μὲ φωνὴ ποὺ δὲ φαίνεται νἆναι ἡ δική της :

—Ὁ Ἰωσὴφ Γαριβάλδης πέθανε.

Ποιὸς ποτὲ τὴν εἶχε δεῖ ἄλλοτε νὰ κλαίει ;...

Νά την τώρα, ποὺ κλαίει. Μὰ δὲ σκουπίζει τὰ μάτια. Ἀφίνει νὰ πέφτουν τὰ δάκρυα, ποὺ ὅλες βλέπουν νὰ τρέχουν πάνω στὰ κοκκινόμορκα λαδιὰ μάγουλα καὶ στὸ ἀναστηκομένο κοῦ, συνεσπασμένο πηγοῦν τῆς. Τὸ κλάμα της θέλει νἀναι ἕνα παράδειγμα. Στ' ἀλήθειαι πολλὰ κεφαλάκια σκύβουν πάνω στὰ θρανία' 'δῶ καὶ 'κεῖ ξεσπάει κανένα ἀναφωλλητό.

Μὰ ἡ ἐγγονή τῆς γρηᾶς πορτιέρισσας Πιπίνας μένει μὲ τὰ μάτια στεγνά. Δὲν τὰ καταφέρνει νὰ λυπηθεῖ, γιατὶ ὁ Ἰωσὴφ Γαριβάλδης πέθανε. Ἰωσὴφ Γαριβάλδης;... Τὸν βλέπει μὲ χρυσᾶ μαλλιά, ντυμένον στὰ κόκκινα, ὅπως ὁ ἀναρθῆμτες εἰκόνες, νὰ καλπάζει πάνω σ' ἕνα ἄσπρο ἄλογο σὲ χῶρες ἄγνωστες σ' αὐτὴν καὶ ποὺ ποτὲ ἴσως δὲν θὰ γνωρίσει. Ἡ γέρο κιδλας, μὰ πάντα ντυμένο στὰ χρυσᾶ καὶ κόκκινα σ' ἕνα νησὶ ἀπόκρημνο ἀνάμεσα στὸ γαλάζιο οὐρανὸ καὶ τὴ γαλανὴ θάλασσα.

"Ετσι τὸν βλέπει τόσον ὥμορφο ποὺ τὴ θαυμάνει.

Δὲν εἶναι ἀνθρωπος.

Δὲν ἀνήκει στοὺς ζωντανοὺς, μῆτε καλοσωῦς πεθαμένους. Εἶναι μονάχα μιὰ εἰκόνα.

Δέν ξέρει νὰ κλάψει γι' αὐτὸν, δὲν μπορεῖ. Τόσο περισσότερο καταντᾶει ἀδύνατο ὅσο, μὲ τὸ νὰ κάθεται στὸ πρῶτο θρανίο, πάρα πολὺ κοντὰ στὴν ἔδρα, τὰ μάτια της, ἐπίμονα στεγνά, διακρίνουν πάρα πολὺ καλὰ —παράλληλα στὰ δάκρυα, ποὺ χαρακώνουν τὰ μάγουλα τῆς δασκάλας — δυὸ σταγόνες ἱδρῶτα, μαῦρο ἀπ' τὴ λιπαρὴ βαφή, νὰ τρέχουν ἀπ' τὴ ρίζα τῶν μαλλιῶν στὰ μηλίγγια τῆς τέλειας δασκάλας Ἰωάννας Σανταφέ.

[ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ ΦΥΛΛΟ]

Η ΠΕΡΜΑΝΑΝΤ

Και ἐφέτος τὰ κατωστήματα Μ. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ εἶναι ἀσυναγώνιστα εἰς τὴν ΠΕΡΜΑΝΑΝΤ εἰς ἀφειδεῖς γλώσσες καὶ χονδρὲς μπούλκες

Μ. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἁγίου Κωνσταντίνου 11 καὶ 12. Τηλέφ. 53-100

ΣΑΙΞΠΗΡ

ΟΠΩΣ ΑΓΑΠΑΤΕ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΣΕ ΠΡΑΞΕΙΣ 5

ΣΚΗΝΗ Β'.

Τὸ Δάσος

(Μπαίνει ὁ Ὀρλάνδος κι' ὁ Ὀλίβιος).

ΟΡΛΑΝΤΟΣ: Μὰ γίνεται μὲ τόση λίγη γνωριμιά, νὰ σ' ἄρεσε; κι' ἔτσι, μὲ τὴν πρώτη ματιὰ νὰ τὴν ἀγάπησες, καὶ μόλις τὴν ἀγάπησες νὰ τῆς τὸ μολόγησες, νὰ τὴν ἔπειοες; Καὶ τώρα, θὰ ἐπιμένεις νὰ τὴν παντρευτεῖς;

ΟΛΙΒΙΟΣ: Μὴ συζητᾶς γιὰ τὸ ἀσυλλόγιστο αὐτῆς τῆς ἱστορίας, οὔτε γιὰ τὴ φτώχια τῆς, οὔτε γιὰ τὴ λίγη γνωριμιά μας, οὔτε γιὰ βιαστικὴ μου ἐξομολόγηση καὶ τὴ γρήγορη συγκατάθεσή της. Πᾶς μαζί μου πῶς ἀγαπᾶ τὴν Ἀλιένα, καὶ μαζί της πῶς αὐτὴ μ' ἀγαπᾶ. Συμφώνησε καὶ μὲ τοὺς δυὸ μας, γιὰ νὰ δοθοῦμε ὁ ἕνας στὸν ἄλλο, κι' αὐτὸ θὰ βγεῖ σὲ καλὸ δικό σου, γιατὶ, τὸ σπίτι τοῦ πατέρα, κι' ὅλα τ' ἀγαθὰ τοῦ σὶρ-Ρολάντου θὰ τὰ χαρίσω. Ἐγὼ θὰ ζήσω καὶ θὰ πεθάνω ἐδῶ σ' αὐτὰ τὰ μέρη, σὰν βοσκός.

ΟΡΛΑΝΤΟΣ: Ἔχεις τὴ συγκατάθεσή μου. Ἂς γίνει ὁ γάμος σου αὔριο· θὰ προσκαλέσω ἐδῶ τὸ Δούκα, μ' ὅλη τὴ χαρούμενη συντροφιά του. Πήγαινε τώρα νὰ πρεσβεύσεις τὴν Ἀλιένα σου, γιατὶ νὰ: ἔρχετ' ἡ Ροζαλίντα μου.

(Μπαίν' ἡ Ροζαλίντα).

ΡΟΖΑΛΙΝΤΑ: Ὁ Θεὸς μαζί σου, ἀδερφέ μου.

ΟΛΙΒΙΟΣ: Καὶ μαζί σου ὅμορφη ἀδερφούλα. (Βγαίνει).

ΡΟΖΑΛΙΝΤΑ: Ὤ, ἀγαπημένε Ὀρλάνδο! Πῶς λυπᾶμαι νὰ βλέπω λαβωμένη τὴν καρδιά σου.

ΟΡΛΑΝΤΟΣ: Ὤ, εἶναι μονάχα τὸ χέρι μου.

ΡΟΖΑΛΙΝΤΑ: Θαῤῥοῦσα πῶς μιὰ λιονταρίνα σοῦχε λαβώσει τὴν καρδιά μὲ τὰ νύχια της.

ΟΡΛΑΝΤΟΣ: Λαβωμένο! εἶναι κι' αὐτή, μὰ ἀπὸ τὰ μάτια μιᾶς κυρίας.

ΡΟΖΑΛΙΝΤΑ: Σοῦ εἶπ' ὁ ἀδερφός σου, τί καλὰ ποὺ παράστησα τὸ λιγοθυμιαμένο, μόλις μοῦδειξε τὸ μανιτῆλι σου;

ΟΡΛΑΝΤΟΣ: Ὀῦ, ναί' μοῦπε ἀκόμα, κι' ἄλλα θαύματα !

ΡΟΖΑΛΙΝΤΑ: Ὤ, ξέρω τί θὲς νὰ πεῖς' ἀλήθεια εἶναι' ποτὲς δὲ ματαστάθηκε πρᾶμα πιὸ ξαφνικὰ ἀπὸ τὸ ἀποτομο, ἐξὸν ἀπ' τὸ κουτοῦλισμα δυὸ κρεμιῶν, κι' ἀπὸ τὴν κουχισάριση κουβέντα τοῦ Καίσαρα: «ἤρθα, εἶδα, ἐνίκησα!» γιατί, μοῦ ἀρεσε συναντηθῆκανε τ' ἀδερφὰ μας, ἀλλάξανε μαντιές, ἀγαπηθῆκαν' μόλις ἀγαπηθῆκαν, ἀναστέναξαν' μόλις ἀναστέναξαν, ζήτησαν νὰ μάθουν τὸ λόγο τοῦ ἀναστεναγμοῦ· καὶ μόλις τὸν ἐμάθαν, ζήτησαν ἀμέσως νὰ βροῦν τὸ γιατρικό· μ' αὐτὰ τὰ σκαλοπάτια, φτάσαν νὰ μιὰ σκάλα ποὺ φτάνει ὥς τὸ γάμο, καὶ ζητᾶνε νὰ τὴν ἀνεβοῦν ἀμέσως· βρίσκουνται σ' ἐρωτικὴν ἐξάψη, καὶ σίγουρα, θὰ σμίξουνε· οὔτε μὲ ρόπαλο δὲν τοὺς χωρίζεις.

ΟΡΛΑΝΤΟΣ: Θὰ παντρευτοῦν ἀῦριο, καὶ θὰ προσκαλέσω τὸ Δούκα στοὺς γάμους. "Ομως τί πικρὸ κι' ἄχαρο πρᾶμα εἶναι νὰ βλέπει κανεὶς τὴν εὐτυχίες, μὲ τὰ μάτια ἑνοῦς ἄλλου ἀνθρώπου! "Ετσι αὔριο, ὅσο περισσότερο θὰ νοιώθω τὴν καρδιά μου θλιμένη, τόσο πιὸ εὐτυχισμένο θὰ βρίσκω τὸν ἀδερφό μου, ποὺ θὰ χαίρεται κεῖνο ποὺ πεθυμᾶ.

ΡΟΖΑΛΙΝΤΑ: Μπᾶ; Τάχα δὲ γίνεται νἀμαι κι' αὔριο ἡ Ροζαλίντα σου;

ΟΡΛΑΝΤΟΣ: Ὤ, δὲν μπορῶ πιὰ μὰ ζῶ μὲ τὴ φαντασία.

ΡΟΖΑΛΙΝΤΑ: Τότες, δὲ θὰ σὲ ξαναζαλίσω, μ' ἀνόφελα λόγια. Νά, τώρα μιλᾶω σοβαρὰ καὶ σοῦ λέω: ξέρω πῶς εἶσαι ἄρχοντας μεγάλης γενιᾶς. Δὲ σοῦ λέω γιὰ νὰ σὲ ξιπάσω μὲ τὶς γνῶσες μου. Λέγοντάς σου πῶς ξέρω ποιὸς εἶσαι, ζητῶ νὰ μ' ἐχτιμήσεις τόσο, ὅσο φτάνει γιὰ νὰ μὲ πιστεύεις· κι' αὐτὰ γιὰ τὸ καλὸ σου, κι' ὄχι γιὰ νὰ σοῦ πάνευτῶ. Πίστεψε λοιπὸν, σὲ παρακαλῶ, πῶς εἶμαι σὲ θέση νὰ κάνω πρᾶματα παράξενα. Ἀπὸ τριῶ χρονῶ παιδί, βρίσκομαι σὲ σχέση μ' ἕνα μάγο, σπουδαῖο σὰν τέχνη τοῦ, χωρὶς γ' αὐτὸ νἀναι καὶ κανένας κολασμένος. Ἂν λοιπὸν ὁ ἐρωτάς σου γιὰ τὴ Ροζαλίντα εἶναι τόσο ἀληθινὸς, ὅσο δείχνουν τὰ φερσίματά σου, θὰ παντρευτεῖς καὶ σὺ μαζί της, ὅταν ὁ ἀδερφός σου θὰ παντρεύεται τὴν Ἀλιένα. Ξέρω κι' αὐτὴνῆς τὴν κακοτυχιά, ὅμως ἔχω τὸν τρόπο, ἂν θέλεις, νὰ τὴν παρουσιάσω στὰ μάτια σου μπροστὰ ὁλοζώντανη, καὶ χωρὶς κανένα κίνδυνο !

ΟΡΛΑΝΤΟΣ: Μιλᾶς σοβαρά;

ΡΟΖΑΛΙΝΤΑ: Ναί, μὰ τὴ ζωή μου, ποὺ τὴν προσ.χω πολὺ μόλο ποὺ εἶμαι μάγος! Φόρεσε λοιπὸν τὰ πιὸ καλὰ σου ροῦχα καὶ προσκάλεσε τοὺς φίλους σου, γιατὶ ἂν θέλεις νὰ παντρευτεῖς αὔριο, παντρεύεσαι καὶ μάλιστα μὲ τὴ Ροζαλίντα, ἂν τὸ πεθυμᾶς.

(Μπαίνει ὁ Σίλβιος κι' ἡ Φοίβη).

— Νὰ ποὺ ἔρχεται κι' ἡ ἀγαπητικιά μου μὲ τὸν ἐραστή της.

ΦΟΙΒΗ

Μεγάλη χωριατιὰ κι' αὐτή. νὰ δείξεις τὸ γράμμα ποὺ σοῦ ἔστειλα.

ΡΟΖΑΛΙΝΤΑ Αὐτό, καλόλου δὲ μὲ νοιάζει! Ἐγώ, τὸ θέλω νάμαι χωριατὴς κι' ἄπονος μαζί του. Πλάι σου στέκει ἕνας πιστὸς τσοπάνος. Γύρνα καὶ δές τον' νὰ τὸν ἀγαπήσεις' ἐκεῖνος σὲ λατρεύει.

ΦΟΙΒΗ

Ἀχ, βοσκὲ μου, στὸ παλληκάρι δὲχῆρα κ' ἐ'ναι ν' ἀγαπᾶς!

ΣΙΛΒΙΟΣ

Εἶναι: νάσαι ὅλο στεναγμοὺς καὶ δάκρυα κι' ἔνα' εἶμαι γιὰ τὴ Φοίβη ἐγώ!

ΦΟΙΒΗ

Κι' ἐγὼ γιὰ τὸν Γανυμήδη...

ΟΡΛΑΝΤΟΣ

Κι' ἐγώ. γιὰ τὴ Ροζαλίντα...

ΡΟΖΑΛΙΝΤΑ

Κι' ἐγώ, γιὰ καμμιὰ γυναίκα!

ΣΙΛΒΙΟΣ

Εἶναι: νάσαι ὀνειροπαρμένος' γιομάτος πάθος. πεθυμιές, λατρεία, σεβασμὶ καὶ πίστη, ὅλος ὑποταγή, μακροθυμιά, λαχτάρ', ἀγνότητα, θυσία κι' ἐτσ' εἶμαι γιὰ τὴ Φοίβη, ἐγώ!

ΦΟΙΒΗ

Κι' ἐγὼ γιὰ τὸν Γανυμήδη...

ΟΡΛΑΝΤΟΣ

Κι' ἐγὼ γιὰ τὴ Ροζαλίντα...

ΡΟΖΑΛΙΝΤΑ

Κι' ἐγὼ γιὰ καμμιὰ γυναίκα!

ΦΟΙΒΗ

Τότες, γιατί μ'ἀποπαίρνεις ποὺ σάγαπῶ;

ΣΙΛΒΙΟΣ

Τότες, γιατί μ'ἀποπαίρνεις ποὺ σάγαπῶ;

ΟΡΛΑΝΤΟΣ

Τότες, γιατί μ'ἀποπαίρνεις ποὺ σάγαπῶ;

ΡΟΖΑΛΙΝΤΑ: Σὲ ποιὸν τὸ λὲς αὐτό τὸ: «γιατ

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ο ΧΟΡΟΣ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΤΗΣ Δος ΚΟΥΛΑΣ ΠΡΑΤΣΙΚΑ

(Δημοσιεύουμε παρακάτω αποσπάσματα από την ανακοίνωση της δ. Κωλας Πρατσικα στό πρώτο Πανδοτερικό Συνέδριο).

"Ας μού έπιτραπή ν' αρχίσω τήν ομιλία αύτή με τά λόγια της Εδας Σικελιανού, πού τόσο συχνά ξχω άκούσει άπό τό ίδιο της τό στόμα: «Κανένα έργο δέν άποδίδει άποτέλεσμα μεγαλύτερο άπό τό σκοπό πού έτάξαμε».

Γιά δλα τά πράγματα βέβαια, μά ίδιαίτερα γιά τήν τέχνη τοῦ χοροῦ στόν τόπο μας, ταιριάζουν τά σοφά αὐτά λόγια μας. Πόσο φτωχά τά αἰτήματά μας πρός τήν δρχηστική τέχνη καὶ τί μικρό τό ἀποτέλεσμα!

Ὁ χορός εἶνε μιά τέχνη ὑψηλή, μὲ βαθύτερο σκοπό ἀχι μονάχα τήν τέρψη, ἀλλά τήν διαπαιδαγώγηση τόσο τοῦ ἰδίου τοῦ χορευτοῦ ὅσο καὶ τοῦ κοινοῦ, μὰ ποὺ εὐκολα πέφτει στὴν φθήνεια καὶ στὸν ξεπεσμό. Γι' αὐτὸ σὲ κάθε ἐποχὴ ποὺ περιπλέκει μιὰ ἄνθησι πολιτισμοῦ, ἐλέπουμε καὶ τὸ χορό, μαζὶ μὲ τὶς ἄλλες τέχνες, νὰ ἐξυπηρετῆ ἀνώτερους καλλιτεχνικοὺς, πλοθητικοὺς, κοινωνικοὺς καὶ θρησκευτικοὺς σκοπὸ, ἐνὸ σὲ ἐποχὲς πνευματικῆς παρακμῆς πέφτει καὶ ὁ χορὸς μαζὶ μὲ ὅλες τὶς ἀξίες τῆς ζοῆς, στὸ χαμηλὸ ἐπίπεδο τοῦ αἰσθησιασμοῦ. Ἀπὸ τέχνη δαθειὰ, ἀνθρώπινη ποὺ εἶνε, καὶ ποὺ μαζὶ μὲ τὸ λόγο καὶ μὲ τὴ μουσικὴ θὰ ἔπρεπε ν' ἀποτελῆ τὴν ἀδιάσπαστη τριάδα τῶν στοιχείων τῆς θεατρικῆς τέχνης, ἐφθάσαμε νὰ ἔχωμε αὐτὸ ποὺ λέμε σήμερα στὸν τόπο μας χορό. Δηλαδὴ μιὰ τέχνη παρεξηγημένη, ἀαλμένη σὲ κατώτερη δαθμίδα ἀπὸ τὰ ἄλλα θεατρικὰ στοιχεῖα. Τέχνη ποὺ τὴν θεωροῦμε: 1) Σὰν ἀρχαία τραγοδία σὰν ἕνα οἰκονομικὸ πρόδλημα κι' μόνον, 2) στὸ μελόδραμα καὶ στὸ θέατρο τῆς κλασσικῆς πρόζας σὰν στολίδι ὄχι ἀπαραίτητο, ποὺ μποροῦμε νὰ τὸ προσθέσωμε ἢ νὰ τὸ ἀφαιρέσωμε κατὰ δούλεμαν, καὶ τέλος 3) στὸ ἐλαφρὸ λεγόμενον θέατρον, μέσον διὰ νὰ ἱκανοποιήσωμε τὰ ἐνστικτα τοῦ κοινοῦ. Ὅσο γιὰ τὸ χορευτὴ ἢ τὴ χορεύτρια, τοὺς δάζομε καὶ αὐτοὺς στὴν ἴδια δαθμίδα μὲ τὴν τέχνη τους. Δηλ.: Στὸ ἐλαφρὸ θέατρο (στὴν ὀπερέττα καὶ τὴν ἐπιθεώρηση) χορεγράφος γίνεται κάθε ἄνθρωπος ποὺ ἔχει μιὰ σχετικὴ κλίσι γι' αὐτὴ τὴν ἐργασία καὶ ποὺ ἔχει τὴν ὀρεξι νὰ τὴν ἀγαλάδη. Πόσοι ὅμως ἀπ' αὐτοὺς τοὺς χορογράφους ἔχουν μελετήσει σὲ εἰδικὸ σχολεῖο, πόσοι ἔχουν διαθέσει τὰ χρόνια ποὺ χρειάζονται γιὰ νὰ ἐξελιχδοῦν καὶ κάτω ἀπὸ ποιὸν δέχχχο προσφέρεται στὸ ἑλληνικὸ κοινὸν ἡ καλὴ ἢ κακὴ ἀπομίμησις τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐλαφρῶν θεάτρων; Καὶ οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ μελετοῦν ἐπὶ ὧρες ἀλλοίτρες μὲ τὶς χορεύτριες ποὺ κανεὶς δὲν ἐξήτασε ποτὲ ἂν ἡ ὑγεία τους ἀντέχει γιὰ τὴ σκληρὴ αὐτὴ ἐργασία. Μελετοῦν, λέγω, μὰ δὲν ὑπάρχει κανὴ συμπεριφορὰ καὶ λέξις ποὺ νὰ μὴν ὑφίσταται ἡ φτωχὴ χορεύτρια. Καὶ οἱ ὧρες τῆς ἐργασίας της; 10—2 κάθε πρωὶ δοκιμὴ, καὶ ἀν εἶνε ἡμέρα διπλῆς παραστάσεως, 5—1 τὴν νύχτα χορός. Δηλ. 14 ὧρες ἐξαντλητικῆς ἐργασίας μὲ ἀποζημίωσι 40—70 δρχ. τὴν ἡμέρα, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ τοὐλάχιστον τὸ ἀντισήκωμα ἀπὸ ἕνα καλὸ λόγο, ἀπὸ ἕνα σεδασμὸ πρὸς τὴν ἐργασία της καὶ τὸ ἀκομὴ τῆς. Ἡ μπαλαρίνα θεωρεῖται αὐτὸ ποὺ καὶ στὴν οὐσία εἶνε: ἄνθρωπος ποὺ κερδίζει τὸ ψωμί του τινάζοντας χορὶς ντροπὴ καὶ κάποτε χορὶς λόγο τὰ γυμνά του μέλη μπρὸς στὴ μύτη τοῦ χάσκοντος κοινοῦ, μὲ ἀμφίδολη καλλιτεχνικὴ ἢ καὶ ἁπλὸς τεχνικὴ ἀπόδοσι.

Γιὰ τὸ μελόδραμα στὴν Ἑλλάδα νομίζω ὅτι δὲν μπορεῖ κανεὶς οὔτε καὶ νὰ τὸ ἀναφέρῃ, γιατὶ δρίσκεται καὶ τὸ μπαλέττο του στὴν ἴδια ἐμδρύοδη κατάσταση ποὺ εἶνε καὶ ὁλόκληρο τὸ μελόδραμα. Ἂν ποτὲ ἀποκτήσῃ ἡ Ἑλλὰς κρατικὸ μελόδραμα ἀνάλογο, ἂς ποῦμε, μὲ τὸ Βασιλικὸ θέατρο, τότε καὶ τὸ ζήτημα τοῦ χοροῦ θ' ἀντιμετωπισθῆ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ, ἂς ἐλπίσωμε, μὲ γερὲς δάσεις. Γιατὶ ὅσα σήμερα γίνονται στὶς σποραδικὲς παραστάσεις τοῦ μελοδράματος εἶνε τελείως ἀνεξέλεγκτα καὶ ἀνεύθυνα καὶ ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴ ἄποψι, δηλ. τὴν θέσιν τοῦ μελοδράματος πρὸς τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη ἄποψι, δηλ. τὴν θέσιν τῶν διευθυνόντων πρὸς τὶς χορεύτριες.

Τὸ κλασσικὸ θέατρο τῆς πρόζας ἔκαμε ὡς τώρα τὴν καλλίτερη, τὴν σοδαρότερη προσπάθεια νὰ δώσῃ τὸν χορὸ μέσα στὸ πλαίσιό του. Ἐπέτυχε ἄλλοτε περισσότερο καὶ ἄλλοτε ὀλιγότερο. Γιατί; Γιατὶ γίνεται στὸ χορὸ, ὅπως τὸ εἶπα καὶ στὴν ἀρχὴ, μιὰ θέσις ποὺ δὲν εἶνε αὐτὴ ποὺ τοῦ ἀξίζει. Εἶνε σὰν ἕνα ξένο στοιχεῖον, ποὺ μποροῦμε νὰ τὸ προσθέσωμε ἢ νὰ τὸ ἀφαιρέσωμε κατὰ δούλησιν, γιὰ νὰ παρουσιαζόμαστε λίγο πιὸ πολιτισμένοι. Δὲν εἶνε ὁ χορὸς στοιχεῖο ἀπαραίτητο, δεμένο ὀργανικὰ μὲ ὅλο τὸ ἔργο. Δὲν εἶνε σῶμα ποὺ ζῆ καὶ κινεῖται στὴν ἴδια ἀκμόσφαιρα μὲ τὸ ἴδιο στῦλ ὅπως καὶ τὸ ἔργο. Συνήθως τὸ μπαλέττο τοῦ θεάτρου τῆς κλασσικῆς πρόζας εἶνε καὶ αὐτούσιο, σχεδὸν πάντα ὅμοιο εἴς ἔκφρασιν καὶ κινήσεις γιὰ νὰ ἑρμηνεύσῃ ἄλλοτε Μολιέρο, ἄλλοτε Μπομαρσαὶ, ἄλλοτε Σαίκσπηρ, ἄλλοτε Ἶψεν καὶ ἄλλοτε ἀρχαῖο σαὶ δράμα. Μᾶς δίνει ἐκομένως τὸ μπαλέττο αὐτὸ τόση καλλιτεχνικὴ ἀπόλαυσι ὅση τοῦ ἐτάξαμε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νὰ μᾶς δώσῃ. Ὅταν εἶνε ἐπιτυχημένο, μᾶς δίνει χαρὰ τῶν ματιῶν καὶ ἐπιπολαία, ἄδαθῆ διασκέδασῃ, χωρὶς νὰ μᾶς δίξῃ ποτὲ στὶς δαθύτερες καλλιτεχνικὲς μας χορδές.

Καὶ τώρα γιὰ νὰ μὴ μεμψιμοιρῆ κανεὶς καὶ μόνον ἀφοῦ ἡ σεδαστὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Πανεν. Πανθεατριοῦ Συνεδρίου μοῦ ἔκαμε τὴν τιμὴν νὰ μοῦ δώσῃ τὸν λόγον, ἂς μοῦ ἐπιτραπῆ μὲ δυὸ λόγια νὰ πῶ τί νομίζω πὼς πρέπει νὰ γίνῃ στὸν τόπο μας, ὥστε νὰ ξ.ορθωθῆ τὸ κακὸ καὶ νὰ μποῦ ὁ ἐμπνευσμένος σκηνοθέτης γ' ἀνεδάσῃ χωρὶς ἐξωτερικὰ ἐμπόδια κάθε ἔργον ποὺ ἔχει χορό. Τὸ πρῶτο καὶ μοναδικὸ φάρμακο εἶνε ἡ σύστασις ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΧΟΡΟΥ.

Ἡ Σχολὴ αὐτὴ νὰ καταρτίζῃ χορευτικὰ στελέχη γιὰ κάθε περιστασι. Νὰ δώσῃ πρῶτ' ἀπ' ὅλα στὴ χορεύτρια ἢ στὸν χορευτὴ συνείδησι τῆς τέχνης του, ἀγάπη καὶ πίστι γιὰ τὸ ἔργο του, σεδασμὸ πρὸς τὸν ἑαυτό τους. Νὰ δώσῃ στὸν κάθε μαθητὴ καὶ μαθήτρια τὴν σωματικὴ, τεχνικὴ, τὴν μουσικὴ ἀνάπτυξι τὴν ἀπαραίτητη σὲ κάθε χορευτὴ καὶ τὴν πνευματικὴ μόρφωσι ὥστε καθένας ἀνάλογα μὲ τὶς ἱκανότητές του νὰ χαρῆ πρὸς τὴν εἰδικότητά του, δηλ. πρὸς τὸ ἐλαφρὸ θέατρο, τὸ μελόδραμα, τὸ θέατρο τῆς πρόζας, τὸ κλασσικὸ μπαλέττο, τὸ ἀρχαῖο δράμα, τὴ σολιστικὴ δράσι, τὴν διδασκαλία ἢ τὴν χορευτικὴ σκηνοθεσία (τὴν ρεζί). Σχολὴ ποὺ θ' ἀνελάμδανε τὴν μετεκπαίδευσι τῶν σημερινῶν χορευτῶν. Σχολὴ Ὀργανισμὸς ποὺ θὰ παρακολουθοῦσε τὴν καλλιτεχνικὴ δράσι τῶν μαθητῶν της καὶ μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν τους θὰ τοὺς ὑποστήριζε ἐπαγγελματικά. Σχολὴ ποὺ σὲ λίγα χρόνια θὰ ἀνέδαζε ὁλόκληρο τὸ ἐπίπεδον τοῦ χοροῦ στὸ ἑλληνικὸ θέαμα, τόσο στὸ μπαλέττο ὅσο καὶ στὴν ὀρχησι.

Εἶνε καλλίτερα νὰ δώσῃ κανεὶς ἔργα ἀντάξιο μεγάλα καὶ δύσκολα στὴν ὀρχῆ, μὰ ποιοτικὸς ἄρτια καὶ ἀνάλογα μὲ τὶς δυνάμεις ποὺ διαθέτει καὶ νὰ προχωρῆσῃ ἀργὰ, ἀλλὰ ἀσφαλὼς πρὸς τὸ συνθετότερα.

Ἐπίσης οἱ μαθηταὶ καὶ μαθήτριες τῆς Σχολῆς αὐτῆς θὰ ἔπρεπε νὰ καταλάδουν καὶ αὐτοὶ ὅτι γιὰ τὴν τέχνη τους, ὅπως ἄλλους τε καὶ γιὰ κάθε τέχνη ἀπαιτοῦνται ὅλες οἱ δυνάμεις, ὅλος ὁ ἐνθουσιασμὸς, ὅλος τοῦ ὁ καιρὸς καὶ χρόνια ὡς νὰ φτάσουν σ' ἕνα ἀποτέλεσμα. Δὲν μποροῦν ὕστερα ἀπὸ ὁλοκάνταχη ἐργασία γραφείου νὰ κάμουν τὸ δρᾶδυ καὶ ὁλίγη γυμναστικοῦλα, κερμένοντας νὰ ἀγοῦν ὕστερα ἀπὸ αὐτὸ ὁρμοι καλλιτέχναι σεδαστοὶ στὸν ἐργαδότη τους καὶ στὸ κοινόν.

Τέλος οἱ ἄνθρωποι ποὺ θὰ ἔχουν τὴν εὐτυχία ν' ἀναλάδουν τὴν ἐργασία αὐτὴ ἐτσι ἀπὸ τὴν ρίζα της, θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν καὶ αὐτοὶ ὑπ' ὄψει τους ὅτι χρειάζεται μακρὰ καὶ ἐπίπονη προσπάθεια, θυσία ὡρῶν καὶ δυνάμεων, σκληρὸς ἀγῶνας δχι ἄγονος, ὅτι εἶνε πιθανὸν νὰ μὴ προφθάσουν νὰ ἰδοῦν στὴ ζοῆ τὰ ἀποτελέσματα τῆς παρεδείας τους, μὰ τί πειράζει! Νὰ δουλέψουν γιὰ τὴν Ἰδέα, μὲ τὴν δαθειὰ χαρὰ πὼς ἔδαλαν ἕανά ἐὸν χορὸ ἐπάνω στὸ ἀληθινὸ καλλιτεχνικὸ δάθρο καὶ ὅτι ἀπὸ καὶ καὶ πέρα ἡ ἑλληνικὴ ὀρχηστικὴ παράδοσις θὰ τραδῆξῃ πιὰ τὸ δρόμο της στὸ μέλλον.

Τότε θὰ μποροῦσαμε νὰ ποῦμε πὼς τὴν ὀρχηστικὴ τέχνη, ξεκαδαρισμένη πιὰ καὶ μεστὴ, μαζὶ μὲ τὸν ποιητὴ τὰ προφητικά του λόγια:

Καὶ θ' ἀκούσῃς τὴ φωνὴ τοῦ λυτρωτῆ,
θὰ γδυθῆς τῆς ἁμαρτίας τὸ ντύμα
καὶ ξανὰ κυδερνημένη κι' ἀλαφρὴ
θὰ σαλέψῃς σὰν τὴ γλῶσ, σὰν τὸ πουλί,
σὰν τὸν κόρφο τὸν γυναίκειο, σὰν τὸ κύμα,
(κύμα,
καὶ μὴν ἔχοντας πιὸ κάτου ἄλλο σκαλὶ
νὰ κατρακυλήσῃς πιὸ δαθειὰ
στοῦ Κακοῦ τὴ σκάλα.

Γιὰ τ' ἀνέδασμα ξανὰ ποὺ σὲ καλεῖ
θὰ αἰσταυθῆς νὰ σοῦ φυτρώσουν, ὦ (χαρά!

Τὰ φτερὰ.
Τὰ φτερὰ τὰ πρωτινά σου τὰ μεγάλα!

ΚΟΥΛΑ ΠΡΑΤΣΙΚΑ

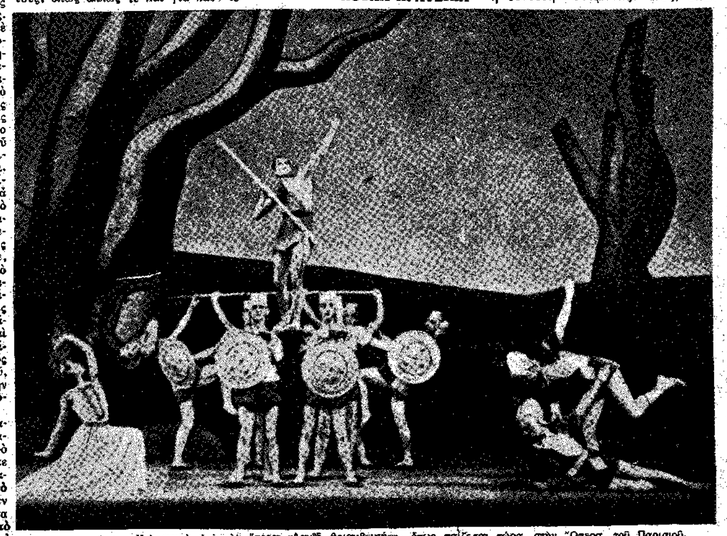

«Μιὰ σκηνὴ ἀπὸ τὴν ὀπερα «Δουὸδ θριαμδευτής», ὅπως παίζεται τώρα στὴν "Οπερα τοῦ Παρισιοῦ.

ΣΑΙΞΠΗΡ: «ΤΟ ΗΜΕΡΩΜΑ ΤΗΣ ΣΤΡΙΓΓΛΑΣ"

ΤΟΥ Κ. ΣΩΚΡΑΤΗ ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΥ

Θέατρο Κατερίνας Ἀνδρεάδη Παρασκευὴ 4 Ἰουνίου

Ὁ θέασος τῆς Κατερίνας Ἀνδρεάδη ποὺ ἱδρύθηκε κι' ἐγκαινιάσε πέρυσι τὸ ὁμώνυμο θερινὸ της θεατρο καὶ ποὺ ὅλο τὸ χειμῶνα, ὀργανωμένος καὶ μὲ σύστημα περιώδεψε στὴν ἑλληνικὴ ἐπαρχία, εἶναι νομίζω, ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ συμπαθητικὰ συγκροτήματα τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου. Γιατὶ πρῶτα καὶ κύριο ἀπαρτίζεται ἀπὸ νέους, τὸ περισσότερο, ἠθοποιοὺς γιατὶ, μ' ὅλο ποὺ εἰτλοφορεῖται μὲ τ' ὄνομα μιᾶς πρωταγωνίστριας, δὲν εἶναι οὐσιαστικὰ θίασος ἀστέρων καὶ πρωταγωνίστριας· γιατὶ διαλέγει πάντα μὲ φροντίδα τὰ ἔργα τοῦ δραματολογίου του δείχνοντας ἔτσι πὼς κρατάει μιὰ γραμμὴ, καὶ τέλος, γιατὶ μιὰ ἀληθινὴ καλλιτεχνικὴ ἀνησυχία ξεχωρίζει. κανεὶς σ' ἐκείνους ποὺ τὸν διευθύνουν, ποὺ ἔλλωστε χάρη σ' αὐτὴν ὑπάρχουν κι' καὶ ἡ ἀνδδείξη τῆς δράσης τῶν ἠθοποιῶν ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς σκηνῆς, μὲ τὴ δηθεία τῶν ἄφυχων συντελεστῶν τοῦ θεάτρου (μάσκα, κοστοῦμ, σκηνογραφία κλπ.) εἶναι δουλειὰ ἑνὸς φωτισμένου σκηνοθέτη. Καὶ εἶναι φυσικὰ αὐτονόητο πὼς πρὶν ἀπ' αὐτὰ, δουλειὰ του εἶναι ἡ κατανόηση τοῦ πνευματικοῦ περιεχομένου τοῦ ἔργου. ('Εδῶ, μόνο ποὺ προβάλλει τὸ ἐρώτημα· ποὺ νὰ δρεθεῖ ὁ σκηνοθέτης; Λύτὸ εἶν' ἄλλο!).

Μακέτα τοῦ κ. Γ. Τσαρούχη γιὰ τὸ κοστοῦμι τοῦ Λουκιανοῦ στὸ «Ἡμέρωμα τῆς Στρίγγλας»

Ἡ Κατερίνα Ἀνδρεάδη εἶχε πολλὲς στιγμὲς ποὺ ἦταν στὸ νόημα τοῦ ρόλου της, ἐκφραστικὴ κι' ὡραία στὸ ἔργο της. "Ὁμως ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ σημεῖα δὲ μπόρεσε νὰ τραδήξε. ἐνωτικὲς γραμμὲς καὶ νὰ σχεδιάσῃ. θετικὰ τὸ περίγραμμα τοῦ ρόλου της. Πολλὲς φορὲς εἶχε τὴν εὐγένεια ποὺ κρύβει στὸ δάθος ἡ ἀνυπότακτη καὶ πειαματάρα στρίγγλα (εἶναι τάχα ταιριαστὴ ἡ μετάφραση στρίγγλα;) μ' ἄλλοτε πάλι ἦταν κάπως μπανάλ σὲ ὅρος λόγου καὶ κίνησι θαμίζοντας σουμπρέττα ἑλληνικῆς ἐπιθεώρησης.

Ἡ ὁμοιογένεια τῆς ἔλειψε κι' δλη της ἡ δουλειὰ δὲν ἔδειχνε τὸν αὐστηρὸ ἔλεγχο ποὺ ξεχώριζε κανεὶς στὴν ἐμφάνισή της μὲ τὸν ἴδιο ρόλο στὸ θέατρο τῆς Βιέννης. ποὺ ἔτυχε νὰ τὴν δῶ πρὶν ἀπὸ πέντ' ἔξη χρόνια.

Τὸ μπάσιμο ἠθοποιῶν ἀπὸ τὴν πλατεία εἶναι ἀντιθεατρικὸ, γιατὶ ὁπως κι' ἄλλοτε ἀπὸ αὐτὴ τὴ στήλη ἐξήγησα, διασπᾶ τὴν προσοχὴ τοῦ ἠθοποιοῦ ποὺ πρέπει νὰνα ἡ συγκεντρωμένη σ' ἕνα μέρος τῆ σκηνῆ, καὶ μὲ τὸ ἀνακάτεμα τῶν ἠθοποιῶν καὶ τοῦ κοινοῦ, τῶν βαμμένων σὰν μασκαρεμένων, μὲ τὸν ἄλλο κόσμο, καταστρέφει τὴν Illusion, ποὺ εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴ δημιουργία αἰσθητικῆς συγκίνησης. Εἶναι συνήθεια τοῦ Ράϊνχαρτ, ποὺ κι' οἱ μαθητές του τὴν κληρονομήσανε. Μόνο ποὺ ἐκεῖνος μὲ τὸ δαιμόνιό του θὰ εἶχε τὴ δύναμη νὰ κάνει τουλάχιστο ἕνα μπάσιμο γερὸ καὶ γιομάτο μπριὸ, ἐνῶ στὸ θέατρο τῆς Ἀνδρεάδη ἦταν τὸ μπάσιμο τῶν ἠθοποιῶν ἄπλερο κι' ἀχαρό. Τὸ ἴδιο, συνήθεια τοῦ Ράϊνχαρτ, εἶναι ἡ χρησιμοποίηση τοῦ γέλιου γιὰ τὴ δημιουργία ἀτμόσφαιρας κεφιοῦ σὲ κάποιες σκηνές. Κι' εἶναι γνωστὸ τὸ πόση ὥρα βιάζουνε τὸν ἑαυτό τους νὰ γελάσουνε οἱ σαράντα-πενήντα ἠθοποιοὶ τοῦ τραπεζιοῦ στὸν «Γέντερμαν», ποὺ σκηνοθετεῖ ἀπὸ. χρόνια ὁ Ράϊνχαρτ στὸ Ζάλτσμπουργκ. Μὰ ἐκεῖ ὀστε τοῦ γου. ('Εδῶ, μόνο ποὺ προβάλλει τὸ ἐρώτημα· ποὺ νὰ δρεθεῖ ὁ σκηνοθέτης; Λύτὸ εἶν' ἄλλο!).

Ἡ Κατερίνα Ἀνδρεάδη εἶχε πολλὲς στιγμὲς ποὺ ἦταν στὸ νόημα τοῦ ρόλου της. ἐκφραστικὴ κι' ὡραία στὸ ἔργο της. "Ὁμως ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ σημεῖα δὲ μπόρεσε νὰ τραδήξε. ἐνωτικὲς γραμμὲς καὶ νὰ σχεδιάσῃ. θετικὰ τὸ περίγραμμα τοῦ ρόλου της. Πολλὲς φορὲς εἶχε τὴν εὐγένεια ποὺ κρύβει στὸ δάθος ἡ ἀνυπότακτη καὶ πειαματάρα στρίγγλα (εἶναι τάχα ταιριαστὴ ἡ μετάφραση στρίγγλα;) μ' ἄλλοτε πάλι ἦταν κάπως μπανάλ σὲ ὅρος λόγου καὶ κίνησι θαμίζοντας σουμπρέττα ἑλληνικῆς ἐπιθεώρησης.

Ἡ ὁμοιογένεια τῆς ἔλειψε κι' δλη της ἡ δουλειὰ δὲν ἔδειχνε τὸν αὐστηρὸ ἔλεγχο ποὺ ξεχώριζε κανεὶς στὴν ἐμφάνισή της μὲ τὸν ἴδιο ρόλο στὸ θέατρο τῆς Βιέννης. ποὺ ἔτυχε νὰ τὴν δῶ πρὶν ἀπὸ πέντ' ἔξη χρόνια.

Τὸ μπάσιμο ἠθοποιῶν ἀπὸ τὴν πλατεία εἶναι ἀντιθεατρικὸ, γιατὶ ὁπως κι' ἄλλοτε ἀπὸ αὐτὴ τὴ στήλη ἐξήγησα, διασπᾶ τὴν προσοχὴ τοῦ ἠθοποιοῦ ποὺ πρέπει νὰνα ἡ συγκεντρωμένη σ' ἕνα μέρος τῆ σκηνῆ, καὶ μὲ τὸ ἀνακάτεμα τῶν ἠθοποιῶν καὶ τοῦ κοινοῦ, τῶν βαμμένων σὰν μασκαρεμένων, μὲ τὸν ἄλλο κόσμο, καταστρέφει τὴν Illusion, ποὺ εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴ δημιουργία αἰσθητικῆς συγκίνησης. Εἶναι συνήθεια τοῦ Ράϊνχαρτ, ποὺ κι' οἱ μαθητές του τὴν κληρονομήσανε. Μόνο ποὺ ἐκεῖνος μὲ τὸ δαιμόνιό του θὰ εἶχε τὴ δύναμη νὰ κάνει τουλάχιστο ἕνα μπάσιμο γερὸ καὶ γιομάτο μπριὸ, ἐνῶ στὸ θέατρο τῆς Ἀνδρεάδη ἦταν τὸ μπάσιμο τῶν ἠθοποιῶν ἄπλερο κι' ἀχαρό. Τὸ ἴδιο, συνήθεια τοῦ Ράϊνχαρτ, εἶναι ἡ χρησιμοποίηση τοῦ γέλιου γιὰ τὴ δημιουργία ἀτμόσφαιρας κεφιοῦ σὲ κάποιες σκηνές. Κι' εἶναι γνωστὸ τὸ πόση ὥρα βιάζουνε τὸν ἑαυτό τους νὰ γελάσουνε οἱ σαράντα-πενήντα ἠθοποιοὶ τοῦ τραπεζιοῦ στὸν «Γέντερμαν», ποὺ σκηνοθετεῖ ἀπὸ. χρόνια ὁ Ράϊνχαρτ στὸ Ζάλτσμπουργκ. Μὰ ἐκεῖ ὀστε τοῦ

Θέατρο

«ΤΟ ΗΜΕΡΩΜΑ ΤΗΣ ΣΤΡΙΓΓΛΑΣ»

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΕΚΤΕΛΕΣΕΙΣ

ΤΟΥ Κ. ΠΕΛΟΥ ΚΑΤΣΕΛΗ

"Από τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς «ἐξετελέσθη» καὶ πάλιν ὁ μεγαλείτερος θεατρικὸς συγγραφέας τῶν αἰώνων. Γουλιαυ Σαίξπηρ, ποὺ γεννήθηκε μιὰ φορὰ στὸ Στράτφορντ καὶ ποὺ μέλλεται πολλὲς φορὲς νὰ πεθαίνει σὰν ἐκτελεῖται ἀπὸ «μερικοὺς» θιάσους μας.

Τὴν ἐκτέλεση αὐτὴ τὴν ἀντιλαμδάνομαι ὄχι στὴ μεταφορικὴ τῆς θεατρικῆ ἔννοια, ἀλλὰ ὅπως τὴ νοεῖ — κατὰ τὸ φίλο κ. Ποριώτη — μὲ τοὺς γαλλισμοὺς τῆς ἡ καθαρεύουσα. Ἐκτέλεση... θανατική. κύριος καὶ ἠθικὸς αὐτουργός, τὴ φορὰ αὐτή, ἡ ἠθοποιία, ἡ διευθύντρια καὶ ἰδιοκτήτρια θεάτρου, ἡ προταγωνίστρια, σκηνοθέτρια κυρία Κατερίνα Ἀνδρεάδη, ποὺ «ἐξετέλεσε» τὴν περασμένη βδομάδα ἀπὸ τῆς σκηνῆς της — χροστατοῦντος τοῦ θιάσου της καὶ ἱροστατοῦντος ἐν κατανυκτικῇ σιγῇ, πλήξει καὶ ἀθυμία τοῦ κοινοῦ της — τὸν Σαίξπηρ, ποὺ στὰ 1594—6 διέπραξε... τὸ ἔγκλημα τῆς συγγραφῆς μιᾶς κωμῳδίας του: «Τὸ ἡμέρωμα τῆς Στρίγγλας» καὶ ποὺ τὴ μετέφρασε τώρα ὁ Νικόλαος ὁ Ποριώτης, τοῦ ὁποίου οἱ δεκαπενταπόλλαβοι στίχοι ἐπαξίως... ἐκτελοῦνται μιὰ καὶ συνεργάστηκε κι' αὐτὸς στὸ ἔγκλημα τοῦ μεγάλου "Αγγλου ποιητή!!..

* * *

Πρὶν μποῦμε στὴ σχετικὴ ἀνάλυση τῆς κωμῳδίας ὅπου καὶ θὰ δικαιολογηθεῖ ἀπὸ τὰ πράγματα ἡ ἐπάνω μας βαρειὰ κρίση, εἰμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ σταθοῦμε σ' ἕνα γεγονὸς καθολικῆς σημασίας, ποὺ ἐκθέτει. τὸ ἑλληνικὸ θέατρο, τὸν πολιτισμό μας, καὶ τὴν δλη μας πνευματικὴ ζωή. Καὶ τὸ γεγονὸς αὐτὸ εἶναι ὅτι: Ἡ Κατερίνα Ἀνδρεάδη κάνοντας ἐφέτος ἔναρξη τῆς θερινῆς καλλιτεχνικῆς της προσπάθειας μὲ τὸ ἀνέδασμα ἑνὸς ἐξαιρετικοῦ ἔργου μιᾶς μεγαλοφυΐας, ἀντὶ, ὅπως ὅλοι μας περμένναμε, νὰ διαφημίσει μὲ πηχιαῖα γράμματα τὸ συγγραφέα τοῦ ἔργου, θεκαθαρίσει καιμάρι τῆς ἀτομικὴ καὶ ἐξαιρετικὴ τιμὴ τῆς δουλειᾶς της, δτι παίζει ἕνα συγγραφέα, ποὺ στάθηκε ἡ χαρὰ, ἡ δόξα καὶ τὸ θαῦμα ὅλων τῶν σκηνῶν τοῦ κόσμου, ἐκείνη, φέρθηκε ὁλωσδίολου ἀντίθετα. Συστηματικὰ καὶ ἐπίμονα ἀπόκρυψε—σὰν ἀότόνα τῆς ἤτανε ντροπὴ—ἀπ' ὅλες τὶς διαφημιστικὲς τῆς ἀγγελίες ὅτι τὸ ἔργο ἦταν τοῦ Σαίξπηρ.

Ποιὸ νὰ ὑποθέσουμε πὼς ἦταν τὸ κίνητρο τῆς ἀσυγχώρητης αὐτῆς παραλείψης, ποὺ δὲν ἦταν τυχαία ἀλλὰ δοκεμένη; Οἱ συνεργάτες καὶ οἱ φίλοι τοῦ περιβάλλοντός της μᾶς ἔδωσαν τὴν ἀκόλουθη ἐξήγηση: Δὲν ἀναφέρθηκε τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέα ἀπὸ τὸ φόβο, ὅτι τὸ ἑλληνικὸ κοινὸ διαδάζοντας ὅτι τὸ ἔργο εἶναι τοῦ Σαίξπηρ, θὰ ἐλάκτζε καὶ δὲν θὰ πατοῦσε στὸ θεατρό της!! Πῶς νὰ πιστέψουμε μιὰ τέτοια φοβερὴ ἐρμηνεία; Αὐτὸ δὲν εἶναι ἐλαφρυντικὴ ἐξήγηση, ἀλλὰ ἕνας κατηπελτης ἐνάντια σὲ μιὰ νέα καλλιτέχνιδα στὴν ἀρχὴ τῆς σταδιοδρομίας της. Εἶναι ἀκόμα μιὰ ἀξιόπονη πράξη της, ὄχι πιὰ ἐνάντια τοῦ ἑαυτοῦ της, ἀλλὰ ἐνάντια τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ ποὺ τὸ ὑποβιδάζει, τὸ ἐξευτελίζει, χαρακτηρίζοντάς το ἀντιπνευματικὸ, βάρβαρο καὶ χυδαῖο. "Αν — ὅσο κι' ἄν δὲ θέλουμε νὰ τὸ πιστέψουμε — ἡ ἐξήγηση αὐτὴ εἶναι ἀληθινὴ, τότε ἡ δημόσια αὐτὴ συκοφαντία καὶ ἐξύβρισι ποὺ ἔκανε ἔμμεσα στὸ ἑλληνικὸ κοινὸν ἡ Κα Ἀνδρεάδη εἶναι μιὰ ἀσυγχώρητη πράξη τῆς βαριάς, ποὺ θὰ τὴ βαραίνει σ' ὅλη της τὴ σταδιοδρομία. Πρόξη, ποὺ, ἄν τὸ κοινὸν μας διαθέτει στάλα πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς συνείδησης, πρέπει νὰ πάρει τὴν ἄξια πληρωμή της μὲ τὴν κήρυξη τῆς Κας Ἀνδρεάδη σὲ «ἀφάνεια», ἀδιαφορώντας ἄν ὑπάρχει καὶ ζεῖ καλλιτεχνικά. Ἀλλοίμονο στὸν καλλιτέχνη ἐκεῖνον ποὺ φαντάζεται τὸ κοινὸν του τόσο χαμηλά. τόσο ἀστοιχείωτο καὶ ἐξευτελισμένο καὶ ὅμως ἐξακολουθεῖ νὰ ἀπευθύνεται σ' αὐτό, νὰ τοῦ ζητᾶ τὴν ὑποστήριξή του. τὰ λεφτά του καὶ τὰ χειροκροτήματά του. Ὁ καλλιτέχνης αὐτὸς εἶναι ἱκανὸς γιὰ κάθε κακὴ πράξη, ὅπως καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ποὺ ζεῖ σὲ βάρος ἑνὸς ἄλλου, ἐνῶ παράλληλα τὸν βρίζει καὶ τὸν συκοφαντεῖ. Καὶ ὅπως στὴ ζωὴ κομμιὰ προκοπὴ δὲ μποροῦμε νὰ περιμένουμε ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο ποὺ θεωρεῖ τὸ διπλανό του γιὰ ἀνίδεο, παρόμοια καὶ ὁ καλλιτέχνης, ἡ κατ' ἔξοχὴν αὐτὴ κοινωνικὴ ὑπαρξη, δὲν μπορεῖ κομμιὰ προκοπὴ νὰ ἔχει ἄν τοῦ λείπει ἡ ἀγάπη καὶ ὁ σε

ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ

ΚΟΛΕΤ

Η ΧΩΡΙΑΤΟΠΟΥΛΑ - Η ΗΘΟΠΟΙΟΣ - Η ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ ΦΥΛΛΟ

ΚΑΡΟΛΟΣ ΝΤΙΚΕΝΣ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΓΓΛΟΥ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΥ

ΠΩΣ ΦΑΙΝΕΤΑΙ

Βγαίνοντας μιά μέρα από κάποια σάλλα, όπου ἡ Κολὲτ εἶχε δόσει διάλεξη, ἄκουσα μιὰ γυναῖκα νὰ λέει μὲ ἀπορία : «Πόσο εἶναι χωριάτισσα ! Καὶ τὶ προφορά ! Ὕστερα ἀπὸ χιλιάδες χρόνια ζωὴ στὸ Παρίσι, δὲν ἔμαθε νὰ μιλάει !».

Ἡ γυναῖκα αὐτή, χωρὶς ἄλλο, δὲν ἔχει διαβάσει Κολὲτ. Θὰ εἶχε ἀκούσει νὰ μιλοῦν γιὰ τὴν «Κλωντίν» καὶ θὰ περίμενε φαίνεται νὰ ἰδεῖ κανένα κοριτσάκι μὲ κομμένα μαλλιά, μὲ μαύρη ποδιὰ καὶ κοντὰ καλσάκια. Ἀντὶ γι' αὐτὸ ὅμως, εἶδε νὰ παρουσιάζεται μιὰ ψηλὴ κ' ὄμορφη γυναῖκα, κομψὰ ντυμένη, ποὺ μιλοῦσε μὲ γοντρὴ φωνὴ γεμάτη οἰκειότητα καὶ ἠχηρότητα.

Ἡ γελασμένη ὅμως κυρία, μόλις θυμήθηκε τὸ τριγωνικὸ πρόσωπο μὲ τὰ τόσο ὄμορφα μάτια, τὸ μακιγιάζ ποὺ ἔκανε ἔντονα τὰ χαρακτηριστικὰ καὶ τὴ γεμάτη εὐκινησία κορμοστασιά, ὑποχώρησε λίγο στὴν κρίση της, προσθέτοντας : «Εἶναι ὅμως πολὺ ἐξελιγμένη γυριάτισσα».

Ἡ κυρία ἐκείνη, ξαναλέμε, δὲν εἶχε διαβάσει Κολὲτ. Οὔτε μιὰ ἀπ' τὶς γεμάτες συγκίνηση καὶ ὀρμὴ φράσεις τῆς δὲ δείχνει ὅτι γεννήθηκε στὸν Ἅγιο Σωστὴ-ρα τοῦ Πιζαί. Κι' ὅμως ἔπρεπε νὰ εἶναι χωριάτισσα γιὰ νὰχει τὴν πλατειὰ ἐκείνη καὶ δυνατὴ ἰσοροπία ποὺ μ' αὐτὴν μπόρεσε νὰ ὑποτάξει τὴν ἀνυπόταχτη ὁρμὴ τῆς καὶ νὰ δώσει ἀρμονικὴ ἔκφραση στὴ γεμάτη ἀπὸ συγκινήσεις ζωή της.

"Ὑπαρξη γυναικεία, ὄχι γυναῖκα τῶν γραμμάτων. Ὑπαρξη εὐαίσθητη καὶ δυνατή, ποὺ μέσα της συγκρούεται ἡ ἐπιθυμία νὰ δοθεῖ ἀπόλυτα ἑλλοῦς κι' τὸ πόδος της νὰ διοτηρήσει, ἀνάμεσα ἀπὸ χίλιους κινδύνους καὶ ἐνάντια στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό της μιὰ αὐθόρμητη κι' ἀμερόληπτη προσωπικότητα.

Η ΖΩΗ ΤΗΣ

Αὐτὸ ἤτανε κι' ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἡ ζωὴ τῆς Κολὲτ. "Οποιες κι' ἂν ἤσαν οἱ ἐγκαταλείψεις, οἱ λησμονιὲς κι' οἱ ἀδυναμίες της, κάποτε ἔπρεπε νὰ ξαναῤρεῖ τὴ χρειαζούμενη σταθερότητα γιὰ νὰ γράψει ἕνα ὄμορφο βιβλίο, δηλαδὴ νὰ πάψει νὰ ξεχελιέται ἀπ' τοὺς ἄλλους κι' ἀπ' τὸν ἑαυτό της ἀκόμα. Καὶ τὴ σταθερότητα αὐτὴ τὴ βρῆκε.

Παρακολούθησε τὰ πρῶτα μαθήματα στὰ σχολεῖα τῆς πατρίδας της ὅπου καὶ ἔμεινε μέχρι ποὺ πῆρε τὸ ἀπολυτήριο τις. Ὕστερα ἔγινε γυναῖκα τοῦ εὐθυμογράφου καὶ μουσικογράφου Βιλλύ. Παράξενη οἰκογένεια, «καλλιτεχνικὴ» ὅπως τὴν ἔλεγαν. Ὁ Βιλλὺ ἤταν τόσο βέβαιος γιὰ τὸ πνεῦμα τῆς γυναίκας τοῦ ποὺ ἔβαλε νὰ γράψει τὴν «Κλωντίν» τὴν ὁπόιαν ὑπόγραψε ὁ ἴδιος. Νὰ πιστέψουμε πὼς κάποια καλλιτεχνικὴ διαφορὰ ἐγώρισε τὴν Κολὲτ ἀπ' τὸν ἄντρα της ; "Οχι. Χρειάζεται νὰ διαβάσει κανεὶς τὸ κεφάλαιο : «Ὁ Τόμπτ ὁ σκύλος μιλάει» γιὰ νὰ βρεῖ τὴ λύση τοῦ προβλήματος.

Μιὰ γυναῖκα τὴν ἐγκαταλείπει ὁ ἀλκοφρόμυαλος καὶ κακομαθημένος σύζυγός της. Καὶ ἡ Κολὲτ ἀποφασίσε νὰ ζήσει μόνη ὅπως ζεῖ κι' ἕνας ἄντρας.

Ταξίδευε στὴ Γαλλία, στὴ Γερμανία καὶ μ' ὁπ' ὁπο ποὺ τὰ μεγάλα αὐτὰ ταξίδια ἤσαν κουραστικά,

Ἡ Κολὲτ γράφοντας ξαπλωμένη σὲ ντιβάνι καὶ δίπλα ἡ γάτα της.

ἡ ἀτμόσφαιρά τους τῆς ἄρεσε. Ἀγαποῦσε τὴν ἐπιτυχία τῆς ῥάμπας, ἀλλὰ καὶ τὴ βρωμιὰ τοῦ παρασκηνίου, ποὺ μέσα ἐκεῖ γνώρισε τόσο καλὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴ δυστυχία του, ὥστε νὰ γράψει τὸ καλλίτερο καὶ τὸ πιὸ ἀνθρώπινο βιβλίο της : «Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Μούζικ Χόλλ». Κι' εἶμαστε σήμερα ὑποχρεωμένοι νὰ τῆς συγχωρέσουμε τὴν ἀλήτικη ἐκείνη ζωὴ ἀπ' τὴν ὁποίαν ἐβγήκαν τόσο θαυμαστὲς σελίδες. Τὶ σκάνταλο ἄμος τότε ! Ἡ Κολὲτ Βιλλὺ στὸ θέατρο ! Ἐκείνη ποὺ ἔπαιρνε ἕξαφνα ἀπὸ τὸ χέρι τὸν ἑαυτό της ἀκόμα. Καὶ τὴ σταθερότητα αὐτὴ τὴ βρῆκε.

Παρακολούθησε τὰ πρῶτα μαθήματα στὰ σχολεῖα τῆς πατρίδας της ὅπου καὶ ἔμεινε μέχρι ποὺ πῆρε τὸ ἀπολυτήριο τις. Ὕστερα ἔγινε γυναῖκα τοῦ εὐθυμογράφου καὶ μουσικογράφου Βιλλύ. Παράξενη οἰκογένεια, «καλλιτεχνικὴ» ὅπως τὴν ἔλεγαν. Ὁ Βιλλὺ ἤταν τόσο βέβαιος γιὰ τὸ πνεῦμα τῆς γυναίκας τοῦ ποὺ ἔβαλε νὰ γράψει τὴν «Κλωντίν» τὴν ὁπόιαν ὑπόγραψε ὁ ἴδιος. Νὰ πιστέψουμε πὼς κάποια καλλιτεχνικὴ διαφορὰ ἐγώρισε τὴν Κολὲτ ἀπ' τὸν ἄντρα της ; "Οχι. Χρειάζεται νὰ διαβάσει κανεὶς τὸ κεφάλαιο : «Ὁ Τόμπτ ὁ σκύλος μιλάει» γιὰ νὰ βρεῖ τὴ λύση τοῦ προβλήματος.

Μιὰ γυναῖκα τὴν ἐγκαταλείπει ὁ ἀλκοφρόμυαλος καὶ κακομαθημένος σύζυγός της. Καὶ ἡ Κολὲτ ἀποφασίσε νὰ ζήσει μόνη ὅπως ζεῖ κι' ἕνας ἄντρας.

Ταξίδευε στὴ Γαλλία, στὴ Γερμανία καὶ μ' ὁπ' ὁπο ποὺ τὰ μεγάλα αὐτὰ ταξίδια ἤσαν κουραστικά, ἀλλὰ ἐξέδυε ἀκόμα μιὰ φορά. "Εγινε κυρία Ζουβενὲλ κι' ἀπόγτησε ἕνα ἐστιατόριο γιὰ τοὺς ἀγράμματους χωριατομένες ἱστοριοῖδες. Ὕστερα ἐξδηοσίευψε τὸ «Μιτσοῦ» ποὺ ἡ τελευταία τοῦ ἐπιστολὴ ἔκανε τὸ Μαρσὲλ Προὺστ νὰ κλοιεὶ καὶ τέλος τὸν «Ἀγαπημένο καὶ τὸ τέλος τοῦ Ἀγαπημένου»,τὸ «Σπίτι τῆς Κλωντὶν» καὶ τὸ «Γραοῦδι» βιβλία ποὺ διαβάζοντάς τα δὲν ξέρεις ἄν σὲ συγκινεῖ περισσότερο τὸ καθάριο στὺλ ἢ ἡ εὐγένεια τῶν τύπων.

Σήμερα ἡ Κολὲτ ξαναοῦρε τὸ πατρικό της ὄνομα. «Νὰ ποιὸ, νομικά, λογοτεχνικὰ καὶ οἰκογενειακὰ, λέει τώρα, δὲν ἔχω πιὰ παρὰ ἕνα ὄνομα : τὸ δικό μου». Γιὰ ὅλους τοὺς θαυμαστὲς τῆς δὲν εἶναι πιὰ παρὰ ἡ Κολὲτ, δόνομα γεμάτο φιλική τρυφερότητα. Κι' οὔτε εἶναι ἀκριβῶς ὅτι ὀνομάζουμε καμμιὰ φορὰ «μεγάλος συγγραφέας». Μάλλον μιὰ γυναῖκα ποὺ ἀγαπᾶ νὰ γράφει, νὰ ἐμπιστεύεται καὶ ποὺ ἡ φωνή

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ

Ἡ δημοσίευση τῆς «Ἀλήτισσας» στάθηκε θρίαμβος. Τὸ βιβλίο αὐτὸ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ὅτι καὶ στὴν ἀρχή : "Ενα ἀπὸ τὰ ὁμορφότερα καὶ τὰ πιὸ πλούσια τῆς σύγχρονης γαλλικῆς λογοτεχνίας. Καὶ τὸ βιβλίο αὐτὸ τοποθετοῦσε ὁριστικὰ τὴν Κολὲτ, ποὺ στὸ μέλλον δὲ θὰ ἤτανε μιὰ γυναῖκα γιὰ τὴν ὁποίαν τὸ γράψιμο ἦ τὸ σανίδι τῆς σκηνῆς εἶναι ντιλλεταντισμὸς, ἀλλὰ ἕνας μεγάλος συγγραφέας ἀπὸ κείνους στοὺς ὁποίους συχωρεῖται κάθε παραξενιά. Τὸ ὄνομά της τὸ

ἔβαλε νὰ γράψει τὴν «Κλωντὶν» τὴν ὁπόιαν ὑπόγραψε ὁ ἴδιος. Νὰ πιστέψουμε πὼς κάποια καλλιτεχνικὴ διαφορὰ ἐγώρισε τὴν Κολὲτ ἀπ' τὸν ἄντρα της ; "Οχι. Χρειάζεται νὰ διαβάσει κανεὶς τὸ κεφάλαιο : «Ὁ Τόμπτ ὁ σκύλος μιλάει» γιὰ νὰ βρεῖ τὴ λύση τοῦ προβλήματος.

Μιὰ γυναῖκα τὴν ἐγκαταλείπει ὁ ἀλκοφρόμυαλος καὶ κακομαθημένος σύζυγός της. Καὶ ἡ Κολὲτ ἀποφασίσε νὰ ζήσει μόνη ὅπως ζεῖ κι' ἕνας ἄντρας.

Ταξίδευε στὴ Γαλλία, στὴ Γερμανία καὶ μ' ὁπ' ὁπο ποὺ τὰ μεγάλα αὐτὰ ταξίδια ἤσαν κουραστικά, ἀλλὰ ἐξέδυε ἀκόμα μιὰ φορά. "Εγινε κυρία Ζουβενὲλ κι' ἀπόγτησε ἕνα ἐστιατόριο γιὰ τοὺς ἀγράμματους χωριατομένες ἱστοριοῖδες. Ὕστερα ἐξδηοσίευψε τὸ «Μιτσοῦ» ποὺ ἡ τελευταία τοῦ ἐπιστολὴ ἔκανε τὸ Μαρσὲλ Προὺστ νὰ κλοιεὶ καὶ τέλος τὸν «Ἀγαπημένο καὶ τὸ τέλος τοῦ Ἀγαπημένου»,τὸ «Σπίτι τῆς Κλωντὶν» καὶ τὸ «Γραοῦδι» βιβλία ποὺ διαβάζοντάς τα δὲν ξέρεις ἄν σὲ συγκινεῖ περισσότερο τὸ καθάριο στὺλ ἢ ἡ εὐγένεια τῶν τύπων.

Σήμερα ἡ Κολὲτ ξαναοῦρε τὸ πατρικό της ὄνομα. «Νὰ ποιὸ, νομικά, λογοτεχνικὰ καὶ οἰκογενειακὰ, λέει τώρα, δὲν ἔχω πιὰ παρὰ ἕνα ὄνομα : τὸ δικό μου». Γιὰ ὅλους τοὺς θαυμαστὲς τῆς δὲν εἶναι πιὰ παρὰ ἡ Κολὲτ, δόνομα γεμάτο φιλική τρυφερότη-τα. Κι' οὔτε εἶναι ἀκριβῶς ὅτι ὀνομάζουμε καμμιὰ φορὰ «μεγάλος συγγραφέας». Μάλλον μιὰ γυναῖκα ποὺ ἀγαπᾶ νὰ γράφει, νὰ ἐμπιστεύεται καὶ ποὺ ἡ φωνή

ΜΙΑ ΝΥΧΤΑ ΣΤΟ ΣΑΙΝ ΝΑΖΕΡ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ 3η ΣΕΛΙΔΑ)

—Ἠ τὸν παρακαλεῖς 'Οριάν ;

Σκυθρώπιασε.

—Ὡς σήμερα παρακαλοῦσα γιὰ τὸ γυρισμό τ' ἄλλου. Μὰ ἔχεις δίκηο καὶ σὺ κι' ὅλοι οἱ ἄλλοι : Ἂν πέδανε ἄδικα τὸν περιμένω, ἀν ξεῖ ἀτιμος ἤταν καὶ μὲ ἔχασε. Δὲν θὰ τὸν σκωτιῶ πιά. Τόρα θὰ μοῦ ἀρέσει νὰ μιλᾶς γιὰ τὸν γυρισμό μου. Ἀλήθεια λοιπὸν νομίζεις πὼς θὰ μποροῦσα νὰ γίνω εὐτυχισμένη ; Νὰ ζήσω κάτι στὴ Σύρα ; Νὰ κάνω περιπάτους στὸ γιαλό ; Τότες ἔκανα. Ἐ-παίρνα τ' ἀπόμερα ἀκρογιάλια καὶ κοβόμουνα στοὺς βράχους μὲ τὸ κέντημά μου. Ἔθλεπα τὰ καράβια ποὺ περνοῦσαν φεύγοντας γιὰ τὰ ξένα καὶ δὲν σκεφτόμουνα ποτὲ πὼς θὰ γοιώσω τὴν πιὸ πικρὴ ξενητειά. Τ' ἀποφάσισα ! Θὰ γυρίσω. Θὰ πέσω στὰ πόδια τοῦ Βαγγέλη καὶ θὰ μὲ συγχωρέσει. Θέλω νὰ φτιάξει σπίτι μέτωπο. Δειλιὰ στὸ μέτωπο καθόλ' καὶ τότε. Ὁ Βαγγέλης δὲν θὰ μοῦ μιλᾶ ποτὲ γιὰ τὰ περασμένα. Ἴσως νὰ γίνω καὶ μητέρα. Ἐγὼ εὐτυχισμένη ! Σ' εὐχαριστῶ καλέ που ναυτικέ. Ὁ Θεὸς σ' ἐστειλε σὲ μένα τὴ δυστυχισμένη. Ἤρθες νὰ σοῦ πουλήσω τὸ κορμί μου καὶ μοῦδωσες χάρισμα τὴν πιὸ μεγάλη χαρά. Σ' εὐχαριστῶ. Θὰ προσευχηθῶ σ' τ' ὀνομά σου. Τὰ ταξίδια σου γρήγορα νὰ τελειώνουν καὶ ζωὴ εὐτυχισμένη νὰ ζήσεις μὲ τὴ γυναῖκα σοῦ ἀγαπᾶς..

—Ὀριάν, πολέμησε ὁ Ἀλέκος νὰ τὴ διαλύσει...

—Ὄχι ! Ὄχι ! Δὲν τὸ θέλω, ἀκούς; δὲν τὸ θέλω. Θὰ μείνω νὰ περμένω τὸ Μιχαλῆ μου. Δὲν εἶνε σωστὸ νὰ φύγω ἀφοῦ θὰ ἔρθει πάλι τὸ περμένο ἐδῶ. Κατάλαβες ; Ἔχω ἕνα παράθυρο ἀπ' ὅπου φαίνεται τὸ πόρτο. Βλέπω τὰ καράβια ποὺ φτάνουν. Θὰ μείνω νὰ περμένω τὸ Μιχαλή μου. Εἶνε σταθερὴ μου ἀπόφαση. Τώρα σὲ παρακαλῶ δόσε μου τὴν ἀλυσίδα μου.

Ὁ Ἀλέκος τῆς τὴν ἔδοσε.

—Κι' ὁ Βαγγέλης ; ρότησε.

—Τίποτε...Τίποτα...Μὴν τὸν δεῖς. Κι' ἂν καμμιὰ φορὰ τυχαία τὸν ἀντικρύσεις, πές τοῦ πὼς πόθανα. Αὐτὸ νὰ τοῦ πεῖς. Ἔγὼ δὲν μπορῶ νὰ φύγω ἀπὸ δῶ. Περμένω τὸ Μιχαλή μου. Θὰ γυρίσει, δὲ μπορεῖ, θὰ γυρίσει...

Τὸ «Ποθητὸ» σφύριξε τὰ δεύτερη φορά. Ἀπὸ πάνω φώνταξαν τὸν Ἀλέκο. Ἐκείνη τοῦ ἔσφιξε κὶ πάλι τὰ χέρια. Δάκρυα κυλοῦσαν ἀπὸ τὰ ὀμμάτια.

—Σ' εὐχαριστῶ !...Ἡσουνα καλὸς μαζί μου. Ἀντίο !

Χορίστηκαν κι' ὁ Ἀλέκος νύρισε στὸ «Ποθητὸ».

Σὲ λίγο μετὰ τὸ τρίτο σφύριγμα τὸ καράβι κατηφόρεψε ἐλαφρὰ κι' ἄρχισε ν' ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸ πόρτο.

Σὰν ὁ Ἀλέκος ἀνέβηκε ἀπὸ τὸ μηχανοστάσι εἶδε τὴ μαύρη σκιὰ τῆς Ὀριὰν ἀπάνεψη στὴν προκυμαία. Συνὰ-σπιστε ἀπὸ τὴν ἐνιγεν ἡ ὑψίχη ὥσπου ἀφοῦ πρῶτα γίνηκε ἕνα μικρὸ σημαδάκι ἀλόγκρα κάτοτα μοῦ μ' τὸ Καὶν—Ναζὲρ μνημόνι κι' ἀπὸ ἀπόψε πέλουν τῆς.

Εἴχανε βρεῖ στὸ πέλαγος.

Ἔ-ς γλάρος περνῶντας ψηλὰ μὲ τ' ἀλαφρὸ του φτερούγισμα ἔσκψε τοὺς στοχασμοὺς τοῦ Ἀλέκου. Ξκούπισε φεγγαλιὰ δύο δάκρυα.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΥΡΩ ΣΤΗ ΠΑΡΙΣΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ 1937

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ 4η ΣΕΛΙΔΑ)

Εἶναι ἕνα πανέμορφο ζῶο, ἕνας ταξιδιώτης νεώτατος, ἕνας ἀθλητισμὸς καλλονῆς ποὺ ξαίρει ἀπὸ τὴ μετατόητα ὡστόσο καὶ πιστεύει πὼς ἡ πιὸ εἴγουρη χαρὰ εἶναι νὰ βυθιστεῖ, στὰ νιάτα σου καὶ τὴν ἡδονή τους. Μὲ ἡ Ἠλέκτρα στέκει ψηλότερα. Ἀπὸ τὴ μεγάλη τιμωρία. Φρουρὸς τοῦ καθήκοντος. Θέλει τὴν ἀλήθεια καὶ θέλει τὴν δικαιοσύνη. "Ἐστω κι ἄν, ἐξαιτίας τους, ἀκολουθήσουν καταστροφές. Δὲν τὴ νικᾶει οὔτε ἡ στοργὴ τῆς γιὰ τὸν Ὀρέστη. Οὔτε οἱ συμβιβασμοὶ τοῦ Αἰγισθοῦ. Πάνω ἀπ' ὅλα ὁ Ἀγαμέμνονας. Ἡ θεϊκὴ ἀνάγκη τῆς ἐκδίκησης γιὰ νὰ μπορέσει ὁ κόσμος νὰ ξαναοικοδομηθεῖ μέσα ἀπὸ τὴν ἀλήθεια.

"Ἐτσι ὅλοι οἱ ἀντανγωνισμοὶ τοῦ ἔργου, στὴν ἐξέλιξη ὅπου παρουσιάζονται ἐμπρός μας, κρατιένται στὰ δυὸ ἐπίπεδα : Ἀπὸ τὴ μιὰ στὸ μπελγαλόπτρεπη γαλήνη τῶν καλοκαιριῶν βραδιῶν ποὺ τόσο πολὺ ἀγαπᾶ.

Η ΧΩΡΙΑΤΟΠΟΥΛΑ

"Οταν τὸ Παρίσι τὴν ἐνοχλεῖ καὶ τὴν κουράζει, πηγαίνει στὴν ἡλιόλουστη γῆ τοῦ Σαὶν - Τροπὲ. Ἐκεῖ ξαναῤρίσκει τὴ χωριάτισσα. Ἐκεῖ ζεῖ αὐτὴ, ποὺ ξέρει τόσο πολὺ νὰ ἐγτιμᾶ τὰ ἁπλὰ χωριάτικα μενοῦ, τὸ κρασὶ τοῦ ἀμπελιοῦ τῆς καὶ τὰ φοούτα τοῦ κήπου της. Μερικοὶ φίλοι. Οἱ λίγοι καλοὶ καὶ εἰλικρινεῖς φίλοι ποὺ τὴ θαυμάζουν ὅσο τὴν ἀγαποῦν—καὶ τίποτε περισσότερο.Κι' ὅταν τὴς ἔρχεται ἡ ἐπιθυμία νὰ γράψει, γίνεται πάλι ἡ γυναῖκα ποὺ χαίρεται βλέποντας τὰ γεμίζουν τὰ χαρτιὰ ἀπὸ φράσεις καθαρές, φωτερὲς κι' ἀρωματισμένες ὅμοιες μὲ τὰ φροῦτα ποὺ ὡρμάζουν στὸν κῆπο της.

Ν. Α.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ

ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ, Ἰούνιος.

Τόσο λίγες καὶ πενιγρὲς εἶνε οἱ ἐκδηλώσεις μιᾶς πνευματικῆς ζωῆς στὴν πόλη μας, ποὺ ποῦ φαίνεται δύσκολο νὰ ῥρεθεῖ ἕνας Κυπαρισσιώτης νὰ μιλήσει γ' αὐτὲς, χωρὶς νὰ νοιώσει πάποιο αἴσθημα ντροπῆς. Κι' ὅμος παλαιὰ ἡ Κυπαρισσία εἶχε νὰ ἐπιδείξει μιὰ ζωηρότατη πνευματικὴ κίνηση μ' ὁλο ποὺ ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων της εἶνε περιορισμένος καὶ βρίσκεται μακριὰ ἀπὸ τὸ κέντρο, στὴν ἄκρη τοῦ Μωριᾶ. Ὑπῆρχαν τότε φιλοπρόοδα Σωματεῖα μὲ καθαρὰ πνευματικὲς ἐπιδιώξεις. "Εδγαιναν ἐφημερίδες πολὺ καλές—ὁπως ἡ «Κυπαρισσία» τοῦ κ. Νικ. Χαΐνη, ἡ «Τριφυλία» κλπ.—ποὺ εἶχαν κυριότερο, ἄν ὄχι ἀποκλειστικὸ σκοπὸ τὴν κοινωνικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνάπτυξη τοῦ τόπου. Ὑπῆρχε φιλαρμονικὴ ὁρίστα καταρτισμένη, ποὺ λειτουργοῦσε δεκαετίες ὁλόκληρες.

Σιγὰ-σιγὰ ὅμως ὅλες αὐτὲς οἱ πνευματικὲς ἐκδηλώσεις ἐσβύσαν ἢ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη κι' ἔτσι φτάσαμε στὰ 1922—28 νὰ ἔχουμε μιὰ τλεια πνευματικὴ νέκρα. Οἱ ἐργάτες τοῦ πνεύματος καὶ γενικότερα οἱ ἀληθινοὶ ἀφοφορέοντες ἔφυγαν σχεδὸν ὅλοι ἀπὸ τὴν πόλη μας.

Ἡ Ἀθήνα ξεγύνωσε τὴν πατρίδα τοῦ ἱστοριοῦ Ἀνδρ. Φραντζῆ, τοῦ δείμηνοτου λογοτέγνη Πολύβιου Δημητρακόπουλου καὶ ἄλλων, ἀπὸ τὰ πνευματικὰ στολίδια της. Ὁ μαρασυὸς καὶ ἡ κατοχὴ τὴν ἀγκάλασε...Ἀπὸ τὸ 1929 ὅμως ἄρχισε κάποιο ξύπνημα. Δειλὸ στὴν ἀρχὴ καὶ δισταγτικὸ, ὁρμητικὸ καὶ ζωηρὸ κατόπι. Ἀρχισαν οἱ μεγάλες προσπάθειες. Βέβαια νανάγησαν οἱ περισσότερες στὸ τέλμα τῆς παγοσῆς ἀδιαφορίας τῆς κοινωνίας. Ὡστόσο ἔδωσαν κάποια ὥθηση στὴν πνευματικὴ ζωὴ τῆς πόλης.

Τὸ 1929 πολλοὶ νέοι ἱδρύσανε τὸν μορφωτικὸ σύλλογο «Ὁ Πλάτων», ποὺ εἶχε κύριο σκοπὸ τὴ δημιουργία βιβλιοθήκης. Ὁ σύλλογος αὐτὸς, μὲ πρόεδρο τὸν κ. Γιάγκο Παπαπαναγιώτου, ταμία τὸν κ. Γιώργο Κανελλόπουλο, γραμματέα τὸν κ. Κώστα Κατσαρὸ κι' ἑκατὸ νέους σὰν μέλη, κατώφθασε νὰ ἱδρύσει μιὰ καλοσύνωση βιβλιοθήκη ποὺ θὰ μποροῦσε ἕνα χρόνο μὲ ἔφορο τὸν κ. Τάκη Μητροπούλο. Συγκινητικὲς ἦσαν οἱ προσπάθειες ἀυτῶν τῶν νέων, ποὺ οἱ περισσότεροι δὲν ἤσαν εἴτωσι χρονῶν, γιὰ νὰ διατηρήσουν καὶ νὰ πλουτίσουν τὴ βιβλιοθήκη. Ὀργάνωναν θεατρικὲς παρασάσεις, λαγτεωφόρους ἀγοῦρες, ἐράνους καὶ μὲ τὰ χρήματα ποὺ εἰσπράττανε ἀγόραζαν βιβλία.

Μὲ χίλια δόσανα κατώφθεναν μὲ τὲς συνδρομὲς τῶν μελῶν νὰ πληρώνουν τὸ νοίκι τῆς αἴθουσας καὶ τὰ ἔξοδα τῆς ὑπηρεσίας. Οἱ Κοινότητες—γιατὶ ἐδῶ μέχρι φέτος εἴχανε δύο Κοινότητες σὲ μιὰ πόλη— ἀγνόησαν αὐτὴ τὴν προσπάθεια. Φυσικὸ ἦταν λοιπὸν νὰ ναυάγησ τῆς, ἀφοῦ δὲν τὴς ἔδειξε κανεὶς λίγη στοργή. Ὁ σύλλογος διαλύθηκε καὶ ἡ βιβλιοθήκη του τὴν κληρονόμησε—σὺν φωνᾶ μὲ τὸ καταστατικό—τὸ Γυμνάσιο τῆς πόλης. Μιὰ παγγυρεὰ ἦταν γιὰ τοὺς νέους τοῦ Συλλόγου, τὸ ὅτι εἶχα-με τρόπο ἔναν λαμπρὸ γυναικάρχη κι ἄλληνα φωτισμένον ἄνθρωπο, τὸν κ. Εὐγένιο Φωκαϊνὰ. Αὐτὸς, μὲ πυρήνα αὐτὰ τὰ βιβλία, κατάρτισε μιὰ καλὴ μαθητικὴ βιβλιοθήκη, ποὺ λειτουργεῖ ἀκόμα μὲ ἔφορο τὴν κοπελιὰ κ. Ἀν. Μανούσου—Γεωργακοπούλου. Ἀλλὰ τὸ ἔργο τοῦ κ. Φωτεινοῦ δὲν σταμάτησε ἐδῶ. Ἀτὸς ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται ἐπὶ κεφαλῆς κάθε προσπάθειας ποὺ ἔχει σκοπὸ τὴν πνευματικὴ ἐξύψωση τῆς πόλης. Διοργάνωσε μὲ τὸ σύλλογο τὸν ἀθήνγτεν τακτικὲς ἑβδομαδιαῖες διαλέξεις, μὲ ὁμιλητὲς ἐπιστήμονες, καθηγητές, διδασκόμενους, ποὺ ὁ κόσμος ἔρτεχε μὲ σπάνια ἀρεθυμία ν' ἀκούσει. Σοβαρὴ προσπάθεια κατέβαλε ὁ κ. Φωτεινὸς καὶ γιὰ τὸ θέατρο. Βέβαια κ' ἐδῶ ἀρχίσανε στὸ ἀρχαῖο δράμα, μὰ ὡστόσο ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ βλέπαμε στὴν πόλη μας θεατρικὲς παραστάσεις μὲ ἀξιώσεις ἀέχνης. Δεύτερη φορὰ εἶδαμε πραγματικὸ θέατρο πέρυσι, ποὺ μᾶς ἤρθε ἡ Νέα Δραματικὴ Σχολὴ τοῦ κ. Σκορ. Καραντινοῦ.

Οἱ ἀναγνώστες τῶν «Νεοελ. Γραμμάτων» ἔξερουν τὴν Σχολὴν αὐτὴ καὶ δὲν περμένουν ἄπο μένα νὰ ἐξηγήσω τοὺς σκοποὺς της. Πρέπει ὅμως νὰ πῶ πογαμαίσω τὸ ἐνδιαφέρον ἕνὸς ἀνθρώπου γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ἐπαρχία σὰ σπουδὴ τῆς ἀρμοδιότητάς του. Ὁ κ. Καρανιτνὸς, χωρὶς τὴς τυμπανοκρουσίες ποὺ συνοδεῦουν αὐτοὺς τοὺς καιροὺς κάθε εἰ τὸ φιλοεπαρχιακὸ, καὶ μὲ μεγάλη—μένε—οἰκονομικὴ του θυσία, ἐπισκέφθηκε πολλὲς ἐπαρχιακὲς πόλεις μὲ τὴ δγολή του. Μπορῶ νὰ πῶ—τοῦλάχιστο γιὰ τὴν πόλη μας—ὅτι ὁ κ. Καρανιτὸς ἔδειξε στοὺς ἐπαρχιώτες, ὅτι τὸ θέατρο εἶνε Τέχνη καὶ τοὺς ἔμαθε νὰ σέβουνται καὶ νὰ ἐκτιμοῦν τοὺς ἐργάτες τῆς τέχνης.

Ἡ Κολὲτ γράφοντας ξαπλωμένη σὲ ἕνα ἀκατασπάλαχτες μέσαθε τυμβαῖες χαρές μας. Κι ἀπὸ τὴν ἄλλη, στὶς ἀκαταγνώριστες ἀνάγκες ποὺ ἔγκεφαλιαμοῦ μας. Ὁ Ὀρέστης κι ὁ Αἴγισθος στὸ ἔνα πλάνο. Ἡ Ἠλέκτρα στὸ δεύτερο. Τὰ δυὸ φιλοσοφικὰ ἀπὸ τὲς ἐπίπεδα, ὅπου θὰ παραδέρνουμε κι ὅπου οἱ μεγάλοι συγγραφεῖς, χάρη στὶς γνωρίμιες τους μὲ τοὺς θεοὺς τῆς ἐρωνίας καὶ τὴς σοβαρότητας, θὰ μποροῦνε νὰ στηλώνουν τὴ γέφυρα τοῦ αἰώνιου ἀνθρώπου. Θὰ μᾶς φέρουνε νὰ νιόβουμε πὼς εἶνεα αἰώνιος, ἐπειδὴ ἐκατὸ διαρκῆς ποικίλει. Καὶ διαρκὼς πλουτίζεται.»

Θὰ μᾶς παρηγορήσουν, δείχνοντάς μας πὼς στὴ σκαιὴ δμοιομορφία τῆς ζωῆς μας; στὴν ἀνείπωτη μονοτονία τῆς ἀντιστοιχῶν ἀνείπωτες μεταφαφόσεις, ποὺ σφυρηλατοῦν τὰ μὲ τὸ ταπεινὸ καθημερινὸ μας πόνο, τὴν καθημερινὴ καλλιέργεια μας... Τὰ πάντα ἀλλάζουν καὶ στερεώνονται, μὲ τὲς ἀφίρυτες ζωὲς ποὺ προηγήθηκαν, ᾗ αὐτὲς ποὺ μᾶς τριγυρίζουν, μὲ τὶς ζωὲς καὶ τὶς ἀλήθειες ποὺ θὰ ἔρθουν.

Ἀκόμη κ' οἱ ἀρχαῖοι τραγικοὶ μύθοι ἀνοιγκάζονται ν' ἀλλάξουν. Γιὰ νὰ παραμείνουν ἀνθρώπινοι.

ΘΡΑΣΟΣ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ

ρω τὴν «Πανγιρψιλιακὴ» τοῦ κ. Τ. Ρηγοπούλου, τὴν «Τριφυλία» τῶν ἀδελφῶν Γεωργακᾶ—ἄν καὶ αὐτὴ τυπωνόταν στὴν Ἀθήνα—τὸν «Ἀγῶνα» τοῦ κ. Κωνσταντινίδου. Ὅλες αὐτὲς οἱ ἐφημερίδες συντέλεσαν πολὺ στὴν πνευματικὴν ἀναγέννηση τῆς Κυπαρισσίας. Ὁ Ἀγῶνα μάλιστα εἶχε καθιερώσει τελευταία τακτικὴ ἑβδομαδιαία φιλολογικὴ σελίδα μὲ τὴν Διεύθυνση τοῦ κ. Ἀριστου Σταθόπουλου, ποὺ τὸ ἀναγνωστικό της κοιν

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΑΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Συνεντεύξεις : 1) Μὲ τὸν κ. Ν. Μηλιάδη, ἠθοποιὸ τοῦ μουσικοῦ θεάτρου. 2) Μὲ τὶς χορεύτριες κ. Καίτη Κοκκίνη καὶ δ) δα Ἀντιγόνη Ἀλεξίου.

ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ κ. ΝΙΚΟΥ ΛΟΥΡΩΤΟΥ

Φεύγοντας ἀπ' τὸ καμαρίνι τοῦ κ. Κυριακοῦ συναντῶ τὸν κ. Μηλιάδη ποὺ εἶναι ἔτοιμος νὰ ὀγεῖ στὴ σκηνή.

—Κύριε Μηλιάδη, θὰ μποροῦσα νὰ σᾶς ἀπασχολήσω πέντε λεπτὰ μετὰ τὸ νοιμερό σας ; Καὶ τοῦ ἐξηγῶ τὸ σκοπὸ τῆς ἀποκλήσης.

—Εὐχαρίστως. Περιμένετέ με στὸ καμαρίνι μου κι' ἔφτασα. Μόνον ὅμως ἂν πρόκειται γιὰ λίγο ὅπως μοῦ εἴπατε, γιατὶ ὅλη τὴν ὥρα μπαινοβγαίνω στὴ σκηνή.

Τὸν καθησυχάζω καὶ ἀνεβαίνω στὸ καμαρίνι του. Ἡ ἴδια ἀκατασταισία κι' ἐδῶ, μ' ἕλο ποὺ φαίνεται πολὺ καθαρὰ μιὰ τάση νοικοκυριάματος. Τὶ νοικοκυριὸ ὅμως νὰ στήσεις ὅταν στὸ καμαρίνι σου πρέπει νἀχεις δεκαπέντε ζευγάρια παπούτσια, ἄλλα τόσα παντελόνια, σακάκια, τραγιάσκες καὶ διαξελίνες, πουλοβέρες, κρεγιόνια, μπουμπάκια, μπαστούνια... ποὺ νὰ κρατήσεις λογαριασμό. Πρὶν τελειώσω τὶς παρατηρήσεις μου καταφθάνει ὁ κ. Μηλιάδης, μπαίνει μέσα, κάθεται μπρὸς στὸν καθρέφτη, ὀρχίζει νὰ μεταμορφώνεται κι' ἐγὼ ἀρχίζω τὴν ἀνάκριση.

—Ἔχετε πολλὰ χρόνια στὸ θέατρο ;

—Τριάντα τέσσερα.

—Βγήκατε ἀπ' τὴν ἀρχὴ στὸ μουσικὸ

Ὁ ἠθοποιὸς κ. Ν. Μηλιάδης

ἢ περάσατε κι' ὀπ' τὸ θέατρο πρόζας ;

—Μὰ καὶ βέβαια, πέρασα ἀπ' τὴν πρόζα. Δούλεψα μάλιστα κάμποσα χρόνιακια ἐκεῖ.

—Σᾶς τράβηξε περισσότερο τὸ μουσικό ;

—Ναί, μ' ὅλο ποὺ τὸ θεατρικὸ αὐτὸ εἶδος εἶναι παραγνωρισμένο καὶ περιφρονημένο στὸν τόπο μας καὶ θεωρεῖται σὰν τέχνη, ἀντίληψη ποὺ δὲν εἶναι καθόλου σωστή, γιατὶ τὸ μουσικὸ θέατρο στὶς ἄλλες χώρες θεωρεῖται καὶ εἶναι ἀπὸ ἀρχαιότατα χρόνια τὸ πιὸ πλούσιες ἐνδιήλωσεις τῆς τέχνης καὶ ἐξελίσσεται κι' αὐτὸ τὸ ἴδιο, ὅπως κι' ἡ πρόζα, ἡ ζωγραφική, ἡ γλυπτική...

—Ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα ἀκολουθεῖ τὴν ἴδια ἐξέλιξη;

—Χωρὶς ἄλλο. Αὐτὸ τὸ ξέρει ὁποιοσδήποτε παρακολουθεῖ μουσικὸ θέατρο ἀπὸ χρόνια. Θυμήθητε τὶς πρὸ τοῦ εἰκοσι ὀπερέττες καὶ ἐπαδεφήσεις. Πόση διαφορὰ ἀπ' τὰ σημερινὰ ἔργα. Ἡ σκηνοθεσία ἐπίσης ἐσημείωσε τεράστια πρόοδο ἀν ἀναλογιστεῖ κανείς ὅτι δὲν εἶναι καθόλου μακριὰ ἡ ἐποχὴ ποὺ γιὰ νὰ ἀνεβασιτεῖ ἕνα ἔργο ἔφτανε λίγο χαρτὶ καὶ λιγότερη νοημοσύνη. Ἂν πάρετε αὐτὴ τὴν ἐποχὴ γιὰ μέτρο, θὰ ἴδητε πὼς καὶ τὸ μουσικὸ θέατρο δὲν ἔμεινε στάσιμο.

—Τώρα μπορεῖτε νὰ μοῦ πεῖτε ἂν μὲ ὅλη αὐτὴ τὴν πρόοδο τοῦ μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μὲ τὸ μουσικὸ θέατρο ἄλλων χωρῶν ;

—Οὔτε ἀσν ἀστεῖο νὰ τὸ λέτε αὐτό. Ἂν κριθεῖ ἐτσι βρίσκεται σὲ τελεύιος πρωτόγονη κατάσταση ἀκόμα.

—Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι τὸ μουσικὸ μας θέατρο δίνει σ' ἕνα ταλέντο τὶς δυνατότητες νὰ ἐκδηλωθεῖ καὶ νὰ δημιουργήσει κεῖνο ποὺ θὰ δημιουργοῦσε στὴν πρόζα ;

—Ὦ, τὸ πράγματα στὴν τέχνη δὲν ἀκολουθοῦν ποτὲ τὴ λογικὴ αὐτὴ σειρὰ σκέψεων. Ὅταν κανένας ἔχει ταλέντο θὰ δημιουργήσει ὁπωσδήποτε. Ἀκόμα καὶ μὲ τὶς νεροπογιές.

—Ὑπάρχει ἀνεργία στὸ μουσικὸ θέατρο ;

—Λιγότερη ἀπὸ τοῦ θεάτρου πρόζας.

—Ποιὰ ἐποχὴ εἶναι ἡ χειοότερη γιὰ τὸ μουσικὸ θέατρο ;

—Ὁ χειμώνας.

—Γιὰ ποιὸ λόγο ;

—Γιατὶ τότε μᾶς ταράζει ὁ κινηματογράφος.

—Καὶ τὸ καλοκαῖρι ;

—Τὸ καλοκαῖρι τὸν ταράζουμε ἐμεῖς.

—Ἐπαγγελματικὰ εἶναι καλὰ ὀργανωμένοι οἱ ἠθοποιοί ;

—Ναί, ἀσφαλῶς, τὸ Σωματεῖο εἶναι μιὰ πολὺ καλὴ ὀργάνωση ποὺ ἐξυπηρετεῖ ὅσο μπορεῖ τὰ καλῶς ἐννοούμενα συμφέροντα τῶν ἠθοποιῶν. Καὶ πρέπει νὰ τονιστεῖ ὅτι χρωστᾶμε πολλὰ πράγματα τόσο στὸν κ. Λεπενιώτη, ὅσο καὶ στὸν κ. Παρασκευᾶ, τὸ σημερινὸ πρόεδρο τοῦ Σωματείου, γιὰ τὴ στοργὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ποὺ ἐδείξαν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς τάξης μας.

—Ἡ πολιτικὴ τῆς χρηματοδότησης διαφόρων θιάσων ποὺ περιοδεύουν στὶς ἐπαρχίες, εἶναι, κατὰ τὴ γνώμη σας, σωστή ;

—Στὴν ἐρώτηση αὐτὴ θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ἀπαντήσω μὲ ναί καὶ ὄχι. Τὸ Ταμεῖο Ἐργασίας κάνει τὸ καθήκον του ὅταν χρηματοδοτεῖ τοὺς διαφόρους θιάσους. Γι' αὐτὸ ἄλλως τε ἰδρύθηκε. Τὸ ἄν ὅμως οἱ διάφοροι θίασοι κάνουν τὸ δικό τους καθήκον ἀπέναντι τοῦ θεάτρου, αὐτὸ εἶναι ἄλλη ὑπόθεση.

—Τί θέλετε νὰ πεῖτε ;

—Ὅτι μὲ τὸ νὰ γίνονται τόσοι πολλοὶ θίασοι δὲν ἐξυπηρετεῖται κανένας. Οὔτε τὸ κοινό, οὔτε οἱ ἠθοποιοί, οὔτε ἡ τέχνη. Ἀφῆσαθ, λέγοντας ὅτι ὅλοι αὐτοὶ δὲν ἐξυπηρετοῦνται, ἐννοῶ ὅτι ζημιώνονται.

—Μὲ ποιὸ τρόπο ;

—Μὲ τὴν προχειρότητα ποὺ εἶναι ἀναπόφευκτη στοὺς μικροθιασάκους. Ἡ δουλειὰ ποὺ γίνεται δὲ μπορεῖ ποτὲ νὰ ἔχει τὴ σοβαρότητα ἑνὸς καλὰ συγκροτημένου συνόλου, τὸ κοινὸ δὲ ἀγνοεῖ, οἱ εἰσπράξεις εἶναι ἐλάχιστες κι' ἔτσι καὶ ὁ ἠθοποιὸς πεινάει καὶ τὸ κοινὸ δὲ βλέπει θέατρο καὶ ἡ τέχνη χαντακώνεται.

—Εἴπατε γιὰ τὸ κοινὸ πιὸ μπροστὰ ὅτι ἀγνοεῖ τὶς προχειρότητες. Πῶς τὸ βρίσκεται τὸ κοινὸ μας γενικὰ, ἀπ' τὴν ἄποψη τῆς θεατρικῆς διαπαιδαγώγησης ;

—Πολὺ ξεπτυο. Εἶναι ἱκανὸ νὰ πάρτησει ἕνα ἔργο πάνω στὴ σκηνὴ ἐπὶ πολλοὺς μῆνες, ὅπως καὶ νὰ τὸ φίξει ἀπ' τὴν πρεμιέρα. Δὲ μᾶς μαξιλαρώνει θέβαια σήμερα, δὲν ἔρχεται ὅπως καὶ νὰ μᾶς παρακολουθήσει ὅταν τοῦ δίνουμε πράγματα γιὰ μαξιλάρωσι.

Ὁ κ. Μηλιάδης εἶναι ἔτοιμος καὶ διαστιυός. Τὸν καθηγυχίζω καὶ ὀγαίνω πάλι στὸ παρασκήνιο. Ἀνεβαίνω μιὰ κερὴ σκαλίτσα καὶ φτάνω σ' ἕνα στενὸ διάδρομο. Πάντα ἡ ἴδια κίνηση. Οἱ μπαλαρίνες στὰ καμαρίνια τους, δεξιὰ κι' ἀριστερά, μπαινοβγαίνουν, ντύνονται, μακιγιάρονται, κάτι ζητοῦν ἢ μιὰ ἀπ' τὴν ἄλλη. Προχορὸ καὶ μπαίνω σὲ κάποιο καμαρίνι. Μέσα ἐκεῖ, ἡ κ. Καίτη Κοκκίνη καὶ ἡ δίς Ἀντιγόνη Ἀλεξίου ἐτοιμάζονται.

—Εἶστε εὐχαριστημένες, ἀρχίζω τὶς ἐρωτήσεις μου, στὸ μουσικὸ θέατρο, ἀπὸ οἰκονομικὴ ἄποψη ;

—Ὁπωσδήποτε ναί. Ἀπαντᾶ ἡ κ. Κοκκίνη. Θὰ μποροῦσαμ ὅμως νὰ πληρονόμαστε καλλίτερα.

Ἡ δίς Ἀλεξίου, ἐπιδοκιμάζει μὲ μιὰ κίνηση τοῦ κεφαλιοῦ.

—Αὐτὸ χρωστιέται σὲ οἰκονομικὴ κρίση τοῦ μουσικοῦ θεάτρου ἢ στὸ ὅτι οἱ ἐπιχειρηματίες εἶναι λιγάκι...πλεονέκτες ;

—Τὰ αἴτια εἶναι πολλά, τόσο πολλὰ ποὺ νὰ μὴ μπορεῖ κανεὶς νὰ δρεῖ ἄκρη. Ἡ οἰκονομικὴ κρίση, ἡ μεγάλη προσφορὰ δουλειᾶς ἀπὸ τοὺς ἠθοποιοὺς ποὺ πάντα, ἡ ἔλλειψη συστήματος στὴν πρόσληψη ἠθοποιῶν καὶ στὴ χορήγηση ἀδειῶν.

—Καλὰ, δὲν ὑπάρχει μοῦ φαίνεται κάποια ἐπιτροπὴ ποὺ δίνει ἄδειες μόνον ὕστερα ἀπὸ ὡριμότες διαντιώσεις ;

—Δὲ διαρωστε. Αὐτὰ εἶναι γραμμένα μονάχα στὰ χαρτιά. Στὴν οὐσία εἶναι πολὺ εὔκολο πράγμα τὸ νὰ πάρει κανεὶς ἄδεια. Χωρὶς νὰ λογαριάσουμε ὅλο τὸ συφρετὸ τῶν ἠθοποιῶν, μιλᾶω γιὰ τὶς γυναῖκες, ποὺ πρόσεχουνται ἀπὸ τὰ κατώτερα κοινωνικὰ στρώματα, κάθε κερυδιὰς καφῦδι ὅπως λένε...

—Καὶ ἔχει κοινοποιηθεῖ(!) τὸ θέατρο ἀπ' αὐτὲς, διακόσπι μιὰ ἄλλη ποὺ ἔχει πιεῖ μέσα τώρα καὶ λίγες στιγμές.

—Ποιὸς θέηρεπε νὰ ἐπέμβει, κατὰ τὴ γνώμη σας ;

—Τὸ Σωματεῖο.

—Μὲ ποιὸ τρόπο ;

—Μὲ τὸ νὰ τὶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸ θέατρο, ἀφοῦ δέβαια τοὺς ἐξασφαλίσει μιὰ σύνταξη γιὰ τὰ ζήφουν. Γιατὶ δὲ θὰ ἤτανε καθόλου δίκηο, ἄνθρωποι ποὺ καλὰ - κακὰ, δδούλεψαν στὸ θέατρο, νὰ πεταχτοῦν στὸ δρόμο χωρὶς κανένα πόρο ζωῆς. Καὶ τότε, ὅταν τὸ θέατρο ξεκαθαριστεῖ ἀπ' τὰ σκουτεία αὐτά, ποὺ δὲν τοῦ προσφέρουν ἀπολύτως τίποτε, ἀλλὰ τὸ ἐμποδίζουν νὰ προχωρήσει, τότε ἀσφαλῶς καθένας ποὺ μπορεῖ νὰ δουλέψει θὰ πληρωθεῖ ὅσο πρέπει.

—Γιατὶ προτιμήσατε τὸ μουσικὸ θέατρο ἀπ' τὴν πρόζα ; Κουνῆ ἐρώτηση καὶ νὰ ἡ ἀπόδειξη ;

—Γιατὶ στὴν πρόζα δὲν ὑπάρχει χορός.

—Ἔχετε πολλὰ χρόνια ποὺ βγήκατε στὴ σκηνή ;

—Τρία ἐγώ, μοῦ ἀπαντᾶ ἡ κ. Κοκκίνη.

—Ἕνα χρόνο ἐγώ, λέει ἡ δίς Ἀλεξίου.

—Ἐλπίζετε πὼς θὰ μπορέσετε νὰ ἐξελιχθεῖτε, κάτω ἀπ' τὶς συνθῆκες ποὺ ἐπικρατοῦν σήμερα στὸ μουσικὸ θέατρο;

—Ἐγώ, τοὐλάχιστον, λέγει ἡ κ. Κοκκίνη, ἀπαιτῶ ἀπ' τὸν ἑαυτό μου καὶ ἐλπίζω ὅτι μέχρι τὸν χρόνο θὰχω κατορθώσει νὰ γίνω κουμεῖσσα. γιατὶ καταλαβαίνω ὅτι ἔχω ταλέντο.

Ἡ δίς Ἀλεξίου δὲν ἔχει καθορίσει ἀκόμα ποιὸ δρόμο θὰ δώσει στὶς φιλοδοξίες της, εἶναι σίγουρη ὅμως κ' αὐτὴ γιὰ τὴν ἐξέλιξή της, χωρὶς νὰ περιμένει ὅτι θὰ τὴ δοηθήσει σ' αὐτὸ κανένας ἄλλος ἔξω ἀπὸ τὸ ταλέντο της.

Μοῦ κάνει πολλὴ χαρὰ μιὰ τέτοια αὐτοπεποίθηση.

—Παρακολουθεῖτε τὴν ἐξέλιξη τοῦ ξένου μουσικοῦ θεάτρου ;

—Μονάχα ἀπ' ὅ,τι δοῦμε στὸν κινηματογράφο.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ συντροφιὰ στὸ καμαρίνι ἔχει μεγαλώσει ἀρκετὰ, κι' ἡ συζήτηση ἔχει ξεφύγει ἀπ' τὸ ἐπίπεδο τῶν ἐρωτεσκορίσεων ἔτσι ποὺ νὰ μὴ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν παρακολουθήσει. Προλοβαίνω κι' ἀρπάζω μερικὲς φράσεις :

—Οἱ μπαλαρίνες πρέπει νἄναι μορφωμένες, νὰ ξέρουν καὶ μιὰ ξένη γλῶσσα τοὐλάχιστον. Σεβοντάσμαστε στὴ δουλειὰ ὅλη τὴ μέρα. Ἔχουν πάρει ὅλες τὶς δοῦλες καὶ τὶς γυναῖκες τοῦ δρόμου καὶ τὶς ἔχουν ἀνεβάσει στὸ θέατρο...

Φεύγω. Σταματῶ λίγες στιγμὲς στὸ καμαρίνι τοῦ κ. Κυριακοῦ γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσω. Τὸ δεύτερο κουδοῦνι ἤχει χτυπήσει. Οἱ μπαλαρίνες ἔχουν συκεντρωθεῖ στὴ σκηνὴ περμένοντας τὸ ἄνοιγμα τῆς αὐλαίας. Καθὼς περγνῶ πίσω ἀπὸ τὸ μαύρο ριντὸ ποὺ χωρίζει σκηνὴ καὶ παρασκήνιο ἀκούω κάποια νὰ λέει :

—Δὲν ἔπρεπε νὰ τοῦ πῶ αὐτὰ ὅταν μὲ ρώτησε. Ἄλλα ἔπρεπε νὰ τοῦ πῶ.

Γιὰ μένα ἀρκεῖ νὰ μιλοῦσε ;

ΝΙΚΟΣ ΛΟΥΡΩΤΟΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ κ. ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΜΕΛΑΧΡΟΙΝΟ

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ
ΤΙ ΛΕΜΕ ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ...ΠΩΣ ΜΑΣ ΒΛΕΠΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Συνεντεύξεις : 1) Μὲ τὸν ποιητὴ κ. Ἀπόστολο Μελαχροινό, 2) Συνομιλίες μὲ ποιητές.

ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ κ. Θ. ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

Μιὰ συνομιλία μ' ἕνα πνευματικὸ ἄνθρωπο καὶ μάλιστα μ' ἕναν ποιητή, εἶναι ἀπ' τὶς μοναδικὲς καὶ ἀπολυτρωτικὲς χαρές, ποὺ σπάνια μπορεῖ νὰ δοκιμάσει ἕνας ἄνθρωπος, ὅταν μάλιστα τὸν περιβάλλει ἕνα στυγνό, ἀδιάφορο καὶ ἀντιπαλλιτεχνικὸ περιβάλλον.

Ἀλλοίμονο! Στὸν τόπο μας κατάντησαν οἱ καλλιτέχνες νὰ μιλάνε μὲ διαφορετικὴ γλῶσσα ἀπὸ κεῖνη ποὺ εἶναι συνηθισμένοι νὰ μιλάνε καὶ ν' ἀκοῦνε οἱ «πολλοί». Κι' ἀπὸ δῶ ἀρχίζει ἡ μεγάλη τραγικὴ παρανόηση. Καὶ ἡ μοιραία αὐτὴ διάσταση, ὑπάρχει δυστυχῶς, ἀνάμεσα στὸ κοινὸ καὶ στοὺς ἀνθρώπους ποὺ καταγίνονται μὲ τὰ Γράμματα. Πῶς θὰ γεφυρωθεῖ αὐτὸ τὸ ἀγεφύρωτο κενό; Νὰ τὸ ἀγωνιῶδες ἐρώτηματιό, ποὺ τὸ θέτουμε πάντα σὰν ἕνα στενόμυαλο σύμπλεγμα.

Μὲ τὸν κ. Α. Μελαχροινὸ συνέσπρισε νὰ ἀπλωθοῦμε σ' ἕνα σοφὸ ζητήμαστα, ζητήματα καὶ προβλήματα, ποὺ σχετίζουνται μὲ τὸν γενικὸ κανόνα τὸν αἰωνόβιο.

Ἐδῶ δὲν εἶναι τὴς στιγμῆς οὔτε νὰ ἐπεκταθοῦμε, οὔτε νὰ ἀδυσουμε ἔστω κ' ἕνα ἁπλὸ καὶ χοντροκομμένο σχεδίασμα τῆς συνομιλίας μας, ὡστόσο θὰ προσπαθήσουμε νὰ ἐῶσουμε μερικὲς χοντρὲς πινελιές.

—Πῶς βρίσκετε τὸ ἀναγνωστικό μας κοινό ;

—Προτιμῶ νὰ μὴν ἀπαντήσω σὲ μιὰ ἐρώτηση ἀρκετὰ ἐνευρωτικὴ. Γιατί, μὰ τὴν ἀλήθεια, εἶναι ἀνυπόφορη τραγικὴ εἰρωνεία τὸ νὰ μιλᾶ κανένας γιὰ ἀναγνωστικὸ κοινὸ, τὴ στιγμὴ ποὺ τὰ βιβλία γράφονται γιὰ μᾶς καὶ γιὰ νὰ κυκλοφοραῦν ἀνάμεσά μας...

—Ὥστε δὲν ὑπάρχει γιὰ σᾶς τὸ ἀναγνωστικὸ κοινό;

—Μὰ ποῦ θρέθηκε τὸ «ἀναγνωστικὸ κοινὸ», γιὰ νὰ ἀναπαλύψω κι' ἐγώ;

Ἐννοῶ δέβαια γιὰ τὸ σοβαρὸ φιλολογικὸ βιβλίο καὶ ὀχὶ γιὰ τὸ ἐλαφρό. Οἱ μπακάληδες, οἱ ἐμποράκοι καὶ οἱ διάφοροι μικροαστοί, τί σχέση ἔχουν μὲ τὴν φιλολογία! Ναί, τὸ ξέρω. ἀγοράζουν κι' αὐτοὶ κάπου-κάπου κανένα βιβλίο, ποὺ ἄκουσαν ὅτι εἶναι «μεγάλου συγγραφέως», κι' ὀχὶ γιὰ νὰ τὸ διαβάσουν, μὰ γιὰ νὰ τὸχουν νὰ τὸ ἐπιδείχνουν στὴ βιβλιοθήκη τους. Παίρνουν π. χ. ἕνα Μπωντελαίρ καὶ ἔχχουν ἕναν Πόε. Αὐτὸ λέγεται πρόοδος καὶ πολιτισμός; "Ας μοῦ ἐπιτρεπεῖ ἡ βλαστημία νὰ διαφωνῶ. Ἄλλοτε οἱ Φαναριῶτες εἶχαν δημιουργήσει ἕνα δικό τους πολιτισμό. Θὰ μοῦ πεῖτε βέβαια ἀρκετὰ κλεινοὶ καὶ περιοιησένοι. Ναί, μὰ εἶχαν δημιουργήσει κάποιον πολιτισμό. Ἔνῳ οἱ σημερινοὶ δὲν ξεπέρασαν τὰ σύνορα τοῦ μπεζαντά, ἢ καὶ τῆς Ρωμέικης κακομοιριᾶς.

—Δὲν βρίσκετε καμιὰ διέξοδο ἀπ' αὐτὴ τὴν «κρίση»;

—Ποῦ νὰ τὴν βρῶ; Ἐκεῖ ποὺ δὲν ὑπάρχει; Στὴν ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ποὺ εἶναι τόσο ἀγονη, ὅσο καὶ ἠθικὰ ἐξευτελιστικὸ γιὰ τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ καλλιτέχνη; Ἀπὸ τὸ Κράτος μας, ποὺ εἶναι τόσο φτωχὸ νὰ δὲν μπορεῖ, δυστυχῶς, ὅσο κι' ἂν θέλει, νὰ ὑποστηρίξει θετικὰ τοὺς καλλιτέχνες ; Στὴ Γαλλία τώρα, μελετᾶται ἕνας νόμος γιὰ νὰ δίδεται στὸν κάθε καλλιτέχνη ἕνα ἡμερήσιο ἐπίδομα ἀπὸ δέκα φράγκα.

—Τὴν Τέχνη τὴ δέχεσθε σὰν ἐρασιτεχνία καὶ μόνο;

—Σὰν ἐρασιτεχνία καὶ μόνο. Δὲν βλέπω τὸ λόγο γιατί σᾶς ξενίζει ἡ ἐκφρασή μου. Ἐρασιτεχνία ὅμως ποὺ κλείνει μέσα της τὴν ὑπόθεση ὅλης τῆς ζωῆς μας. Ἡ ποίηση εἶναι ὁ μονοδιὰ κὸς σκοπὸς καὶ ὁ πιὸ θαυμάσιος καρπὸς τῆς ἀνοιξήτησης τοῦ ὡραίου.

—Ποιὰ γνώμη ἔχετε γιὰ τὴν πρακτολεμικὴ πεζογραφία μας;

—Θὰ μποροῦσε νὰ πεῖ κανένας, ὅτι τελευταῖα ἔχει ἀναπτυχθεῖ σὲ βαθμὸ ἀξιοπρόσεχτο. Οἱ νέοι πεζογράφοι μας ἔχουν τόσα προσόντα ἐν ἐξελίξει, ποὺ θὰ ἦταν παρακινδυνευμένο νὰ μιλήσει κανένας σήμερα μὲ κάποιο δοκιμαστικὸ, ὁ, τι μεμύοντας καὶ λεπτολογήσει τὸ δρόσμα καὶ τοὺς στεβλιούς. Τὸ γεγονὸς εἶναι ὅτι ἡ νέα μας πεζογραφία πῆρε τὸ δρόμο της. Αὐτὸ εἶναι καλό.

—Καὶ γιὰ τὴν μεταπολεμικὴ μας ποίηση;

—Τὰ ἴδια θὰ ἐπαναλήμβανε κανένας. Μὲ τὴ διαφορὰ πὼς τελευταῖα προβάλλεται μιὰ εὐχάριστη στροφὴ, στὴν ἀνανέωση τοῦ λυρισμοῦ καὶ τῶν ἐκφραστικῶν μέσων. Γίνεται μιὰ ἀναιχίξευση καὶ μιὰ προσπάθεια γιὰ νὰ τεθεῖ τὸ πρόβλημα τῆς κιθαρῆς ποίησης σὲ μιὰ μορφὴ ποὺ θὰ μπορεῖ νὰ ἐξετασθεῖ καὶ νὰ μελετηθεῖ μὲ περισσότερη σαφήνεια καὶ ἀκριβολογία. Φοβᾶμαι ὅμως πὼς στὶς μέρες μας εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ βοοῦμε καὶ νὰ ἀποκρυσταλλώσουμε κανένα τοῦ μπορεσέρου ἀπολύτως τίποτε, ἀλλὰ τὸ ἐμποδίζουν νὰ προχωρήσει, τότε ἀσφαλῶς καθένας ποὺ μπορεῖ νὰ δουλέψει θὰ πληρωθεῖ ὅσο πρέπει.

—Γιατὶ προτιμήσατε τὸ μουσικὸ θέατρο ἀπ' τὴν πρόζα ; Κουνῆ ἐρώτηση καὶ νὰ ἡ ἀπόδειξη ;

—Γιατὶ στὴν πρόζα δὲν ὑπάρχει χορός.

—Ἔχετε πολλὰ χρόνια ποὺ βγήκατε στὴ σκηνή ;

—Τρία ἐγώ, μοῦ ἀπαντᾶ ἡ κ. Κοκκίνη.

—Ἕνα χρόνο ἐγώ, λέει ἡ δίς Ἀλεξίου.

—Ἐλπίζετε πὼς θὰ μπορέσετε νὰ ἐξελιχθεῖτε, κάτω ἀπ' τὶς συνθῆκες ποὺ ἐπικρατοῦν σήμερα στὸ μουσικὸ θέατρο;

—Ἐγώ, τοὐλάχιστον, λέγει ἡ κ. Κοκκίνη, ἀπαιτῶ ἀπ' τὸν ἑαυτό μου καὶ ἐλπίζω ὅτι μέχρι τὸν χρόνο θὰχω κατορθώσει νὰ γίνω κουμεῖσσα. γιατὶ καταλαβαίνω ὅτι ἔχω ταλέντο.

Ἡ δίς Ἀλεξίου δὲν ἔχει καθορίσει ἀκόμα ποιὸ δρόμο θὰ δώσει στὶς φιλοδοξίες της, εἶναι σίγουρη ὅμως κ' αὐτὴ γιὰ τὴν ἐξέλιξή της, χωρὶς νὰ περιμένει ὅτι θὰ τὴ δοηθήσει σ' αὐτὸ κανένας ἄλλος ἔξω ἀπὸ τὸ ταλέντο της.

Μοῦ κάνει πολλὴ χαρὰ μιὰ τέτοια αὐτοπεποίθηση.

—Παρακολουθεῖτε τὴν ἐξέλιξη τοῦ ξένου μουσικοῦ θεάτρου ;

—Μονάχα ἀπ' ὅ,τι δοῦμε στὸν κινηματογράφο.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ συντροφιὰ στὸ καμαρίνι ἔχει μεγαλώσει ἀρκετὰ, κι' ἡ συζήτηση ἔχει ξεφύγει ἀπ' τὸ ἐπίπεδο τῶν ἐρωτεσκορίσεων ἔτσι ποὺ νὰ μὴ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν παρακολουθήσει. Προλοβαίνω κι' ἀρπάζω μερικὲς φράσεις :

—Οἱ μπαλαρίνες πρέπει νἄναι μορφωμένες, νὰ ξέρουν καὶ μιὰ ξένη γλῶσσα τοὐλάχιστον. Σεβοντάσμαστε στὴ δουλειὰ ὅλη τὴ μέρα. Ἔχουν πάρει ὅλες τὶς δοῦλες καὶ τὶς γυναῖκες τοῦ δρόμου καὶ τὶς ἔχουν ἀνεβάσει στὸ θέατρο...

Φεύγω. Σταματῶ λίγες στιγμὲς στὸ καμαρίνι τοῦ κ. Κυριακοῦ γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσω. Τὸ δεύτερο κουδοῦνι ἤχει χτυπήσει. Οἱ μπαλαρίνες ἔχουν συκεντρωθεῖ στὴ σκηνὴ περμένοντας τὸ ἄνοιγμα τῆς αὐλαίας. Καθὼς περγνῶ πίσω ἀπὸ τὸ μαύρο ριντὸ ποὺ χωρίζει σκηνὴ καὶ παρασκήνιο ἀκούω κάποια νὰ λέει :

—Δὲν ἔπρεπε νὰ τοῦ πῶ αὐτὰ ὅταν μὲ ρώτησε. Ἄλλα ἔπρεπε νὰ τοῦ πῶ.

Γιὰ μένα ἀρκεῖ νὰ μιλοῦσε ;

ΝΙΚΟΣ ΛΟΥΡΩΤΟΣ

Ὁ κ. Ἀπ. Μελαχροινὸς (πορτραίτο τοῦ ζωγράφου κ. Γουναρόπουλου.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

ΣΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΝΟ

ΤΟΥ κ. Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑ

Δὲν ἤμουνα καλὰ ἐκείνη τὴ χρονιά, κι' ἐγὼ δὲν ἤξερα τί εἶχα. Ὅσοι γιάσανε γιὰ βδομάδες καὶ μῆνες τὸν ὅπιο τους, ἀμέρμαχοι αὐτοὶ μποροῦν νὰ καταλάβουνε πὼς βάσανό μου. Κοιμόμουν μέσα, δὲ μ' ἄφηνανε οἱ ψύλλοι μοῦ στρώνανε στὴν αὐλή, μὲ πεῖραζαν τ' ἀστέρια. Ἔτσι κι' ἄλλιώς ἤμουνα καταδικασμένος σ' ἀϋπνία, τέτια εἴταν ἡ ζωή μου δυὸ ξάμηνα ὁλάκερα. Καὶ γιὰ τὴν κατάσταια μου δὲν ἔφταιγε κανένας ἄλλος, μόνος μου παραδόθηκα στὴ νευροασθένεια. Τώρα τὸ πῶς ἔγινε αὐτὸ, δὲν εἶναι γιὰ σήμερα νὰ τὸ ἀνιστορήσω. Πρέπει νὰ δέσω γιὰ καλὰ τὰ νεῦρα μου πρὶν ἀποφασίσω νὰ κάμω λόγο γι' αὐτὴ τὴν περιπέτεια. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ἔβασανίστηκα πολὺ καὶ κανένας δὲ βρέθηκε κοντά μου νὰ μοῦ παρασταθεῖ. Θέ μου, πέρασα μερόνυχτα ποὺ θά παιρνα ὅρκο πὼς δὲν ἤμουν στὰ καλά μου. Καὶ τὶς τέσσερες ἐκεῖνες βρέχαν, ποὺ τὶς ἔζησα κοντὰ στὰ γωράφια καὶ στὰ δέντρα, ἔμοιαζα ὅσα δὲν εἶχα μάθει τέσσερα χρόνια στὸ πανεπιστήμιο — αὐτ' εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ἡ μέρα δὲν ξεχώριζε ἀπ' τὴ νύχτα, ἐπεφτα καὶ σηκωνόμουν μὲ τὴν ἀηησυχία. Κανένας δὲ μπροῦσε νὰ μαντέψει τί γινότανε στὸ κεφάλι μου οὔτε κι' ἐγὼ τολμοῦσα ν' ἀνοίξω τὴν καρδιά μου κανενός. Σὰν τὸ πρόβατο ποὺ τὸ χτύπησε ἡ βούρλα ἔκανα κι' ἐγώ: δὲ μὲ γωροῦσε ὁ τόπος πουθενὰ κι' ἔφερνα ὁλοένα γύρες. Μπορεῖ νὰ σᾶς περάσει ἀπὸ τὸ νοῦ πὼς τὰ παραστάσαμε λίγο ὑπερβολικὰ, μὰ ἐγὼ ἔξερα πὼς ἔβγαλα ἀπ' τὸ λαιμό μου ἐκεῖνη τὴ θηλιά. Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς φυλάει ἀπὸ τέτιο κακό, δὲ λέω τίποτ' ἄλλο.

Ἕνα πρωὶ βγήκα ἀπὸ τὸ σπίτι μου καὶ τράβηξα κατὰ πέρα, κοντουρού. Γιὰ τὸ φαΐ μου δὲν εἶχα νὰ πονοκεφαλιάσω, φρόντιζαν ἀκόμα ἐκεῖνοι ποὺ μὲ κάμαν. "Ας μπροῦσα νὰ πάρω λίγο ἀπάνω μου, τίποτ ἄλλο δὲ ζητοῦσαν ἀπὸ μένα. Μὰ τὸ μυαλό μου δὲν εἶταν ἀκόμα καιρὸς νὰ ξεθολώσει. Κρατοῦσα μιὰ βίτσα, ἀπ' αὐτὲς ποὺ τὶς κόβεις μὲ τὸ σουγιὰ καὶ τοὺς βγάζεις ὀστερα τὴ φλοῦδα. Τὴ γυροφέρνει κανεὶς στὸν ἀέρα καὶ βγαίνει ἕνας βουερὸς ἦχος ποὺ σὲ διασκεδάζει. Περνοῦσ' ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ γαμόκλαδα καὶ κοίταζα τὶς ἀνθισμένες τοῦφες. Εἶχε πάρ' ἡ ἀνοιξη. Σταματοῦσε τώρα ο

ΣΧΕΔΙΑ

ΤΟΥ κ. ΑΡΗ ΔΙΚΤΑΙΟΥ

ΕΙΜΑΙ Ένας Θεός, ένας πρωτόγονος Θεός! Βλέπω τὸ μεγαλεῖο μου, πολυαγαπημένο μου παιδί! τὸ βλέπω καὶ κλονίζομαι ἀπὸ φρίκη. Πόσο ἀφάνταστα τρομερὸς εἶναι ὁ θετικὸς πόνος!

Δῶσε μου τὴν παλάμη σου!

Δῶσε μου τὴν πατοῦσα σου, νὰ γράψω πάνω ἕνα τραγοῦδι...

Εἶμαι ἕνας μεθυσμένος Θεός. Ἀγαπᾶ τοὺς ἀνθρώπους, μ' αὐτοὶ μὲ φοβοῦνται. Συγχωρῶ τὰ πάθη τους, μ' αὐτοὶ δὲν τὸ γνωρίζουν...

"Ἀκούω τὸ τραγοῦδι τοῦ κάμπου!...

Ποιὸς θὰ τὸ λιβανωτὰ τὸ δώσουν! Νὰ πληησιάζουν οἱ προσευχὲς τῶν βουνῶν!...

Τοὺς δίδω τὴν καλωσύνη τοῦ ἡλίου, ποὺ εἶναι ἡ θέρμη τῆς ἀγάπης μου...

Μὰ ἡ ἀγάπη μου τοὺς φοβίζει· καὶ τὰ φεύγουν, παιδί πολυαγαπημένο...

ΜΙΑ ΣΤΑΓΟΝΑ ὑδραργύρου ἐξαπλώστηκε ἡ σελήνη στὸν οὐρανό. Ἔξαφνα βροχὴ τ' ἀστέρια στολίζοντας τὴ γῆ μὲ ἀνοιξιάτικες μαργαρίτες.

Μάτια ἀτὸ πενθοῦν ἡ Κυρία, κι θαίνει βλὸ καὶ πάει...

Κάθησκν ἡ ζωὴ ἀπὸ τὰ μάτια αὐτὰ ποὺ κατ' ἐχουνα πρὸς τὴ θάλασσα πάνω ἀπὸ τὰ σπίτια καὶ τοὺς κάμπους...

Σὲ μιὰ διάγυτη λάβα λυώσανε τὰ πάθη μας. Σὲ κοιτάζω κρατῶντας σε ἀπὸ τὰ χέρια κι' ἀφήνοντας τὸν κόσμο νὰ πεθάνει.

"Ἕνας τραγικὸς Πρίγκηπας ὑψώνει τὰ χέρια του στοὺς οὐρανοὺς...

Ξεψυχώντας σοῦ πρόσφερα στὸ χέλη μου τὴν τελευταία μου ἀναπνοή, ριγμένος στὸ χάος τῆς ἠδονῆς...

ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ διόστημα Σᾶς ἀγαποῦσα!

"Ἔγραφα στίχους γιὰ Σᾶς κι' ἐπικαλῶσουν μάρτυρα τὴ Σελήνη.

Οἱ ἐρωτικές μου ἐπιστολὲς κιτρίνισαν χωρὶς νὰ Σᾶς σταλοῦν, δίπλα σ' ἕνα μπουκέτο μενεξέδες ποὺ μοῦ χαρίσατε...

"Α, ὄχι! Μαζί μ' αὐτὰ, τὸ ἐνθύμιο βρίσκεται μιᾶς φωτογραφίας.

Εἶμουν μικρὸ παιδί, κ' εἶχα βάλει τὸ χέρι στὸν ὦμο τῆς μητέρας. "Ετσι εἶπε ὁ φωτογράφος ὁ φωτογράφος τοῦ παλιοῦ καιροῦ...

Μέρες πολλὲς Σᾶς ἀγαποῦσα κι' ἀπ' τὴ λόπη μου δὲν ἔβαζα στὸ στόμα φαγητό, τόσο, ποὺ γλώμιασα πολύ...

Σᾶς ἀγαποῦσα, καὶ δὲν τολμοῦσα νὰ σᾶς τὸ πῶ...

"Οταν βρέθηκα πλάτ Σας στὸ κρεββάτι, ἑνοιωσα πόσο πολὺ Σᾶς ἀγαποῦσα!

Λιγώτερο ἴσως ἀπὸ ὅσο ἔπρεπε...

"Ηταν ποὺ ἀπ' τὴν πολλὴν ἀγάπη χάθηκεν ἡ βιαιότητα τοῦ πάθους μου καθὼς τραῦνο χαμένο στὰ βάθη τῆς νύχτας...

"Ενα μεγάλο διάστημα Σᾶς ἀγαποῦσα, τόσο, ποὺ σὰ νὰ μὴ Σᾶς ἀγάπησα ποτέ!

ΕΝΑ ΕΜΒΑΤΗΡΙΟ δαιμονιζομένων Ἀγγέλων, ἀκούω καὶ χαμογελῶ μὲ πίκρα.

Τί κι' ἂν τοῦ Ἠλιογάβαλου τὰ ρόδα, τὴ χαρὰ τῆς ἡδονῆς προδώσαν;

Κοιτάζοντας τὰ πρασινόγκριζα μάτια μιᾶς γάτας θυμήθηκα τὸν ἐρωτά σου καὶ παραδόθηκα στὸ τραγοῦδι του μεστὸς ἐρωτικὴ συγκατάβαση.

ΤΩΡΑ, ΕΙΝΑΙ χειμώνας, καὶ κρυώνω...

Δῶσε μου τὴν ἀνάσα σου νὰ ζεστασθῶ... Σκέπασέ με κάτω ἀπὸ τὸ βλέφαρό σου καὶ μετάδοσ' μου κάτι ἀπὸ τὴ θέρμη τῆς καρδιᾶς σου...

Σ' ἀπιθωμὸ μέσα ἀπὸ μιὰ βαρειὰ κούραση, μέσα ἀπὸ μιὰν ἄβυσσο σκότους καὶ πονῶ σ' ὅλο μου τὸ σῶμα... Πονῶ καὶ κρυώνω...

Φέρνω τὴν κούραση, ὡς τὸ ἀκρότατο μόριο τῶν ἄκρων μου, ὡς τὸ ἐσωτερικότερο σημεῖο τοῦ ἑαυτοῦ μου.

"Οταν θελήσεις ν' ἀπολαύσεις ἄλη τὴ γλυκύτητα ἑνὸς κουρασμένου σώματος αὐτό, θἆναι, βέβαιο πὼς δὲν θἄχεις τὴ δύναμη νὰ τοῦ προσφέρεις τὴ μεγάλη χαρά.

Τὰ δόντια — σὰν τότε — θὰ τὰ βροῦν, λίγο πάνω ἀπὸ τὸ ἀριστερό μου στῆθος, λίγο πιὸ κάτω ἀπὸ τὸ λαιμό μου...

Μὰ ἐγὼ, ὀφτε τὸ δείκτη μου θὰ μπορέσω νὰ κουνήσω γιὰ νὰ σοῦ φαύσω τὰ χεῖλη...

ΣΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ σου, ἀντικρύζω ὅλα τὰ πρόσωπα τῶν ἐρώτων μου. Πάντοτε εἰσοῦνα τὸ ὄργανο τῆς με-

[ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 15]

Τὸ Βιβλίο

Η ΚΡΙΤΙΚΗ

ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ ΜΑΣ

[Στὴ στήλη αὐτὴ δημοσιεύουμε ἐπιστολὲς ἀναγνωστῶν μας, ὁπὸ τύπον κριτικῆς, γιὰ ὅλα τὰ νεοεμφανεῖ καὶ καλλιτεχνικὰ ζητήματα τοῦ τόπου μας, ἀρκεῖ αὐτὲς νὰ περιέχουν κάτι τὸ χαρακτηριστικὸ καὶ νὰ μὴ ὑπερβαίνουν τοὺς 35 στίχους].

ΓΙΑΝΝΗ ΤΡΙΚΚΗ : «Γράμματα σὲ γυναῖκες».

Πρέπει νὰ τὸ πῶ ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχή: Εἶναι ὁρισμένες περιπτώσεις, ποὺ ἡ δουλειὰ τοῦ κριτικοῦ παύει νὰ νὰ τοῦ φαίνεται ἄχαρη καὶ ἀνιαρή, ἡ κριτικὴ αὐστηρότητα ἡ ἢ ἀδέκαστη ἀκριβολογία παραμερίζονται γιὰ μιὰ στιγμή, γιὰ ν' ἀφήσουν θέση στὸν ἄνθρωπο — καὶ ὁ «κριτικὸς» εἶναι κ' αὐτὸς ἕνας ἄνθρωπος, ὅπως ὅλοι—ποὺ ἔχει καρδιὰ κ' αἰσθήματα. Καὶ τότε, παραδίλέποντας ἀκόμα καὶ τὶς ἀδυναμίες ποὺ εἶναι πιθανὸ νὰ ὑπάρχουν σ' ἕνα βιβλίο—καὶ μάλιστα σ' ἕνα Νεοελληνικὸ βιβλίο ἑνὸς νέου συγγραφέα—, ποὺ παίρνει στὰ χέρια του γιὰ νὰ τὸ διαβάσει καὶ νὰ τὸ κρίνει, νὰ παρασυρθεῖ, φτάνοντας ὡς τὸ σημεῖο νὰ συγκινηθεῖ καὶ ν' ἀγαπήσει ἀκόμα αὐτὸ τὸ βιβλίο καὶ γιὰ μόνον, ἐστω, τὸ ὅτι, πὼς αὐτὸ μιλάει, μὲ μιὰ γλώσσα γνώριμη κ' ἀληθινή, κατ' εὐθεῖαν στὴν καρδιά τους.

Τέτοιο εἶναι τὸ βιβλίο «Γράμματα σὲ γυναῖκες» τοῦ κ. Γιάννη Τρίκκη. Ἑκατὸ σελίδες—ἑκατὸ γράμματα, ποὺ ἀν κάποτε κουράζουν μὲ τὸ μονότονο δίχως ἀναπάλλεις καὶ—εὐχάριστα δποσδήποτε—ἀπρόοπτα, ὕφος τους, τὸ ἁπλὸ καὶ ἀγλυκὸ ὡς τὴν κοινοτοπία φτασμένο περιεχόμενό τους—ἀποτέλεσμα, κοθὼς νομίζω, τῆς ἐσωτερικῆς πάλης τοῦ συγγραφέα νὰ δώσει ὅσο πιὸ ἁπλὰ καὶ λιτὰ μπορεῖ τὶς συγκινήσεις του καὶ μιλιστα πάνω στὴν ἐντασή τους, προτοῦ ἀνάμεσ τὶς ξεκαθαρίσει, κυτάζοντάς τις ἀπὸ τὴν ἀπομακρυσμένη (καὶ γιὰ τὶς ποσοπιπὲς τοῦ ἀνόμα συγκινήσεις) σοκπιὰ τοῦ δημιουργοῦ— πιὸ συχνὰ δμως καταχτοῦν μὲ τὴν ἀλήθεια καί, πρὸ πρὸ πάντων, μὲ τὸ πάθος, ποὺ ἀν' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος τὰ διατνέει.

Γιατί, ὁ κ. Γιάννης Τρίκκης, ἐγκαινιάζοντας μπορῶ νὰ πῶ, τὸ νέο—ὅχι δμως καὶ πρωτότυπο—αὐτὸ εἶδος τῆς ἐκφρασης στὰ Νεοελληνικὰ μας Γράμματα, δὲν ἐκινήθηκεν, δπως φαίνεται, ἀπὸ καπιοιὰν ἄλλη πρόθεση, παρὰ μονάνα ἀπὸ τὸ πάθος, τὸ στιγμιαῖο, ἀλλὰ καὶ ἔντονο πάθος του γιὰ τὶς γυναῖκες ἢ καλύτερα γιὰ μιὰ γυναίκα—τὴ μονάδικη καὶ ἀνώνυμη, τὴν πολυαγαπημένη, τὴ Γυναῖκα, ποὺ νεαίζει δλες τὶς σελίδες αὐτοῦ τοῦ βιβλίου.

Ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ θἄθελα ἰδιαίτερα νὰ σημειώσω, εἶναι πὼς μὲ τὸ νὰ αἰσθανόμασε δλόενα μπροστά μας τὴν παρουσία τῆς Γυναίκας. ποὺ ἐνέπνευσε καὶ ἐμπνέει τὸν κ. Τρίκκη, δὲν ἀγαναχτοῦμε, ἔστω καὶ ἀπὸ ἀντίδραση, ἀήτε κἀν βαριοεστοῦμε, μ' ὅλο ποὺ νοιώθουμε συγνά, πὼς ὁ συγγραφέας, χάνοντας, ἄθελα ἴσως, τὴν αἴσθηση τοῦ μέτρου, ἀφήνει τὸν ἑαυτό του νὰ βιαθζεται ὁλότελα μέσα στὸ πάθος του. Κ' αὐτὸ γιατὶ ἡ συγγραφικὴ τέχνη τοῦ κ. Τρίκκη, ποὺ νοιώζω πὼς θὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ παρουσιάζει ἐργασία του στὴ δημοσιότητα εἶναι ἀρκετὰ ἀπολογίσιμη.

Ἔχοντας μιὰν εὐπαθῆ εὐαισθησία, ποὺ φωτίζεται ἀκόμα πιὸ ἔντονα στὰ αἰσθηματικά — τὰ πονεμένα ἢ χαρούμενα, τὰ εὐτυνισμένα ἢ παραπονεμένα, ἀδιάφορο — θέματα, ποὺ διάλεξε νὰ τὰ διοχετεύθει, κ' ἀκόμα μιὰ πεῖρα τῆς ζωῆς καὶ μιὰ γνῶση τῶν ἀνθρώπινων, ὁ κ. Γιάννης Τρίκκης, ἰδεαλιστὴς στὸ βάθος (κ' ἄς δείχνεται κάποτε ἀλιοὐτίκας) κ' αἰσθηματίας, μὲ μιὰν ὁλότελα ρομαντικὴν ἰδιοσυγκρασία, νίνεται μέσα στὰ γράμματά του νάτα ἕνας ἀγωνιτὴς, ποὺ ἀνοεῖται νὰ ψάλλει, μονότονα ἔστω ἀλλὰ παθητικά, ἢ ἁπλὸ τραγοῦδι του στὴν ἀγαπημένη του, ποὺ θἆναι πάντα τὸ ἴδιο σ' δλες τὶς ἐποχὲς κ' δλους τοὺς τόπους:

«Εἶδα ἔανὰ τὰ μάτια σου καὶ τὰ εἶδα στὸν κοῦφεφτη τοῦ σεληνόφωτου. Ὅλος ὁ οὐρανὸς εἶνε συγκεντρωθεῖ μέσα τους. Κ' ὅλα γύρω σου, ἀγαπημένη μου. σὲ κύτταζν κατάμετα.

Ὦ. μυστήριο, ποὺ κλειοῦν τὰ βάθια τῶν ματιῶν σου ἢ μεταμεσονύχτια φεγγαρόλουστη ὥρα! Ὥρα, ποὺ ἡ ψυχή σου ἀνεβαίνει στὰ μάτια σου, ποὺ οἱ πόθοι σου πνοῦν σὰ σὐτὴν θὰ φτάσει μοιρολὶ ἀπὸ νέρα, ποὺ ἡ δπιοιοκὴ νλῶσσα δὲν θὰ εἶναι τίποτ' ἄλλο, ἀπὸ μιὰν ὡ—ν ἀνάνιωση....

Ὅτος κι' ἐν εἶναι, τὸ βιβλίο αὐτὸ τοῦ κ. Ψαθᾶ στελιμένο μὲ τὰ ὡραία καὶ χαοκτηριστικὰ σκίτσα τοῦ κ. Φ. Δημητριάδη, μᾶς κάνει νὰ περάσουμε πολὺ εὐχάριστες στιγμὲς, χαρίζοντάς μας ἕνα κέφι καλοδιάθετο. Καὶ στὶς στιγμὲς αὐτὲς τὶς ἄχαρες καὶ μίζερες ζωῆς ποὺ περνᾶμε, ὅταν μᾶς δίνεται καὶ ἡ χαρισμικὴ εὐκαιρία νὰ κοινωνοῦμε λίγο κι' ἀπὸ τὸ γέλιο, δὲν πρέπει νὰ τὴν ἀφήνουμε καθόλου νὰ χαθεῖ.

Γ. Μ. ΜΥΛΩΝΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

ΘΕΑΤΡΟ

Στὸ θέατρο τῆς κ. Κατίνας Ἀνδρεάδη ἐξακολουθοῦν οἱ παραστάσεις τοῦ ἀριστουργήματος τοῦ Σαίξπηρ «Τὸ ἡμέρωμα τῆς Στρίγγλας», μεταφρασμένου ἀπὸ τὸν κ. Π. Ροϊωάτη.

—Τὸ θέασος τῆς κ. Μαρίκας Κοτοπούλη, ὕστερα ἀπὸ τὸ «Τρεῖς, ἕξη, ἐνιέα...», ποὺ ἐξακολουθοῦν οἱ παραστάσεις του, ἐτοιμάζει γιὰ τὴν ἐρχομενὴ βδομάδα τὴν γαλλικὴ κομεντὶ «Πένθιμο ντύρ» ἀπ' αὐτὴν ἀπὸ θὰ παιχτεῖ ἡ καινούργια κωμῳδία τοῦ κ. Παντελῆ Χόρν: «Ὁ ἄσκης καὶ ἡ φοιλή».

—Στὸ θέατρο «Μικάδο», ὕστερα ἀπὸ τὸν «Περιπλανώμενον Ἀθηναῖο», θ' ἀνεβασστεῖ ἡ νέα ἐπιθεώρηση «Παρίσι—Ἀθήνα» τῶν κ. Εὐαγγελίδη—Σπεχλλαρίου.

Μαθαίνουμε πὼς ἡ ἡθοποιὸς τοῦ Ἐλαφροῦ θεάτρου δνόα Ἥρω Χαντᾶ πρόκειται ἀναχωρήσει αὐτὲς τὶς μέρες γιὰ τὸ Παρίσι, γιὰ νὰ παρακολουθήσει μὲ τὴν εὐκαιρία τὴς "Εκθεσης τὶς διάφορες θεατρικὲς ἐπιδείξεις.

—Ὁ καλλιτεχνικὸς ὅμιλος τῶν ἐρασιτεχνῶν τῆς παιδικῆς ἐφηβικῆς σκηνῆς τῆς κ. Λόντου Δημητρακοπούλου δίνει αὔριο Κυριακὴ στὶς 10 π. μ. στὸ θέατρο «Κεντρικὸν» μιὰ παράσταση μὲ πλούσιο καὶ ἐκλεκτὸ πρόγραμμα.

Οἱ τελοφοιτεῖ τῆς Νέας Δραματικῆς Σχολῆς τοῦ κ. Σ. Κάρκουλου ὀργανώνουν θέασο καὶ θὰ δώσουν παραστάσεις στὴν Ἀθήνα καὶ τὶς πρόαστειὰ κατὰ τὴ θερινὴ περίοδο. Τὴν ὁδηγεῖ τὸ ὁμόνυμο ἔργο τοῦ Πέμπτη στὸ θέατρο «Ἡρώδειον» τῆς Νέας Φιλοδέλφειας μὲ τὸν «Κατὰ φαντασίαν ἀσθενῆ» τοῦ Μολιέρου καὶ μὲ ἀρκετοὺς ἀστεῖ τὸ ἀπὸ τὴν Ν. Φ. ὅσο κ' ἀπ' τὴ πρωτεύουσα.

"Αλλο ἕργα ποὺ θὰ δοθοῦν ὁ θέασος εἶνε ἐλιμπελάν τοῦ Σνίτζερ, «Ὁ Γιὸς τοῦ Θεοῦ» τοῦ Γ. Σπαταλᾶ, «Ἡ τύχη τῆς Μαρούλας τοῦ Κορομηλᾶ», «Τὸ θεῶμα τοῦ Μαρίου Ἀντωνίου τοῦ Μαϊτεριλγκ, «Γάμος μὲ τὸ σταυνὶ» τοῦ Μολιέρου καὶ ἄλλα.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Στὸ θέατρο «ΡΕΞ» θὰ δοθεῖ στὶς 28 Ἰουνίου ὁ ρεσιτὰλ τοῦ βιολιστοῦ "Ελληνα Λάου Μαυρίκη, μὲ πλούσιο κ' ἐκλεκτὸ πρόγραμμα. Οἱ ἀπορεῖες τοῦ ρεσιτὰλ αὐτοῦ θὰ δοθοῦν γιὰ τὴν Ἀεροπορία.

ΡΥΘΜΙΚΗ ΕΠΙΔΕΙΞΗ

Τὴν ἐρχόμενη Τετάρτη, στὶς 16 Ἰουνίου καὶ ὥρα 6 μ. μ., ἡ Σχολὴ τῆς κ. Ἔμμυ Σπεκ—Μελισσηνοῦ δίνει στὸ γήπεδο τῆς Μαραουλίου Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας μιὰν ἐνδιαφέρουσα ἐπίδειξη ἐγυμναστικῆς καὶ κινησιοτεχνίας. Στὴν ἐπίδειξη αὐτὴ ἡ Σπεκ θὰ παρουσιάσει τὴν γιὰ τὴν φυσικὴ ἀγωγὴ τῆς προσπάθειάς της γιὰ τὴν φυσικὴ ἀγωγὴ τῆς ζωῆς καὶ δράσης τοῦ ἥρωα τοῦ. Ἡ ἐντύπωσή μου εἶνε πὼς ὁ συγγραφέας εἶνε σὲ θέση νὰ δώσει πολλὰ καὶ καλὰ πράγματα στὴ καινούργια εἶδος τῆς ἐπιστήμης. Κάτω ἀπὸ τὴ δοκιμὴ τῆς Δικαστηρίου. Κι' δὰ' αὐτὰ, δοκιμένα μὲ χοντρὲς πινελιές, ποὺ κοιβάνυνε κάτω ἀπὸ τὴν παιγνιδιάρικη διάθεσή τους μὲ κοινωνικὴ σάτυρα—ἕνα σκωπτὸ ποὺ ἡ διάτερα πρέπει νὰ προσέξουμε στὸ βιβλίο αὐτό.

Προκαταινέτ ἐφεῖ ποὺ ὁ κ. Ψαθᾶς δείχνει ὅλη τὴ συγγραφικὴ του δύναμη καὶ τὴν ἀξία τοῦ ταλέντου του, εἶναι ὅταν ξεφεύγει ἀπὸ τὴν ἀπλὴ εὐθυγραμμία, φτάνοντας ὡς τὴν καρικατοῦρα. Τότε καὶ τὰ εὐθυγραμμισμένα του αὐτὰ ἀποχτοῦνε μιὰ βιθθίτερη δικαίωση, καὶ μαζὶ μὲ τὸ αὐθόχωστο νέο, ποὺ πᾶς προσφέουν, ἀφήνουν μέσ' στὴν ψυχή μας κ' ἕνα δίδεγμα — τὸ ἀληθινὸ δίδαγμα ποὺ ναφίζει ἡ ζωή.

Ἀλλὰ θἆθελα νὰ «νοίσω καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμα: Ὁ κ. Ψαθᾶς δὲν εἶναι μονάνα ἕνας δπιοσιογράφος, τά, ὅπως μᾶς ἀπόδειξε πολλὲς φορὲς ὡς τώρα, κι' ἕνας λογοτέχνης. Γιατί, λοιπόν, δὲν ἐπιμελεῖται τὴ γλῶσσα του; Γιατί μεταχειρίζεται αὐτὸ τὸ ἀφύσικο γλωσσικὸ κατασκεύασμα, τὴ λενόιενη σμιχτὴ, ποὺ γράφουν οἱ ἐφημερίδες, σὲ μιὰν ἐργασία του σὰν τὴ σημερινή ποὺ εἶναι, πρῶτα καὶ κύτια, λογοτεχνική;

Εἶναι ἀλήθεια, πὼς στοὺς διαλόγους του, ἢ στὴ διαγραφὴ τῶν λαϊκῶν τύπων (-ιοῦ "Εβραίου, τοῦ Μικραειδτῆ, τοῦ Πόντιου κλπ.) αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη, γιὰ νὰ τοὺς ζωντανέψει ὁλότελα, νὰ μεταεριστεῖ τὸ ἰδιωτικὸ τους τὴ γλῶσσα τους, ποὺ δείχνει νὰ τὴν κατέχει ἀκριβὰ καλά. Ὅνει δμως ποὺ μιλᾶ ὁ ἴδιος. ξαναγυρίζει στὴ δημοσιογραφικὴ νλῶσσα, ποὺ δὲν εἶναι δημοτική, ἀλλὰ περισσότερο καθωσεύουσα. Μποοεῖ νὰ μοῦ πεῖ ὁ κ. Ψαθᾶς πὼς αὐτὸ γίνεται ἐδικιὰ στὰ εὐθυνογραφήματα, νιὰ νὰ ἐπιταθεῖ ἡ εὐθυμη πλευρά τους—δπως ἔξουμε πῶς γίνεται καὶ μὲ τὴ σατυοικὴ ποίηση «λπ.—καὶ εἶναι πιθανὰ νὰ μὴν ἔνει ἄδικο.

Ἐπεὶς δμως θὰ προτιμοῦσαμε ἡ δημοτικὴ γλῶσσα νὰ γινόταν ἕνα ὄργανο ἐκφρασης νιὰ ὅλα τὰ εἴδη τοῦ λόγου. Ἀλλοιὸς, μὲ τὶς καθημερινὲς ὁποχρεῶσεις ποὺ νίνονται σ' αὐτὴν θὰ φτάσει μοιρολὶ ἀπὸ νέρα, ποὺ ἡ δπιοσιοκὴ νλῶσσα δὲν θὰ εἶναι τίποτ' ἄλλο, ἀπὸ μιὰν ὡ—ν' ἀνάνιωση....

Τέλος κι' ἐν εἶναι, τὸ βιβλίο αὐτὸ τοῦ κ. Ψαθᾶ στελιαμένο μὲ τὰ ὡραία καὶ χαοκτηριστικὰ σκίτσα τοῦ κ. Φ. Δημητριάδη, μᾶς κάνει νὰ περάσουμε πολὺ εὐχάριστες στιγμὲς, χαρίζοντάς μας ἕνα κέφι καλοδιάθετο. Καὶ στὶς στιγμὲς αὐτὲς τὶς ἄχαρες καὶ μίζερες ζωῆς ποὺ περνᾶμε, ὅταν μᾶς δίνεται καὶ ἡ χαρισμικὴ εὐκαιρία νὰ κοινωνοῦμε λίγο κι' ἀπὸ τὸ γέλιο, δὲν πρέπει νὰ τὴν ἀφήνουμε καθόλου νὰ χαθεῖ.

ΑΣΤΕΡΗΣ ΜΑΤΑΛΛΙΩΤΗΣ

Ἀθήνα 8 Μάη 37.

Ποίηση

ΑΝΘΟΥ ΦΙΛΗΤΑ: «Σύννεφα», ποιήματα.

Τὸ 1934 μᾶς εἶχε ὁ κ. Φιλήτας «Τὸ Φλωμένα χαμογέλασο». Τώρα μᾶς δίνει νέο τὸ ἔργο τὰ «Σύννεφα».

Μέσα σ' αὐτὰ μᾶς δείχνει ὅλη τὴν ποιοτικότητά του καὶ παρουσιάζει μὲ βαθὺ αἴσθημα καὶ ζωηρὴ ἐκφραση τὴν ὑψηλὴ ἀγωνιστικὴ ἀμφιτπλάντευση.

Μὲ σαρκαστικὸ πάθος βλέπει τὸ σύμπαν καὶ μιλᾶ γιὰ τὴ ζωή, μὲ φιλοσοφικὴ διαίσθηση, γιὰ τὴν ἐπίγνωση, γιὰ ὅλη τὴν ἱστορία, τὸ παρελθόν, τὴν ἀστάθεια, τὸ χρόνο, τὴ ματαιότητα καὶ τέλος τὸ θετικισμό.

Δύσκολος στὴν ἔννοια, σοφὸς στὸ ἀποτέλεσμα. Πολλοὶ θὰ τὸν περιφρονήσουν πολναι δυσνόητος — ἴσως καὶ φίλμες κριτῶν. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ τὸν μελετήσουν μὲ προσοχή, δυὸ καὶ τρεῖς φορὲς, γιὰ νὰ ξεφαρθεῖ ἡ φαντασία τους, νὰ μεινοῦν σ' ἔσταση καὶ τότε θὰ τὸν ἑνωσήουν καὶ θὰ δώσουν παραστάσεις στὴν Ἀθήνα καὶ τὰ πρόαστειὰ κατὰ τὴ θερινὴ περίοδο. Ἡ ὑπόθεσή τους δόθηκε πρόσφεξε Πέμπτη στὸ θέατρο «Ἡρώδειον» τῆς Νέας Φιλοδέλφειας μὲ τὸν «Κατὰ φαντασίαν ἀσθενῆ» τοῦ Μολιέρου καὶ μὲ ἀρκετοὺς ἀστεῖ τὸ ἀπὸ τὴν Ν. Φ. ὅσο κ' ἀπ' τὴ πρωτεύουσα.

"Αλλα ἕργα ποὺ θὰ δοθοῦν ὁ θέασος εἶνε ἐλιμπελάν τοῦ Σνίτζερ, «Ὁ Γιὸς τοῦ Θεοῦ» τοῦ Γ. Σπαταλᾶ, «Ἡ τύχη τῆς Μαρούλας τοῦ Κορομηλᾶ», «Τὸ θεῶμα τοῦ Μαρίου Ἀντωνίου τοῦ Μαϊτεριλγκ, «Γάμος μὲ τὸ σταυνὶ» τοῦ Μολιέρου καὶ ἄλλα.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Στὸ θέατρο «ΡΕΞ» θὰ δοθεῖ στὶς 28 Ἰουνίου ὁ ρεσιτὰλ τοῦ βιολιστοῦ "Ελληνα Λάου Μαυρίκη, μὲ πλούσιο κ' ἐκλεκτὸ πρόγραμμα. Οἱ ἀπορεῖες τοῦ ρεσιτὰλ αὐτοῦ θὰ δοθοῦν γιὰ τὴν Ἀεροπορία.

ΡΥΘΜΙΚΗ ΕΠΙΔΕΙΞΗ

Τὴν ἐρχόμενη Τετάρτη, στὶς 16 Ἰουνίου καὶ ὥρα 6 μ. μ., ἡ Σχολὴ τῆς κ. Ἔμμυ Σπεκ—Μελισσηνοῦ δίνει στὸ γήπεδο τῆς Μαραουλίου Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας μιὰν ἐνδιαφέρουσα ἐπίδειξη ἐγυμναστικῆς καὶ κινησιοτεχνίας. Στὴν ἐπίδειξη αὐτὴ ἡ Σπεκ θὰ παρουσιάσει τὴν γιὰ τὴν φυσικὴ ἀγωγὴ τῆς προσπάθειάς της γιὰ τὴν φυσικὴ ἀγωγὴ τῆς ζωῆς καὶ δράσης τοῦ ἥρωα τοῦ. Ἡ ἐντύπωσή μου εἶνε πὼς ὁ συγγραφέας εἶνε σὲ θέση νὰ δώσει πολλὰ καὶ καλὰ πράγματα στὴ καινούργια εἶδος τῆς ἐπιστήμης. Κάτω ἀπὸ τὴ δοκιμὴ τῆς Δικαστηρίου. Κι' δὰ' αὐτὰ, δοκιμένα μὲ χοντρὲς πινελιές, ποὺ κοιβάνυνε κάτω ἀπὸ τὴν παιγνιδιάρικη διάθεσή τους μὲ κοινωνικὴ σάτυρα—ἕνα σκωπτὸ ποὺ ἡ διάτερα πρέπει νὰ προσέξουμε στὸ βιβλίο αὐτό.

Προκαταινέτ ἐφεῖ ποὺ ὁ κ. Ψαθᾶς δείχνει ὅλη τὴ συγγραφικὴ του δύναμη καὶ τὴν ἀξία τοῦ ταλέντου του, εἶναι ὅταν ξεφεύγει ἀπὸ τὴν ἀπλὴ εὐθυγραμμία, φτάνοντας ὡς τὴν καρικατοῦρα. Τότε καὶ τὰ εὐθυγραμμισμένα του αὐτὰ ἀποχτοῦνε μιὰ βιθθίτερη δικαίωση, καὶ μαζὶ μὲ τὸ αὐθόχωστο νέο, ποὺ πᾶς προσφέουν, ἀφήνουν μέσ' στὴν ψυχή μας κ' ἕνα δίδεγμα — τὸ ἀληθινὸ δίδαγμα ποὺ ναφίζει ἡ ζωή.

"Αλλὰ θἆθελα νὰ «νοίσω καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμα: Ὁ κ. Ψαθᾶς δὲν εἶναι μονάνα ἕνας δπιοσιογράφος, τά, ὅπως μᾶς ἀπόδειξε πολλὲς φορὲς ὡς τώρα, κι' ἕνας λογοτέχνης. Γιατί, λοιπόν, δὲν ἐπιμελεῖται τὴ γλῶσσα του; Γιατί μεταχειρίζεται αὐτὸ τὸ ἀφύσικο γλωσσικὸ κατασκεύασμα, τὴ λενόιενη σμιχτὴ, ποὺ γράφουν οἱ ἐφημερίδες, σὲ μιὰν ἐργασία του σὰν τὴ σημερινή ποὺ εἶναι, πρῶτα καὶ κύτια, λογοτεχνική;

Εἶναι ἀλήθεια, πὼς στοὺς διαλόγους του, ἢ στὴ διαγραφὴ τῶν λαϊκῶν τύπων (-ιοῦ "Εβραίου, τοῦ Μικραειδτῆ, τοῦ Πόντιου κλπ.) αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη, γιὰ νὰ τοὺς ζωντανέψει ὁλότελα, νὰ μεταεριστεῖ τὸ ἰδιωτικὸ τους τὴ γλῶσσα τους, ποὺ δείχνει νὰ τὴν κατέχει ἀκριβὰ καλά. Ὅνει δμως ποὺ μιλᾶ ὁ ἴδιος. ξαναγυρίζει στὴ δημοσιογραφικὴ νλῶσσα, ποὺ δὲν εἶναι δημοτική, ἀλλὰ περισσότερο καθωσεύουσα. Μποοεῖ νὰ μοῦ πεῖ ὁ κ. Ψαθᾶς πὼς αὐτὸ γίνεται ἐδικιὰ στὰ εὐθυνογραφήματα, νιὰ νὰ ἐπιταθεῖ ἡ εὐθυμη πλευρά τους—δπως ἔξουμε πῶς γίνεται καὶ μὲ τὴ σατυοικὴ ποίηση «λπ.—καὶ εἶναι πιθανὰ νὰ μὴν ἔνει ἄδικο.

Ἐπεὶς δμως θὰ προτιμοῦσαμε ἡ δημοτικὴ γλῶσσα νὰ γινόταν ἕνα ὄργανο ἐκφρασης νιὰ ὅλα τὰ εἴδη τοῦ λόγου. Ἀλλοιὸς, μὲ τὶς καθημερινὲς ὁποχρεῶσεις ποὺ νίνονται σ' αὐτὴν θὰ φτάσει μοιρολὶ ἀπὸ νέρα, ποὺ ἡ δπιοσιοκὴ νλῶσσα δὲν θὰ εἶναι τίποτ' ἄλλο, ἀπὸ μιὰν ὡ—ν' ἀνάνιωση....

Τέλος κι' ἐν εἶναι, τὸ βιβλίο αὐτὸ τοῦ κ. Ψαθᾶ στελιαμένο μὲ τὰ ὡραία καὶ χαοκτηριστικὰ σκίτσα τοῦ κ. Φ. Δημητριάδη, μᾶς κάνει νὰ περάσουμε πολὺ εὐχάριστες στιγμὲς, χαρίζοντάς μας ἕνα κέφι καλοδιάθετο. Καὶ στὶς στιγμὲς αὐτὲς τὶς ἄχαρες καὶ μίζερες ζωῆς ποὺ περνᾶμε, ὅταν μᾶς δίνεται καὶ ἡ χαρισμικὴ εὐκαιρία νὰ κοινωνοῦμε λίγο κι' ἀπὸ τὸ γέλιο, δὲν πρέπει νὰ τὴν ἀφήνουμε καθόλου νὰ χαθεῖ.

Γ. Μ. ΜΥΛΩΝΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Γιάννην Νικολαΐδην: Τὸ ἄρθρο σας εἶναι πραγματικὰ καλογραμμένο καὶ τὸ κρατοῦμε γιὰ τὴν σελίδα τῆς Ἐπαρχίας, ὅπου περισσότερο μας νοιάζει. Θὰ προτιμοῦσαμε ὅμως νὰ μᾶς στέλνατε κάτι λιγώτερο γενικὸ, ποὺ νὰ μιλᾶ γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ τοῦ τόπου σας.

Ρ. Γουλελάκην: Τὰ ποιήματά σας εἶναι ὁλότελα παιδιάστικα,

ΓΡΑΦΕΙΑ:
Πατησίων 8
ΤΗΛ. 30-461

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΘΗΝΑ Περίοδος Β'
ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡ. 3
Αριθ. φύλλου 28

ΠΑΡΙΣΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ

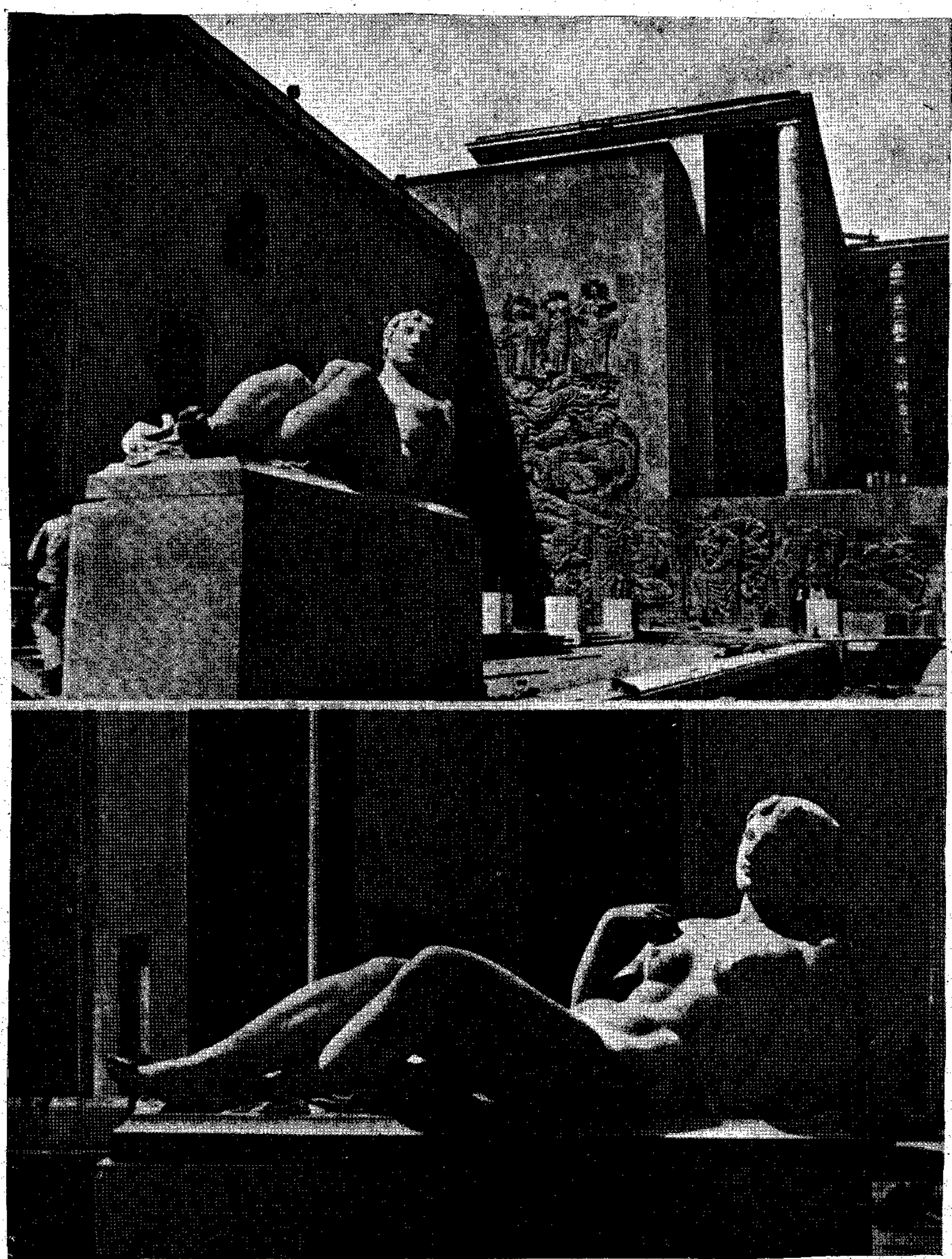

ΤΟ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ ΜΟΝΤΕΡΝΑΣ ΤΕΧΝΗΣ: ΕΝΑ ΑΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ.
(Γιά τὴν ἔκθεση βλέπε σελίδα 4, ἀντιπόκριση ἀπὸ τὸ Παρίσι τοῦ ἐκλεκτοῦ συνεργάτη μας κ. Θράσου Καστανάκη)